

XIII. 3. 28.

1129 I

Kultura Front

ДУРГІЖӨД—Соціалізм стрѣтан программасѣ массаѣ	1
А. ГЪЕЦКІЙ—XVII-d партконференціјалѣн ставму- вывса значенъныс (XVII-d партконференціја вылын сорныс	6
ВКП (б) XVII конференціја ітогъяс жылыс (доклад- нікъяслы да пропагандістъяслы матеріалъяс)	8
Сыктывкарса робочѣй строітелъяс собраннѣ резолю ціяыс	24
Карса іачекажасын XVII партконференціјалыс ре- шеннѣжасѣ велѣдѣм муѣ вывтѣ омѣла	25
Колхозъясѣс организација да овмѣс боксаѣ жонмѣдѣм куза меропріятѣжас жылыс (ВКП (б) ЦК-лѣн 1932 в. феврал 4 лунса да март 26 лунса шудъяс)	25
За большевистскую четкость в теоретических вопро- сах (из обзора печати газеты „Правда“)	27
Большевик ногѣн бостчыны велѣдѣны марксістско-ле- нінскѣй теоріја	31
ВКП (б) Коми Обкомлѣн 1932 воса март 4 лунса шудъм	30
Выл алфавіт—массаѣ	32
Ц.Ц.А. ВАС—Выл алфавит жыльс	33
Выл алфавит жыльс овлаштувса а конференціјалѣн резолюціјас	35
Вѣгъп зїла велѣдѣнь выл алфавит	39
А. БОГДАНОВ—Комі Педінститут да сылѣн могъяс	41
Г. А. ЛЪАТІУФВ—Комі Педінститутын дорны лѣнін- скѣй педагогічскѣй кадръяс	44
РУБЦОВ—Педінститут бердса комсомол организаци- јалѣн могъяс	45
КОН-ВАС—Институт пыщкѣсса коллективлѣн могъяс	46
Мыл шудны студентъяс Коми Педінститутын велѣд- чѣм жылыс	47-48
А. С. СИДОРОВ—Задачи кафедры языка и литера- туры Коми Пединститута в области терминологиче- ского строительства	49
ІЛЪА-ВАС—Кыв да литература кафедралѣн могъяс	51
Г. ЗАХАРОВ—Коопкомбинатын колѣ дорны болъше- вик нога кооперативнѣй кадръяс	53
Ф. З. —Вескыдыв оппортунизм сама программа партшколажаслы суїны огѣ лѣжѣй	55

Бібліографіја.

Івановлыс цїгасѣ—вѣрлѣтаніјасѣ.

2-3

нмодж
1-1

Вы коми алфавит

Aa <i>Aa</i> А	Bb <i>Bb</i> Б	Cc <i>Cc</i> Ц	Çç <i>Çç</i> Ч	Єє <i>Єє</i> Ш	Dd <i>dd</i> д
Dd <i>dd</i> д	Ee <i>Ee</i> Е	Əə <i>əə</i> Ө	Ff <i>Ff</i> Ф	Gg <i>Gg</i> Г	Ii <i>Ii</i> И
Jj <i>Jj</i> Й	Kk <i>Kk</i> К	Ll <i>Ll</i> Л	Łł <i>Łł</i> Л	Mm <i>Mm</i> М	Nn <i>Nn</i> Н
Nn <i>Nn</i> Н	Oo <i>Oo</i> О	Pp <i>Pp</i> П	Rr <i>Rr</i> Р	Ss <i>Ss</i> С	Şş <i>Şş</i> С
Şş <i>Şş</i> Ш	Tt <i>Tt</i> Т	Ṭṭ <i>Ṭṭ</i> Т	Uu <i>Uu</i> У	Vv <i>Vv</i> В	Xx <i>Xx</i> Х
Zz <i>Zz</i> З	Zz <i>Zz</i> З	Zz <i>Zz</i> Ж	Зз <i>Зз</i> Ж	Зз <i>Зз</i> Ж	bb <i>bb</i> БИ

НЖ Коми
1-2

Г.П.Б. в Лигр
О.Э. 1932 г.
Акт № 91

ЦК
ВКР (в) ОК Култпропән, Ово-
нолән да Овпрофсоветлән орган.

Петә вьд тәльшн әтсәд.

1932 во. феврал-Март 2—3 №.

Сыктывкар, Пединститут.

Культура Front

СОЦИАЛИЗМ СТРОИТАН ПРОГРАММАСӨ—МАССАӨ!

Мијан партијалән быд сјезд, быд конференция—ыжыд политическөј вөлөм (событјө) абу сөмын мијан партија олөмын, но і став Коминтернын, абу сөмын СССР-са робочөј класс олөмын, но і став му вылын. Вывтү ыжыд политическөј значеннө имеитө і XVII партконференция, коді чукөртчылис пјатилетка медбөрја во заводитгөн.

Мијан партија локтис 17 партконференция вылө став фронт куза победоноснөј социалистическөј наступленьнө нуөдигөн, некор вөвалытөм ыжда да өдјасөн хожајственнөј строителствоөн вескөдлгөн. Партия локтис 17 партконференция кежлө уна миллион робочөј да колхозникјас авангардын, — кодјас стрөитөнны выл, социалистическөј олөм пролетариат диктатура медвоzza странаын. Партия локтис 17 партконференция кежлө ставмувывса революционнөј вын авангардын.

16 партсјезд бөрын медвога главнөјөн лоі став фронт паста развернутөј социалистическөј наступленьнө. Тажө сертү мунис став ужыс партијалөн тажө кадө.

Партия ужалөмлы итогјас вөчигөн і вожө кежлө выл могјассө сувтөдигөн партија 16 сјезд вылын Сталин јорт шуис:

„14 сјезд вөлі, мед јонасө, (преимущественно) индустриализация сјездөн. 15 сјезд вөлі, медјонасө коллективизация сјездөн. Тажө вөлі лөсөдчөм (подготовка) общөј наступленьнө кежлө“.— „16 сјезд став фронт паста социализмө развөрнутөј наступленьнөлөн, дулакјасөс кызји классөс бырөдөмлөн, дөрвыв коллективизация олөмө нуөдөмлөн—сјезд“.

16 партсјезд бөрын прөјдитис воөн жынјөн. Партия вермө гордитчыны выл, вывтү гырыс успехјасөн, кодјас понда сјө тышкаеис, зиліс пөртны олөмө 16 партсјездлыө, ЦК пленумлыс да Сталиныө индөдјассө.

Оз поз өни сомневатчыны, мыј 1932 воын овмөс кыпөдан витвога план лоө выполнитөма, а мукөд отроаљјас сертү і тыртөма сөдгөдөн.

Со мыј шуө 17 партконференция социалистическөј строителство успехјас јылыс:

„Витвога план нөл воөн тыртөм вөсна вермасөмлөн успехјасыс тыдалөны СССР-ын гырыс победајасөн социализм стрөитөмыс. Тажө успехјаслы подулөн лоі индустриализация нуөдан политика, сөкыд индустрия кыпөдөм, производство средствојас вөчөм паскөдөм. Бөрја кадө сөкыд промышленностным мијан зумыда сувтис кок јылас да тажөн лоі лөсөдөма асланым база став народнөј овмөсөс реконструирүјтан уж помөч нуөдөм вылө, лоі база гырыс машинајас вөчан социалистическөј индустријалы. Бөрја војасө лоі заводитөма стрөитны-нын сешөм предпрјаттөјјас, кодјас өткымын отроаљјасын колысны-нын бөрө јевропаса техникаөс. Такөд өтпөщ вель ыжыда быдмис і кокыи промышленност; а сојан торјас вөчан индустријалөн өдјасыс јона панјисны пјатилеткалыс заданнөјассө.“

Визму овмөс вежөс вужсаыс, тажө вежөсөмыс лоі социализмлаы гөл да шөркөдөм сиктса јөзлөн зикөз бергөдчөм. Главнөј места визму овмөсын социалистическөј формаа овмөсјаслөн (колхозјас да совхозјас). Зев по снө овмөсјасөн визму ужалан странаыс Совет Сојуз пөрис, коллективизация да машиннөј техника паскөдөм под вылын, му вылын мед гырыс овмөса визму ужалан странаө. Тажө победаыс социализмлөн решитис медыжыд могсө пролетариат революциялыс да тажө победаыслөн значеннөыс воөмирно историческөј характера.

Первојја пјатилетка дырји социалистическөј строителство нуөдөмлы сизжө медыжыд итөгөн лоө сиктын капитализмлыс вужјассө зикөз орөдөм

кодi сетас возмoжнoст зiкoз бьрoдны кaпiтaлiстичecкoй eлeмeнтjaсo да зiкoз бьрoдны клacсjaсo.

Coцiaлiзмa CCCC-ын фундaмeнт eштoдoм лoб, мьi Лeнiнaлoн вoпpoc „кoди-кoдoс?, рeшiтoмa кaрын i oктын стaвнac coцiaлiзм дop.

Бoлшeвiк oдjaсoн coцiaлiстичecкoй стрoитeлствo нyдoдoмoн да пaрaзит клacсjaс кьзвьнco бьрoдoмoн пepвoжja пjaтiлeткa дьpжi-нiн бьрoны oснoвaяc да пoмкaяc oтi мopтoс мoд мopтoн eкcпoaтиpyйтoмлa; coдo ceшдoм oдjaсoн, кyшдoм eз вoвлa кaпiтaлiзм cтpaнa-яcын, нaрoднoй дoхoд, бьрoдoмa бeзpaбoтицa да кoрыe мoз oлoм (пaупepизм), бьрo „тoвaр дoкjaсын нoжiч“ кaрoн да oктлoн мoдa-мoдыскoд тopjaлoм, вoьo-вoд бyрмo oлдьмe да кyльтyрнoй yрoвeньc рoбoчoйjaслoн да yжaльc кpeстaнaлoн, чiпo кyльc ioз льид да oд-joн coдo CCCC-ын oльc ioз льид“ (17 пaрткoнфepeнцiя рeзoлюцiяo).

Tajo пoбeдaяcыc вepмiснa лoны i лoicнa рoбoчoй клacс да yжaльc кpeстaнa вьвiтi мьжидa рeвoлюцioннoй aктивнoст бьдмoм пoндa, coцoрдьoмoм да yдapничeствo joнa ьжьидa кьптoм пoндa. Tajо пoбeдaяc лoины мiян пaртiя лeнiнcкoй пoлiвiкa нyдoдoм пoндa. Пaртiя вeскьидa нyдoдic стaв фpoнт пaстa coцiaлiстичecкoй нaстyплeннo кaпiтaлiстичecкoй eлeмeнтjaс вьлo.

Tajо пoбeдaяc eз вepмьнa eoкo лoны пaртiя eз-кo eoкo жyгoд, пaзoд тpoцкiзмьльc бyржyазнoй тeopиjaсo. Тpoцкiзм ceртi oтi cтpaнaын coцiaлiзм стрoитнa oз пoч. Пaртiя рaз-

гpoмiтiс тpoцкiзмoс, кoди лoic стaвмyвьвa бyржyазнoй кoнтpeрeвoлюцiялoн мeдвoзja oтpaдoн.

Вeскьидьвьв oппoртyнистjaс вoчiснa стaв-сo, мeдьм oрoднa соцiaлiстичecкoй нaстyплeннoсo. Бyржyазнoй eлeмeнтjaс да кyлaчeствo вoзын тeopиjaын i пpaктiкa вьльн кaпiтyлиpyйтoмoн (cдajтoмoн, ceтчoмoн) вeскьидьвьв oппoртyнистjaс зiлiснa oрoднa соцiaлiзм тeчoмoс.

„Tajо yпeхjaсo пaртiя пepjic тpoцкiзм бyржyазнoй тeopиjaкoд вepмaсoмoн, мьi oз пoч стрoитнa соцiaлiзм oтi cтpaнaын да нe мьннa кaпiтaлiзмo бoр бepгoдчoмьc, cijo тpoцкiзмкoд, кoди oнi пoрiс бyржyазнoй кoнтpeрeвoлюцiя рaдjaсын мeдвoзja мyньc oтpaдo.

Tajо yпeхjaсo пaртiя пepjic вeскьидьвьв oппoртyнисткoд вepмaсoмoн, кoдлoн тyжвiчьc aбy coмьн соцiaлiстичecкoй нaстyплeннo oрoдoм, нo i кyлaкjaслa да бyржyaцiя eлeмeнтjaслa oрyжjo вeскьидa cдajтoм.

Coмьн кьцi „шyгaвьв“, ciз-жo вeскьидьвьв oппoртyнисткoд да cькoд мiрiтчoмкoд чoрыдa пaртiя гeнepaлнoй тyжвiч вoснa вepмaсoмoн ВКП(б) лoсoдic yслoвиjoяc тьртнa пepвoжja пjaтiлeткa нoл вoдн, жyгoднa клacсoвiй вpaгoс да oбeспeчитнa CCCC-ын coцiaлiзмa вepмoм“. (17 пaрткoнфepeнцiя рeзoлюцiяo).

Coцiaлiстичecкoй iндyстрия (пpoмьшлeннoст) бoрja вoяco кьптiс вoвльтoмa. Taшoм кьпoдчaн oдjaс eз тoдлa кaпiтaлiзм мeдбyр вoяco ньoтi кaпiтaлiстичecкoй гocyдapствo. Coцiaлiстичecкoй пpoмьшлeннoстoн пpoдyкцiяco 1931 вoд лoи вoчoмa 27 мiллapд шajт дoн. 1930 вo ceртi 1931 вoын пpoдyкцiя вoчoм бьдмiс 21% вьлo.

Кyтiснa yжaвнa:

Стaлингpaдьн да Хaркoвын тpaктop зaвoдjaс, Ньжнoй Нoвгopoдьн да Мoсквaын aвтoмoбiл зaвoдjaс.

Сaрaтoвын—кoмбajн зaвoд,

Урaлын—ьpгoн кiстaн зaвoд i yнa мyкoд зaвoдjaс.

Мaгнiтoгopскoй да Кyзьнeцкoй зaвoдлoн лeзo пpeдпpиятвoлoн мeдвoзja oчepeдыc.

Бeрeзьнiк кoмбiнaтлoн лeзo мeдвoзja oчepoдьc.

Мeдвoзja-жo oчepeдыc лeзo Вoзнeсeнскoй да Нeвскoй xиmичecкoй зaвoдjaслoн да c. в.

Рeгьд кaдoн лoб стрoитoмa Укpaинaын cьнeпp jy вьльн зeв ьжьид eлeктpичecкoй стaнцiя да c. в.

Coкьидиьнjaсo вepмoмoн, тeхнiкaсo joнa тoдмaвнa зiлoмoн мi вeлoдчaм i yжaлaм вьл i зiк вьл стaнoкjaс да мaшiнaяc вьльн, тoдмaлaм мeдoa пepeдoвoй тeхнiкaсo.

Уна сикас машинајас, станокјас, производство орудіјјас вѳчѳма-нын СССР-ын. Сещѳм ѳрудіјјассѳ, машинајассѳ возті Россіјаын ез вѳчыны. СССР-са робѳчѳј класс коллективнѳ ѳтув думажтѳмѳн возѳ јѳткѳ технікасѳ, вылног организуйтѳ производствосѳ.

Тажѳ подвылын мѳ нѳшта јонжыка кыпѳ-дам СССР-ѳс, вѳчамѳ СССР-ѳс капіталізм гсударствѳјасыг независимѳјѳн, самостѳјателнѳјѳн. Соціалістическѳј индустријаѳс болшевик ѳдјасѳн кыпѳдѳмѳн вермам мѳд пјатілеткаѳ сувтѳдны нѳшта гырыѳжык мојас.

17 партконференціја постановленьѳын мѳд пјатілетка јылыг шуѳма: „Мѳд пјатілеткаѳ СССР техника боксаң сувтѳ Јевропайн медвојза странаѳ. Первојја пјатілеткаын паскѳдѳм уж СССР-ѳс машинајас да оборудованнѳ ваяг странаыг портны сіјѳ машинајассѳ да оборудованнѳсѳ ас вынѳн вѳчыг странаѳ лоас ештѳдѳма, кодѳ зѳкѳз „обеспечитас СССР-ѳс економикаѳн ашѳрвыјѳ, визас ставмувывса капіталістическѳј овмѳслы прѳдатѳкѳ пѳрѳмыг.“ (ВКП(б) 16 сјезд), (17 партконференціја решеньѳыг).

Тажѳ ставыг сетѳ възможност СССР-лы вѳтѳдны техника-экономика боксаң уна отрасл ѳертѳ възын муныг капіталістическѳј гсударствѳјасѳс.

17 партконференціја националнѳј республикајасын да областјасын социалістическѳј стрѳителство јылыг торіѳн пасіѳ:

„Мѳд пјатілетка дырјѳ социалістическѳј овмѳслѳн националнѳј республикајасын да областјасын ѳдјѳн быдмѳмыг лѳѳѳѳ възможност бырѳдны економика да култура боксаң колтѳѳсѳ националноотјаслыг, кодѳ налѳн кысѳѳ сар дыраа колоніално-капіталістическѳј режімаң“.

Војвыг Крајын, Комѳ областым хоѳажтвын ведущѳј отраслѳн вѳлѳ ѳнѳз і возѳ колѳ вѳр хоѳажство. Мѳд пјатілеткаын вѳр хоѳажство нѳшта јонжыка лѳѳ кыпѳдѳма. Вѳр-лезѳм чорыда быдмас. Нѳшта јонжыка кутас кыптыны вѳр промышленност. Лѳѳ стрѳитѳма уна леснѳј да лесохіміческѳј да мукѳд сѳкаса комбинатјас. Ѳтщѳщ кутас совхозјас да колхозјас подвылын кыптыны сѳктса овмѳс. Нефѳ, ішѳм перјѳм воыг-воѳ кутас зев ѳдјѳ содны. Печераса ішѳма бассейлаң проектирујтѳѳ нужѳдны кѳрттуј 1550 км. куѳа. Кѳрттуј Пѳнуг да Сыктывкар костын лѳѳ стрѳитѳма 1933 воѳ. Став СССР-са ужалыг јѳзкѳд кѳмѳ робѳчѳјјас, колхознікјас, став ужалыгјас ВКП(б) ЦК Крајком да Обком вескѳдлѳмѳн зумыда муноы коммунистическѳј ѳбществоѳ.

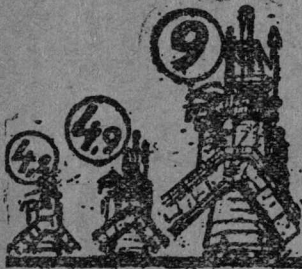
Историческѳј победајаслы ташѳм основнѳ итојас СССР-са робѳчѳј класслѳн і сылѳм болшевиктѳј авангардлѳн — ВКП(б) лѳн.

Тажѳ историческѳј победајас јылыг колѳ тѳдны і жујыджыка осознатны (гѳгѳрвонны) быд робѳчѳјлы, колхозніклы, вѳрлѳзыслы, быд ужалыслы. Тажѳ победајасыг петкѳдлѳны пролетарскѳј социалістическѳј революціалыг ыжыд творческѳј вынсѳ, робѳчѳјјаслыг, колхознікјаслыг, став ужалыслыг творческѳј активностѳ, энтузіазмсѳ, вѳласѳ стрѳитны выл олѳмсѳ. Тажѳ победајасыг петкѳдлѳны торја јѳна-нын болшевиктѳј парвіјалыг вескѳдлѳмѳ (руководствосѳ) ыжыд социалістическѳј стрѳителствоѳн, марксизм-ленинизм революціоннѳј теоріја ѳертѳ быдлунја ужалѳмсѳ.

Парвіја добѳтчис тајѳ ыжыд, вѳвлытѳм победајассѳ быдлунја тышкаѳм пыр лѳнѳнскѳј генералнѳј тујвѳз понда. Парвіја јѳнмѳдис, перестраивајтѳ асыг радјассѳ, закалајтѳ парвіја став шленјасѳс быдлунја тышкаѳмын быдсама уклонјаскѳд, генералнѳј тујвѳзыг вежнѳдлѳмјаскѳд. Парвіја тышкасѳ і чорыда тышкасѳ прѳміренѳчјаскѳд, двурушнікјаскѳд, сѳѳ либерализмкѳд. Пролетариат дѳктатуралыг органјассѳ перестроитѳм пыр парвіја ѳдѳѳдис социалістическѳј стрѳителствосѳ, нѳшта чорыд-жыка лѳѳ нѳдѳма наступленьѳыг став фронт паста капіталізм элементјас вылѳ, социализм течѳм гѳгѳр уна мѳлѳн ужалыгјаслыг активностѳ да энтузіазмсѳ мобѳлизуйтѳмѳн ужалыг-

ЧУГУН

1 млн тонналыды

1913в. 1936в. 1932в. 1937в.

јас пöвсые практика уж вылын организатор, техник, инженер, научнöй роботчык, вескöдлыг-јас кадрјасöс выдвинöтöмөн, лöсöдöмөн — таји партија добитчис тајö историческöй победајасöс.

16 партийнöй сјезд бöрын партија петкöд-лис социалистическöй строителство быдоама участокјас вылын большевик нога руковод-ствольыс медеа бур обраецјас. Партија ји-тис, сочетајтис большевик нога принципалноотсö конкретнöй вескöдлöмөн.

Хогајственикјас совещаниö вылын Сталин јорт аслас историческöй сорнытöмын сетис указаниöјас выль обстановкаын выль ног вескöдлыны. Тајö указаниöјасыс лоины вывти важнöй лозунгөн мијан партијалөн. Ста-линлыс индöдјасö оломö пöртöм гөгөр котыртчис став партија, став рабочöй класс.

Первој пјавилетканы вермöмја-сыс партијалы сетисны возмож-ност сувтöдны выль, нöшта ыжыд-жык могјас, пуктыны могөн мöд пјавилетка помасиг кежлö строит-ны социалистическöй, классјас вы-лö торјавтöм (бесклассöвöй) обще-ство. Локтан вит во человечество историјаын лöө ыжыд, јона тöдча-на эпохаөн.

„ВКП(б) 17 конференција лыддö, мыј страналөн природаса озырлуныс, социалистическöй строителстволөн большевистскöй öдјас, роб-чöй да колхозчык массаөн век содые во-змöстчöмыс да партијалөн вескыд туйвизыс, сетасы став возможност, кыпöдны мöд пјави-летка дырји социалистическöй овмöслыс произ-

водительнöй вынјасö сывыјöз, медым позис-чикöз бырöдны СССР-ыг капитализм элемент-јасö. Конференција лыддö, мыј мöд пјавилет-калөн медыжыд политическöй могыс лöө капита-листическöй элементјас да классјас чикöз бырöдöм, экономикаыс да јöз јурвежöрыс капитализмлыс коласјасö венöм, странаыс став ужалыс јöзöс классјастöм социалистическöй обществоö да активнöја строитысјасö пöртöм.

Паразит класса элементјасöс бырöдöмөн да народнöй доход, кодi ставнас муно ужалысјас киö, кыпöдöмөн öдјöжык бурмас оло-мыс рабочöй да крестана массаөн“ (17 парт-конференција резолюцияыс).

Ташöм мог сулалö СССР-са рабочöй класс да колхознöй крестанство возын. Тајö мог понда ужалыс јöз кутасыс нуöдны тыш большевик партија руководство улын. Пролетариат диктатура подвылын паскалö тыш классјасö бырöдöм понда, классјастöм социа-листическöй общество строитöм понда. Ташöм подвылын сесса кыптас, паскалас, быдмас тыр коммунистическöй общество. Таји ми ыжыд восковјасөн маталам, воам ыжыд цел динö — коммунистическöй обществоö. Тајö цельсö, туй-јасö сы динö петкöдлисны научнöй коммунизм-лөн основоположыкјас — Маркс — Энгелс — Ленин.

Бöли ескö вывти неправилнöја, туйтöма мöвпавны, думайтны, мыј мöд пјавилеткалыс-могыс лöө пöртöма классöвöй тыштöг, ыжыд-сöкыдинјасö вермытöг, мирнöја, самөтөкөн могысöс оломö пöртöм.

Аслас кадö вескыдывыв оппортунистјас партијалы паныд сувтöдлисны антиленинскöй теорија капиталистјаслыс социализмö „мирнöја пырöм јылыс“, классöвöй тыш кусöм јылыс-теорија. I öни вермасыс сурны ташöм јöз, код-јас кутасыс мöвпавны, мыј оппортунизмкöд i медвоз вескыдывыв оппортунизмкöд тышка-сан кад прöдöтöма, мыј колö личöдны клас-сöвöй тыш i с. в., пара кывјөн — вöчасны вескыдывыв оппортунизм сама вывöдјас пер-вој пјавилетка успехасысö.

Ташöм мöвпјаслы, ташöм „теоријаслы“, колö i ковмас сетны чорыда отпор.

Партија возын сулалö мог, нуöд-ны миритчытöг оржавлытöм тыш вескыдывыв уклонкöд, кодi тајö кадö колö медыжыд опасностөн. Сизжö ковмас тышкасны „шуйгавы-вы“ четчыштöмјаскöд, „шуйгавы“ песовтчöмкöд. Ковмас чорыда тышкасны сешöмјаскöд, кодјас кыскöны колхознöй артель-сан чорыда, прамöја лöсöдчытöг четчыштны коммунаö, шуйны, мыј артель колхознöй строи-тельствосын прöдöтöм кад, мыј советскöй тор-

говла оз ков, а колѳ куш распределениѳ да с. в. Сѳ-жѳ ковмас чорыда тышкасны контрреволюционнѳ троцкѳзм коласѳжскѳд да сѳ либерализмкѳд.

Колѳ вескыда шуны, мѳ мѳд пѳвѳлеткалы медѳа ыжыд полѳвѳическѳжѳ могсѳ — капиталиѳвѳическѳжѳ элементѳсѳѳ зѳкѳз бырѳдѳм ѳ клас-сѳсѳсѳѳ бырѳдѳм — таѳѳ могсѳ олѳмѳ пѳртѳм кутас мунны чорыд јос-мѳм классѳвѳѳ тыш пыр.

Фабрик-заводѳс вылѳ сѳктѳсѳсѳн, карыѳ локтѳны выл јѳз. Најѳбыѳ мѳд пѳвѳлеткаѳ колѳ вѳчны сознательнѳжѳ ужалысѳн, комму-ниѳвѳическѳжѳ общество стрѳѳтысѳн. Ковмас бы-рѳдѳны торѳалѳмсѳ колхоѳникѳс да робѳчѳјѳс кѳстын. Пѳртны робѳчѳјѳсѳс ѳ колхоѳникѳсѳс классѳстѳм обществоны сознательнѳжѳ ужалыс-ѳсѳ. Ковмас чорыда тышкасны мелкосѳб-ственнѳическѳжѳ пѳихологѳјѳкѳд. Таѳѳ ставыс кутас мунны ассама выл формаа классѳвѳѳ тыш пыр.

Сѳсѳа оз поѳ нѳѳѳи здук кежѳ вунѳд-чыны, мѳј СССР олѳ капиталиѳвѳическѳжѳ госуѳдар-ство кыш пѳјын. Таѳѳ сѳѳѳ уѳвѳн муныѳ, бырыѳ капиталиѳвѳическѳжѳ элементѳсѳсы СССР-ныѳ възможност зѳлны нуѳдны контрреволю-ционнѳжѳ уж. Имперѳалиѳстѳс думѳјтѳны СССР-ѳс жѳгѳдѳны военнѳжѳ вынѳн. Торѳа-нын ѳни, мѳд пѳвѳлетка порѳг вылын, мѳјан колѳ лѳ-ны гѳтовѳн паныѳдавын имперѳалиѳстѳсѳс, ус-кѳдѳчасны-кѳ најѳ СССР вылѳ, сѳтны најѳлы јѳн военнѳжѳ отпор.

Мѳд пѳвѳлеткалѳн могѳсѳсыс ѳѳѳктѳны нѳшта јѳнжѳка укрепѳтѳ-ны пролетариѳтлыѳ дѳктѳтурасѳ, парѳвѳјѳалыѳ вескѳдѳлан рѳлсѳ јѳн-мѳдны.

Пролетариѳтлѳн врагѳс, став сѳкас оппор-туниѳстѳс кутасны шуны мѳд пѳвѳлеткалыѳ могѳсѳсѳ олѳмѳ пѳртны вермытѳм јылыѳ да с. в. р. Мѳ тѳдам, медвоѳза пѳвѳлеткасѳ про-летариѳт дѳктѳтуралѳн врагѳс встрѳвѳѳтѳсны сѳра-лѳмѳн шуѳлѳлѳмѳн. Иѳторѳја сѳрѳлиѳс најѳ вылын.

Мѳд пѳвѳлеткаын парѳвѳја сѳвтѳдѳѳ сѳкыѳ задаѳајѳс (пролетариѳт революѳциѳлѳн кокнѳ задаѳајѳс абуѳѳ). Таѳѳ задаѳајѳсѳѳ вермам пѳртны олѳмѳ. Вермам пѳртны сѳпонѳда, мѳј таѳѳ задаѳајѳсѳѳ сѳвтѳдѳѳгѳн парѳвѳја ру-ководствѳјѳтѳс Маркс-Лѳнѳн теорѳјаѳн. Вер-мам пѳртны олѳмѳ сѳпонѳда мѳј таѳѳ задаѳа-јѳсѳѳ рѳшѳтѳгѳн парѳвѳјаѳс вескѳдѳлѳ Лѳнѳнскѳжѳ Центральнѳжѳ Комѳтет, парѳвѳјѳалѳн да робѳчѳјѳ класслѳн вождѳ, ЦК-лѳн јурѳлыѳ товариѳц Ста-лѳн. Парѳвѳја делѳ вылын докѳжитѳс, мѳј „абу-сѳѳѳм крѳпѳстѳс, кодѳсѳѳ болѳшеѳвѳјѳсѳс ѳз-вермыны ѳскѳ бѳстны“.

Таѳѳѳм ыжыд задаѳајѳс вермѳны сѳвтѳдѳ-ны сѳмын коммуниѳст парѳвѳја — робѳчѳјѳ клас-сѳлѳн парѳвѳја, сѳмын СССР — пролетариѳт дѳк-тѳтуралѳн страна. Коммуниѳст парѳвѳја вескѳдѳ-лѳмѳн СССР-са робѳчѳјѳ класс, СССР-са став ужалыѳсѳс воасны коммуниѳвѳическѳжѳ общѳѳ-ствоѳ.

Комѳ областын вѳрлѳзан ужѳсын ыжыд прорыв. Колѳ прорывсѳ лѳкѳвѳѳѳрујѳтны медѳа жењыд кѳдѳ. Став организѳциѳајѳсѳлѳн робѳтнѳкѳсѳлѳн, активѳстѳсѳлѳн медвоѳза могѳн лѳѳ — 17 парткон-ференѳциѳалыѳ рѳшенѳнѳжѳсѳ нуны вѳрлѳзысѳсѳ, колхоѳникѳсѳ пѳвѳсѳ. Кыпѳдны најѳлыѳ ѳнтуѳизмсѳѳ выѳполнѳтны партконференѳциѳал ѳ рѳшенѳнѳжѳсѳѳ 1932 во вылѳ план, јѳс тыртѳм јылыѳ да мѳд пѳвѳлет-ка кежѳ лѳсѳдѳѳм јылыѳ с. Кѳтыртны нѳшта унжѳк ударнѳжѳ сквѳзнѳжѳ брѳгѳдаѳс паскѳдны соѳсоревновѳнѳн да ударнѳчество Чорыд отпор сѳтны классѳвѳѳ врагѳсѳлѳм вѳрлѳн фронт вылын. Болѳшеѳвѳ ногѳн тыш-каснѳ вѳрлѳзан фронт вылын! Выѳполнѳтны став нѳдѳјѳсѳѳ ВКП(ѳ) Крајкомѳлыѳ да Комѳ Облѳмѳлыѳ прорыв бырѳдѳм јылыѳ.

Вѳрлѳзан фронт вылын прорывсѳ таѳѳ-жѳ лунјѳсѳ лѳкѳвѳѳѳрујѳтѳмѳн заводѳтам олѳмѳ пѳртны 17 партконференѳциѳалыѳ рѳшенѳнѳ-јѳсѳѳ!

Лѳнѳн знамѳја улын воѳѳ, выл побѳда-јѳсѳлѳн!

XVII-öd партконференцијалөн ставмуывивса значењыс

А. Гвездкіј*)

Соціалістическōй общество, кодї онō-на вōлі кōнкō тыдаанвыјын, вōлі ылыса могōна, онї сувтō мїјан возō, кызї аскїа луноа лоантор.

Тавн ыжыд победа мїјан партїјалөн. Тавн ыжыд значењыс ленинскōй политїкалөн, кодїс нуōдїс Сталин јорт журнуōдōмōн мїјан партїјалөн Централнōй Комїтет, быдїкас оппортунистјаскōд тыш нуōдōмōн.

Онї мїјан возын сулалōны историческōй вывтї ғырыс могјас. Мї пырїм социализм стрōитан ыль кадō, мїјанлы колō вывтї сува вїчōдлны асланым экономикаса торја элементјас, частјас соотношенō ылō: мїј помōз колō важыс бырōдны, кушōм элементјас шыбытны, мїјлы колō аслыс бырны регыдја кадōн, мїј колō колны да кушōмōо ылыслōн элементјасыс, кодјасōс мїјанлы колō быднōгыс паскōдны да јонмōдны.

Ставсоюзса XVII-ōд партконференција революцијавн медыжыдторјон лōб сїјō, мїј мōд пјатїлетка помō мїјанлы колō не сōмын помōз бырōдны капиталистическōй классјас, но і став классјасōо бырōдны да бырōдны сїјō помкајасōо, кодјас чужтōны классјасōо да мортōс мортōн нарвїтōмсō. Кушōм подулыс классјас оломлōн, кушōм помка мїјанлы колō бырōдны, медым бырōдны классјас лōмсō? Тајō помканас лōб средства производства (ужалан кōлуј) частнōй собственност ылō.

Ужалан кōлуј ылō частнōй собственност бырōдōмсō, дерт, партїјалөн лōб ештōдōма мōд пјатїлетка чōжōн.

Мōд пјатїлеткаын классјас бырōдан могкōд јїтōō ѓтїк зев ыжыд, принципалнōй вопрос, код куца колō лоны тыр гōгōрвоом. Тајō вопросыс — пролетарскōй государство ылыс.

Мїјан пролетарскōй государство колō государствон, кодї охватывајтō да кодї кōтыртō став робочōй классō, став ужалыс јōзсō, сїјō век паскалō да бостō ылыс ыль ужмогјас, сїјō лōб век јонжыка сешōм организацијадн, код пыр ужалысјас вескōдлōны ѓтувја производствон да стрōитōны социалистическōй ыль ногјас: сїјō сешōм организација, кодї тышкасō да јонмōдō общественнōй ыль дїсциплїна, кодї пролетариатлыс вермōмјасōо

кутōмōн пōдтō капиталистическōй элементјаслыс возсаомсō да бырōдō сїјō капитализм элементјасōо.

Сōмын сы вōсна, мїј пролетарскōй государство лōб век паскыджыкōн пролетарскōй демократија паскōдōм куца, мїј сїјō бостō век унжык і унжык ужалыс јōз да најōс кыскō социалистическōй общество стрōитан ужō-сїјō тајōјаснас лōсōдō подув асōо бырōдны. Ленин та јылыс вїставлїс зев гōгōрвоана, код куца сомневајтчыны некыз оз поз.

Кор-нō лōб государствоыслōн зїкōз бырōмыс? І та јылыс Ленин шулывалїс вывтї гōгōрвоана:

„Демократия полная, входящая в привычку“ и потому отмирающая, уступающая место принципу „каждый по способностям, каждому по потребностям“.

„Экономической основой полного отмирания государства,—шуō Ленин,—является такое развитие коммунизма, при котором исчезает противоположность умственного и физического труда, исчезает, следовательно, один их важнейших источников современного общественного неравенства и притом такой источник, которого одним переходом средств производства в общественную собственность, одной экспроприацией капиталистов сразу устранить никак нельзя“.

Кушōм-жō тујыс тајō тыр демократијадзыс? Тани вывтї ыжыд значењō кутō Сталин јортлōн ѓтїк индōд.

XVI-ōд сјезд ылын Сталин јорт зев тōдчана, гōгōрвоана индїс, мїј государствотō бырōдōмыд муно государствосō јонмōдōмōн, мїј тајō процессыс вывтї диалектическōй.

Тујыс тыр демократијадзыс, код јылыс вїсталō Ленин, муно пролетарскōй государствосō јонмōдōм пыр. Мїјанлы колō (і мї сїјōс успешнōја вōчам) унжык і унжык пролетаријōс ужалысōс кыскыны государствон вескōдлан, организуйтан ужō да кыскыны мїјан сōветскōй стрōїтелствоō, мїјан социалистическōй стрōїтелствоō, тышкасны бюрократизмкōд, бырōдны капиталистическōй элементјасōс, а тајō лōб пролетарскōй диктатураōс јонмōдōм і ськōд цōщ возō ылō сылыс бырны условїјојас лōсōдōм.

Мї ог вермō сїз-жō нїѓвї здук кежлō вунōдны капиталистическōй окружењō јылыс.

*) XVII-ōд партконференција ылын сормыс.

Кор лоо-на капитализм мијан страна сајын, весегі і секі, кор мијан лоас классјастом обшество, мијан страна, кызі ставмуывса пролетариатлөн ударној бригада, мијан социалистическөј государство, коді кутас котыртны ужалыс јөзөс, тајө капиталистическөј окруженькө дінас век лоө медыжыд да медјон вынөн пролетариатлөн.

Социалистическөј обшество стрөитан ыжыд уж нуігөн мијанлы ніөіи здук кежлө оз поз вунөдны капиталистическөј окруженьөын олөм вөсна трудностјас да опасностјас, сіз-жө і сіјө, мыј тајө могсө могмөдөмыс лоө классөвөј тыш пыр, страна пышса буржуазној классјас да элементјас бырөдөм пыр.

Мијан возын сулалө і кутас воцө сулавны буржуазној предрассудокјаскөд тышкасан мог, посні, ашшөрја овмөсөн олысөлыс пөихологіјасө вежан уж.

Посні, ашшөрја овмөсын олысөлыс пөихологіја вежан ужыс-жө,—Ленін тајөс төдчөдө,— лоө дыр кежлө арталөм могөн, тајө ужыс сөкыд дај куз. А некымын јортјаслөн мукөд дырјыс петавлөны, мыј классјастом обшествокө, бырөдөмакө классјас, секі ставыс лооны гөгөрвоөмөн, оз ков сек сувтөдны авангард јылыс. Тајө лок, схематичној гөгөрвоөм. Збылвылассө быдөн колө мортөн, кодлөн ас пөлпом вылас ем аслас історіја і классөвөј тышын да социализм стрөитан ужын участвүјтөмыс да опытыс кутас кутны ыжыд значенчө і мөд пјавілетка помалөм бөрына. Өвктор робочөј, квалифіцированној робочөј, коді муніс бура уна во революціја школаын, гражданскөј војна школаын, ыжыд производство школаын; мөд-нын колхозчык, кодлөн колнына мелкобуржуазној предрассудокјас. Авангардлөн рольыс і өні, і воцө бурадыр кежлө на колө, сіз-жө колө і рольыс мијан партијалөн, кыз ужалыс јөзө авангардлөн, кыз најөн вескөдлыслөн, велөдыслөн да медвоцза бојечлөн. Тајө інмө і пролетарскөј фактатуралы, кызі пролетариатлөн государственној организацијалы.

Мијанлы оз ков вунөдны став „сөдінјас-сө“, кодјас колөнына і мөд пјавілетка помалөм бөрын Совет Союзса ужалысөсөс кіөн лөбөдөм обшество вылын. Тајө „сөдінјас-сыс“ медвојдөр петкөдчасны распределенчөын „буржуазној право“ колны злөмын—мыј јылыс і виставлісны Маркс да Ленін.

Көч і став ужалысөсөс јөзыс лооны социалистическөј обшествоын өткод, ужалысөсөс, лоө өтувја собственнөвчөс ужалан көлуј вылө—распределенчө да обмен кутас мунны төварној эквивалент сертө, обмен кутас мунны уж-лыд да уж качество визөм сертө, а оз быдөнлы колана мында да быдөнлыс вермана мында принцип сертө. Тајө „буржуазној право“ коласјаса обменыс,—кызі зев колана шупөд воцө вылө, социализм вылыс стадіа вылө—коммунизмө быдөнлыс вермана сертө да быдөнлы колөм сертө ас принципнас зев бура вөстала пролетарскөј фактатура государство колөм јылыс.

Сувтө вопрос економическөј выль пөлітика јылыс, сіјө історическөј судбајас јылыс. Економическөј выль пөлітика арталөма командној высотјас пролетариат кыын кутігөн капиталистическөј элементјасөс лөзөм вылө, сывкөд шөщ і капиталистическөј элементјасыскөд тышкаоөм вылө, најөс зөскөдөм бырөдөм вылө, да социалистическөј элементјас зикөз вермөм вылө. Мөд пјавілетканы економическөј выль пөлітика та бокоан зикөз помаөас, капиталистическөј классјас оз лоны да, сізкө і економическөј выль пөлітика воцө Ленинөн сувтөдөм мог лоө могмөдөма. Сөмын і тани колө воцөвыс вөдчысны јуркомөмыс. Економическөј выль пөлітикалөн методјасыс колөнына і мөд пјавілетка сајөз. Мијанлы колө не сөмын колны, но і кыз поцө паскыда паскөдны советскөј торговла, төвар бергөдчөм, ферт, абу сөщөм вузасөм да төвар бергөдчөм, кушөмөс көсөйсны лөсөдны вескыдвыс оппортунистјас. Тајө лоө советскөј вузасөм, көні кутасны петны социалистическөј өвмөслөн торја элементјас, торја организацијас, органјас, а оз посні ашшөрја овмөсын ужалыс төвар вөчыөсөс.

Мијанлы ковмасна өм, мијанлы колө јонмөдны хоарсөчөт, медым предпріјаттө вылын лөбөдны социалистическөј ужногјас.

Мі тышкасам јурлептөмкөд, і мијан партија оз ошкы сөщөмјастө, кодјас јурнысө лептөны—азнавајтчөны. Сөмын мі вермам тыргөлөсөн шуны, мыј медсөкыд, медыжыд, медјон мог—капитализмөан социализмө вужан мог—мијан өөднас вөчөма-нын, а тајө петкөдлө ставмуывса социалистическөј революціја тувсө вывті јона кокнөдөм да сіјөс өдзөдөм.

„Мөд пјавілетка дырјі националној республикајаслөн да областјаслөн бырө култураөн да економикаөн бөрө колтчөмыс“.

(17 партконференціја резолюціјасыс).

ВКП(б) XVII конференция ітогъас жылыг

ДОКЛАДЧИКЪАСЛА ДА ПРОПАГАНДИСТЪАСЛА МАТЕРИАЛЪАС

1. XVII-d партконференциялѳн истѳријаѳ тѳдчанлуныс

Партиялѳн VII-d конференция чукѳртчис истѳричѳскѳй кадын—пятилеткаѳ ештѳдан нѳлѳд войн, кор социалистичѳскѳй экономикалыг фундамент ештѳдѳм лѳѳѳдѳсны став коланатор-
яс, медым бостчыны нѳѳдны олѳмѳ мѳд пятилеткалыг могажсѳ.

I. Классъастѳм социалистичѳскѳй общество стрѳитѳм—мѳд пятилеткалѳн практичѳскѳй мог.

XVII-d партконференциялѳн ставмуывса истѳричѳскѳй значѳныѳс лѳѳ со мыжын, мѳд
пятилетка возѳ сѳѳ сѳвтѳдѳс практичѳскѳй мог—классъастѳм социали-
стичѳскѳй общество стрѳитѳм.

Партиялѳн XIV съезд квайт во сайын сѳвтѳдѳс страна пышкын социалистичѳскѳй индустрија
нѳѳдан мог. „XIV съезд жонжыкасѳ вѳлѳ индустриализация съездѳн“ (Сталин). XV съезд, индустри-
ализация нѳѳдан полѳвикалыгы итогъас вѳчѳгѳн, жона жѳса сѳвтѳдѳс сорнѳ индустри-
ализация ѳдъас жылыг, медѳа-нын тѳжолѳй индустрија кыпѳдан ѳдъас жылыг, кодѳ лѳѳ
основнѳй условѳжѳн, медым лѳѳѳдны СССР-лы экономика боксањ ашѳрвыжа олѳм да медым
техника да экономика боксањ сѳѳдны да панжыны возымуныс капиталист странажасѳс. XV-d
съездлѳн ставмуывса истѳричѳскѳй значѳныѳс сѳнѳ и ем, мыж сѳѳ индустриализация нѳѳѳмын
вермѳжас подув вылын сѳвтѳдѳс выл мог—сѳктѳс овмѳсѳс социалистичѳскѳй тѳѳ вылѳ вужѳдан
мог. „XV-d съезд жонжыкасѳ вѳлѳ коллективизация съездѳн. Сѳѳн вѳлѳ лѳѳѳдѳм ѳтѳвѳжа
наступаѳтѳм вылѳ“. (Сталин). Съезд вѳтлѳс партија пышкыг троцкисткѳй оппозицияѳс, кодъас
искѳвтѳсны контрреволюционнѳй меншевиѳм позицияжас вылѳ.

Партиялѳн XVI-d конференция примѳтѳс первожа витѳвѳс план. XVI-d
партсъезд вѳлѳ став фронт паста социализмлѳн наступаѳтан съездѳн, кулакѳс кыѳи классѳс
бырѳдан съездѳн, дорвыг коллективизация нѳѳдан съездѳн. Сѳѳ—партиялѳн медвожа съезд,
кодѳ вермѳс шуны, мыж мижан страна пырис-нын социализм кадѳ; сѳѳ кыпѳдѳс лозунг „Витѳвѳс
план нѳл войн“.

Партиялѳн XVII-d конференция партија истѳријаѳ лѳѳ пасѳѳма сѳѳѳм конференциялѳн
кодѳ сѳтѳс мѳд пятилеткалыг истѳричѳскѳй ѳиректива „ѳикѳз бырѳдны капиталистичѳскѳй элемент-
жасѳс да классъасѳс вообще, ѳикѳз бырѳдны классѳвѳй торжалѳмжас да эксплуатация чужтыг
помкажас“ да страна пышкыг став ужалыгжасѳс пѳртны классъастѳм социалистичѳскѳй обще-
ство олѳлмыг стрѳитыгжасѳс“ (XVII партконференциялѳн резолюцияжасыѳ).

2. XVII-d партконференция истѳричѳскѳй ѳирективалѳн ставмуывса значѳныѳ

Пятилетка медвожа куѳим воыслѳн вермѳжасыс да мѳд пятилеткалѳн гырыг могажасыс
нѳшта вылѳжык кыпѳдѳ СССР-лыс, кыѳи ставмуывса пролетариат революция нѳѳдыг удар-
нѳй бригадалыг, значѳныѳсѳ. Мижан быд выл вермѳм кыпѳдѳны мѳздысан выл гы, кыпѳдѳны
ставмуывса пролетариатлыг мѳздысѳм выл пым олѳлмѳн мунѳмсѳ, ѳд „ставмуывса рево-
люциялыг мунѳмсѳ меджонасѳ ми ѳѳѳѳдам овмѳс нѳѳдан полѳвикалѳн. Ставѳн сѳвет республика
вылѳ вѳѳѳдѳны, став ужалыгжасыс став странажасыс, ставѳн ѳвѳтѳг, ѳеммында сѳдтавтѳг“
(Ленин).

Сѳвет сојузлѳн вермѳжасыс да кор сыкѳд ѳтѳѳѳ жуждавмѳ ставмуывса экономичѳс-
кѳй кризѳс да сы панас вылын жѳсмѳны империализмлѳн прѳвѳрѳчѳжѳжасыс—нѳшта жонжыка
тѳдчѳдѳны социалистичѳскѳй система возын преимѳшествожасѳс.

„Сѳвет сојузлѳн революционѳѳружушѳѳй значѳныѳс кыпѳтѳ. СССР жонмѳ кыѳи ставму-
ывса социализмлѳн база“ (конференциялѳн резолюция).

Сы вѳсна ѳик матыемѳ Сѳвет сојуз вылѳ войнаѳн воѳмыс. Кризѳсѳн жмитѳм кѳстын пѳ-
дыс, пышкѳсса прѳвѳрѳчѳжѳжаснас разыг да революционнѳй мѳздысѳм увтын путкылтчыс
империализм ѳвер моз вѳѳѳдѳ СССР вылѳ—ставмуывылын медвожа страна вылѳ, кѳнѳ ѳз
тѳдны кризѳс да безработѳца, кѳн ѳикѳз бырѳдѳма гѳлѳун.

Выл мiрoвoй вoйнaлoн мaтыeтчoмыc, вoйнa Китaйын дa Мaнчжурiяын кoрбны cтaвмy-
ывcя прoлeтaриaтaлыe нoштa чoрыджык бeтeлнoст, кoрбны Сoвeт coюзcя ужaлыeяcялыe
нoштa вылoжык кыпoдны ужaл coциaлизм cтpoйтoмын, кoрoны cтaв ужaлыeяcяc oштa
joнжыкa тoпoдчыны Лeнинcкoй пaртиjа гoгoр дa Стaлин joртoн jурнoдaн cиjo цeнтpaлнoй кoми-
тeт гoгoр.

3. 1932-d вoсa нaрoднoхoзjaтвeннoй плaн oлбo пoртoм мeдкoлaнaтoр мoд пjaвeткaлыe cтaвмyвывcя icтopичecкoй мoгjaceб oлбo нyбoны.

Кoнфepeнцiя aртaлic итoгjac пjaвeткa мeдвoзja вoяcялыe. Тaжo вoяcяc coциaлизм
вoнa рoбoчoй клacce тышкacoмын лoб зoн пoлocaoн, ceщoм пoлoccaoн, кoр лoи eштoдoмa
CCCP-ын coциaлиcтичecкoй эcoнoмикaлы фyндaмeнт лoбoдoм, „кoди кoдoс“ вoпpoс пpo-
мышлeннocтын-i oиктca oвмoсын-i лoи пoмoз мoгмoдoмa coциaлизм дoр. Joнa joнmic пpoлe-
тaриaтoн диктaтyрa.

Пpoмышлeннocтaлы пjaвeткa нoлoд вo кeжлo кoнфepeнцiя ceтic бoлeвoй пpoгpaммa,
кoди лoб XVI-d cjeздca пjaвeткaoc нoл вoн тыртoм jылыe лoзyнгoб oлбo пoртaн пpoг-
paммaoн.

1932-d вoын пjaвeткa eштoдoмco лoбoдoмa cиjo joнa гыpмo вepмoмjacнac, кoдjacoн
лoктic пaртиjа aлac XVII-d кoнфepeнцiя вылo. Cиjo вepмoмjaceб пaртиjа шeдoдиc Стaлин
joртaлыe 6 индoдco oлoмo нyбoмoн, уж дa вeckoдoм выл кaд ceрти пeрeстpoйтoмoн, вeo-
кыдыв oппoртyнизмкoд, кyлaкдoр мyнoяcкoд oнija кaдын мeдглaвнoй oпacнocткoд нeмжa-
литтoмa тышкacoмoн, „шyгaвыв“ oппoртyнизмкoд тышкacoмoн, oппoртyнизмкoд мiрiтчыo-
jackoд дa cиe либepaлизмкoд тышкacoмoн. Cиjo вepмoмjaceб шeдoдoмa нoштa cы вoнa, мыj
aвлaйтoмa вылoз кыпtic eнтyзиaзм рoбoчoй клaccoн дa кoлxoзникjaclон yдapничecтвo дa
coдopдjacoм пoдyв вылын, кoди пeткoдлo cтaв ужaлыeяcялыe лeнинcкoй пaртиjа гoгoр дa
Стaлин joртoн jурнoдaн пaртиjа ЦК гoгoр кoтыртчoмco.

Пjaвeткa нoл вoн oлoмo пoртoм вoнa дa 1932 вoсa нaрoднoхoзjaтвeннoй плaн бoлшe-
вicткoя тыртoм вoнa тышкacoм лoб мeдкoлaнa тoрjoн, мeдым мoгмoдчы мoд пjaвeткaлыe
cтaвмyвывcя icтopичecкoй мoг—coциaлиcтичecкoй oбщecтвo cтpoйтoм.

II. Пjaвeткa мeдвoзja вoяcлoн итoгjac

I „Kodi kodoc“ вoпpoс пoмoз вepмoмa coциaлизм дoр пpoмышлeннocтын-i, oиктca oвмoсын.

Пaртиjа XI-d cjeзд вылын пoлитoтчeт плaнын Лeнин гiжлic: „кyйим ыжыд уж вoчoмa дa
зaвoйyйтoмa пoмoз, мыpфoныны вepмытoмoз. Нoлoд дa мeдыжыд—coциaлиcтичecкoй
эcoнoмикaлы фyндaмeнт? A бy-нa. Унa пoв вoчaм дa eштoдaм“. (Лeнинcкoй
cбopник).

Пepвoйja пjaвeткaлыe итoгjaceб aртaлигoн XVII пaрткoнфepeнцiя пaccic: Лeнинoн cув-
тoдoм нoлoд дa мeдыжыд мoгыc oлoмo пoртoмa. Coциaлиcтичecкoй эcoнoмикa
фyндaмeнт eштoдoмa. Cиjo eштoдoмыc пeткoдлo, мыj CCCP пыщкын кaпитaлиcтич-
ecкoй элeмeнтjackoд тыш, кoд jылыe вicтaвлac Лeнин НEП зaвoдичигoн, вaјoдиc coци-
aлизм вepмoмoз. Лeнинoн кыпoдoм вoпpoс „кoди кoдoс“ кaрын i oиктын пoмoз дa бepгoдчы-
тoмa рeшитoмa кaпитaлизмa пaныд, coциaлизм дoр“ (XVII пaрткoнфepeнцiя рeзoлюцiяo).
Coмын тaжo oз-нa пeткoдлa, мыj мiянын зикoч-нын быpoдoмa хoзjaтвeннoй yклaдjac, мыj
jылыe вicтaвлac Лeнин. Збьлyныc co мыjын: oни вeвтырaлo-нын coциaлиcтичecкoй oвмoс,
кoдoс лoбoдoмa дa нyбoчыceб oиктын i кaрын jединoй плaн ceрти дa кoди aс кiaс кyтo
нaрoднoй oвмoсыc cтaв pычaгjaceб; coциaлиcтичecкoй yклaд нaрoднoй oвмoсын ыжыдaлo cтaв
yклaдjac вылac; дoрвыв кoллeктивизaцiя нyдaн пoдyв вылын быpoдчыceб кyлaк
клacce. 1931-d вoын нaрoднoй oвмocca cтaв пpoдyкцiя пыщкыe 80%-ыc вoли oбoбщecтвeн-
нoй ceктoр кiын, aстoрjoгa ceктoр кiын—coмын 20%.

CCCP-ын coциaлиcтичecкoй oвмoслыe вывтырaлoмco шeдoдoмa индyстриaлизaцiя нyбo-
мoн, oиктca oвмoсын coциaлиcтичecкoй рeкoнcтpyкцiя нyбoдoмoн, ceтчo (oиктca oвмoco) мaшиa
тexникa пыртoмoн. 1931-d вoл кoллeктивизyйтoмa-нын cтaв oвмoсjac пыщкыe 62,2%, кoчa плoщaд-
пыщкыe 77,3% кoчicны coвxoзjac дa кoлxoзjac. Лoбoдoмa 5.383 coвxoз, 13,5 мiллoн кpeo-
тaнa oвмoсjacыe кoтыртoмa 218 cypc кoлxoзjac, лoбoдoмa 1.574 MTC.

Тащомбо лыдпасјас оіктын соціалістическōй проіздство вōсна тышкаомын. „Сōвет сојуз јона посні візм оvmōс вōдїтыс странаы пыріс ставмувылын медыжыд віз-му оvmōс вōдїтыс странаō“ (конференціја резолюціаы). Оні промышленност да оіктса оvmōс сōвмōны-кыптōны једінōй база вылын—гырыс соціалістическōй проіздство база вылын.

Ҷікōз нещкōма оіктын капіталізмлыс вужјассō. СССР-са рабочōй класс аслас партіја Ленінскōй руководство увтын нуōдїс олōмō пролетарскōй револуціаыс Октябр бōрын медыжыд, медсōкыд мог.

2. Шедōдōм вермōмјас—партіјаыс генералнōй віз вескыда нуōдōмлōн резултат

Соціалізм вермōмјаслōн подулыс (основаыс) лōо странаōс індустріалізі-рујтан полїтіка, тажолōй промышленност кыпōдōм, ембурвōчан кōлујјас вōчōм, оd „мїјан індустріалізаціјалōн характернōй чертаыс лōо сенї, мыј сїјō ем соціалістическōй індустріалізаціја, кодї сетō промышленност обобществленнōй секторлы верманлун асторїōга сектор вылын, мелкотоварнōй, капіталістическōй сектор вылын“ (Сталін).

СССР-ын Ҷікōз бырōдōма безработїца.

Мї „орōдалїмō вужјассō оіктын расслојеннō артмōмлыс—сїкō мї венїмō уна јōзлыс гōллунсō, кодї вōтлїс оіктса крестанаōс карō“ (Сталін).

СССР-ын соціалізм стрōйтōмын шедōдōм всемірно-їсторическōй вермōмјасыс мїјан партіја Ленінскōй полїтікалōн резултат, шедōдōма троцкізмōн нуōдан буржуазнōй теорїакōд (ōвї странаын-пō он вермы соціалізмтō стрōитны, капіталізмлы-пō быт бōр лоны: оні троцкізм пōрї ставмувывса контрреволюціоннōй буржуаціја медвоҶаа отрадōн) да вескыдыв оппортунізмкōд (кодлōн віҶыс вōлї не сōмын соціалістическōй наступленьōлыс полїтіка орōдōмын, а щōщ кулачество да буржуазнōй элементјас вōзын јавōја капїтумірујтōмын) немжалїттōма тышкасōмōн.

Мїјан партіјаыс полїтікасō Сталін јорт XVI-d конференціја вылын донјалїс кыҶї став фронт паста паскōдчōмōн соціалізм наступајтан полїтіка.

Тајō полїтікасō мїјан партіја нуōдїс дај нуōдō немжалїттōма бысїкаса кежōмјаскōд, вескыдыв оппортунізмкōд, кыҶї кулак агентјаскōд да медыжыд опасносткōд оїнїја кадын, сїҶ-жō „шугавыс“ оппортунізмкōд да накōд мїрїтчысјаскōд немжалїттōма тышкасōмōн. Тајō полїтіка нуōдōмōн лōї жугōдōма классōвōй враҶасōс, СССР-ын соціалізм вермїс.

III. Мōд пјавїлеткалōн полїтическōй могјас

XVII-d партконференціја мōд пјавїлетка вōҶō сувтōдїс со кушōм медыжыд полїтическōй мог: „Ҷікōз бырōдны капіталістическōй элементјасōс да классјасōсвообще, Ҷікōз бырōдны классōвōй торјалōмјас да експлоатаціја чужтыс помкајас“ да „страна пышкыс став ужалыс-јасōс пōртны тырбура вежōртōмōн да вōҶмōстчōмōн классјастōм соціалістическōй общество стрōїтысјасō“.

I. Соціалізм јылыс Маркōїзм-Ленїнізм

Маркōїзм-Ленїнізм торјōдō улысса фаза коммунизм (соціалізм) да вылысса фаза коммунизм.

Сōмын... Коммуністическōй обществоса вылысса фазаын, сы бōрын, кор бырō мортōс увтыртыс уж јукōмлы (разделенїю труда) подчїнїчōм; кор сыкōд оtщōщ бырō умственнōй да фізическōй уж костын торјалōмјас; кор ужадōмыс оз лō олōм кутōм вōсна, а зōнвїҶа кутōм радї; кор оtка-оtка мортјас сōвмōмкōд оtщōщ сōвмасны ембурвōчан вынјас да јōзлы ембурыс пондас візувтны быд істочнїкоан—сōмын секі поҶō Ҷікōз венны буржуазнōй правалыс венкї горизонтсō да общество аслас знамја вылын гїјас: „быдōн вермōм сєрвї, быдōнны колōм сєрвї“ (К. Маркс, „Критика Готскōй программы“).

Коммунізмлōн тајō вылысса фазаыслы аслас артмытōз лōо мунны улыссаҶыҶ фаза пыр, соціалізм пыр. Соціалізм дырї „ембурвōчан кōлујјас частнōй кутысјас кїыс петōма-нїн. Ембурвōчан кōлујјас став общество кїын“ (Ленїн) да та вōсна соціалістическōй обществоын ембурвōчысјас лōоны оvї праваа ужалысјасōн.

Коммунизмдөн вылысса фазалык, кәдәи ләк коммунистическәи общество, кәдәи сәвмәна-һинә аслас подув вылын: социализм ләк сешәм коммунистическәи общество, „кәдәи бурещ сәвмин-на петәи капиталистическәи обществоыс да сывәсна быд боксаһ на—экономическәи, нравственнәи да умственнәи боксаһ—новлә вәж обществолыыс вәж коләсјәссәи код пышкыы сјәи петис“, (К. Маркс „Критика Готской программы“).

Социализм дырјәи „ыжыдаләи принцип, сешәм код-жәи, кәдәи регулјәртәи вузәсәи вежләәи, сы вәсна, мыј сјәи ләк равноценнәи торјәсәи вежләәи. Пышкәи сыс да формәи вежәи ма-һин сывәсна, мыј вежәи обстојәтелствәи бәрын һекәд һинәи оз вермы сетны аслас ужәи дырјәи, мәдәр боксаһ-кәи һинәи оз вермы вужны индивидуум собственностәи сылы коләна пот-ребләјтан средствәи сәи дырјәи. Ембурвәчыәс кәстын ембур јукләмас“ сјәи-жәи принцип, ку-щәи ем тәварнәи эквивалентјәс вежләәи: әвәи формәи пунктәи уж вежләәи мәдәи формәи сымында-жәи уж выләи.

Сы вәсна тәни равнәи правәи—аслас принцип сәртәиыс п ы р н а б у р ж у а з н ә и п р а в а , кәч әскәи принципсыс да практикәиыс мәдәи мәдыскәд сә-һин сәсә венчыны, сәкәи, кор вузәи вежләәи эквивалентјәссәи вежләәиыс шәртәи арталәи, а оз торјәи быд торјә случәи дырјәи.

Кәч әскәи јона-һин вәзәи муһәи, а әткәдәлән правәи век на јешщәи јәртәи буржуазнәи рамкәи сәи. Ембурвәчыәсләи правәи сымында-жәи, мыјмында һәжәи уж пунктәи; әткәдәи ләиыс ләк әткәд муртасын—ужын.

Но әвәи мортсыс мәдәи морт дорыс торјәләи вын сәртәиыс дәј вежәртәс суслун сәртәиыс, сјәкәи— сјәи унжык дәј дыржык ужаләи; мәдым уж ләи муртәи пыдәи, сјәс коләи артавын куәта сәртәи дәј выныштәи сәртәи, мәдәи ногәи-кәи ужыд әз әскәи вермы ләи муртәи пыдәи. Сјәи әткәдәи правәи ләк әткәдәи правәи әи әткәдәи уж выләи.

Сјәи оз бәст пыдәи некущәи классәи торјәләи, быд морт, кызи и став мукәдјәсыс, ләиыс сәвмин робочәи муртәи: сәвмин сјәи кышутәи пыдәи пунктәи әткәи муртәи буржык лунсәи, ужәи буржык вермәи кызи јестественнәи привилегјәи. Сывәсна аслас пышкәи сәртәиыс сјәи ләк, кызи и став правәи, әткәдәи правәи. Аслас природа сәртәи п р а в о вермас ләиыс сәвмин әтувәи муртәи пыдәи: әткәдәи муртәи (муртәи мәдәи мәдәи әз әскәи торјәи, вәлины-кәи әткәд правәи) ем общәи мерка сәвмин сәк, сы вәсна мыј һәжәи вәдәи әвәи пәләсәи вәдәи, гәгәи һәжәи сәвмин әвәи боксаһ,—тәјәи примерын шу-ам кәч—сәвмин кызи робочәи сәи да сәсәи некыз оз, мукәдәи вәдәи вәдәи. Сәсәи әвәи робочәи гәи, мәдәи гәи, әи мәдәи сәртәи унжык чәләиыс да с. в., с. в. Сывәсна әтмында әи, а сјә-кәи и обществәннәи-потребителнәи фондәи әтмында јукәи, әвәи бәстәи унжык мәдәи сәртәи, ләк озыржык мәдәи да с. в. Мәдым тәјәи мәкәи бәрдәи, правәи коләи вәчны әткәдәи пыдәи әткәдәи.

Сәвмин тәјәи мәкәиыс оз на поәи мынтәи коммунистическәи общества сәи фазәи, кор сјәи сәвмин-на петәи капиталистическәи обществоыс. Правәиыс некәдәр оз вермы ләиыс вылыжыкәи экономическәи формәи да сәи мунәи обществолән куәтура сәиыс“ (К. Маркс „Критика Готской программы“).

2. Капиталистическәи элементјәсәи да классјәсәи бәрдәи јитчәи классәи тыш јәи-мәкәи, „мәдәи торјәи рајонјәсын да социализм стрәитән торјәи участокјәс вылын“.

Тәи нач вәкыда да научнәи социализмәи пышкәи сәи дәи партија, кор сјәи сүв-тәи мәдәи пәиеткәи вәзәи классјәстәи социалистическәи общество стрәитән мәдәи кор сјәи тәјәи мәкәи XVII партконференција вылын конкретјәртәи мәдәи пәиеткәи вәзәи политическәи да һәжәи мәдәи мәдәи.

Мәдәи пәиеткәи вәзәи сүвтәи политическәи мәкәи—капиталистическәи элементјәссәи да классјәссәи әкәи бәрдәи—арталәи әкәи бәрдәи ембурвәчән кәлујјәс торјәи кәиыс кутәи, әкәи бәрдәи став сјәи канәлјәссәи, „кысәи чужәи классјәс да, мәдәи, чужәи капиталистјәс“ (С т а л и н).

Ембурвәчән кәлујјәс торјәи кәиыс кутәи бәрдәи ми бәрдәи уж експлуатјәртәи-лыыс подувсәи, а сјәи бәрдәи классјәс оләиыс подувсәи, классәи торјәләиыс чужәиыс помкәи сәи, әд „классјәс,—кызи гәи Ленин Бухаринәи гәи „Экономика переходного периода“ һәи һәи, —мәдәи „мәдәи“ (абу сәи шуәи), кәдјәс торјәләиыс јәкәи ембур вәчәи, торјәләиыс сјәи, мыј әвәи чукәиыс аслыс бәстәи мәдәи бәдәи ембурәи (Ленин собр. соч. том. I, стр. 357).

Капиталистическәи элементјәстәи да классјәстәи әкәи бәрдәиыс оз мун ләи да сәи-кәи, сјәи мунәи чорыд классәи тыш пәи.

„Бырдны классјасос чорыд классовој тыш нуодомон — со кушом формула Ленинлон“ (Сталин). Сомын вескыдыв оппортунистјас вермасны утверждајтны, бытвө мод пјатилетка дырјі лоо лона да мирноја мунөм.

Капиталистическөј элементјасос да классјасос зикоз бырдигөн торја кадјасын да медванын торја районјасын да социализм стрөитан торја участокјас вылын классовој тышловн жоомомыс петкөдчө бырыо капиталистическөј элементјасоан вылног петкөдчөмын. Колхозчыкылые мөвпјасос да уж самсө вежомыс, коді сомын на заводитчө визму ужалан арвелјасын, мунө чорыд классовој тыш пыцкын, өиктса капиталистическөј элементјаскөд тышкасом пыцкын, сомын асвөсна төждысана коласјас бырдөм вөсна тышкасом пыцкын. Тани торја ыжыд значењө бостө выл формаа классовој тыш, код јылые индивалис Ленин пролетариат диктатура дырса классовој тыш мунөм јылые схемаын да кодос сјө шулис кызі „выл дисциплина лөөдөмон“. Выл общественној дисциплина лөөдөм гөгөр жоомо классовој тыш, өд сыкөд јитчөма мод пјатилеткалые мед ыжыд политическөј мөгө оломө нуөдөм — капитализмылые коласјасос бырдны экономикаыс дај мортјас вежөрмыс. Экономикаыс да мортјас вежөрмыс капитализмылые коласјасос бырдөдөмын медколаныс — сјө, „тышкасны важ привычкөд — уж выло, ембур вөчан көлујјас выло мырдөн ужалыс мөз вичөдөмкөд: кызі ескөн мынтөдчыны лишнөј обкыд ужыс да нещыштны буржуазиялые көт өви кусок“ (Ленин). Тажө выл дисциплина вөсна тышкасомыс лоо классовој тышон. Колө „вермыны не сомын политикаын, колө вермыны быдлунја экономическөј оломын врајасос — озырјасос да накөд нувевејасос сөсса жуликјасос, тунејадчыс, хулиганјасос“. Жуликјасыд да озырјасыд — өви медаллон кык бөк, сјө — капитализмон чужтөм кык өикаса паразитјас, сјө — социализмон медлок врајас, накөд көв ичөвика торкөны социалистическөј обществольо законјасос, колө немжалитөма расправлајтчыны. Накөд чечевенитчөм вөлі ескөн социализм воэын ыжыд мыж вөчөмон“ (Ленин).

Оз ков вунөдны капиталистическөј кыш јылые дај, пролетариатон нуөдан капитализмы паныда классовој тыш, коді мунө Совет Сојузлон ставмувывса капитализмкөд.

3. Капиталистическөј элементјасос да классјасос бырдөдөм щөктө нөшта јонжыка тышкасны пролетариат государство јонмөдөм вөсна.

Капиталистическөј элементјасос зикоз бырдан кадын классовој тыш жоомомыс јитчөма пролетариат диктатура јонмөдөмкөд, пролетариат государство јонмөдөмкөд.

Ми государство бырдөдөм дор, — шулис Сталин јорт XVI-d сјезд вылын, — но такөд өтщөщ ми јонмөдөм пролетариат диктатура, коді лоо мед јон влаотөн өниөз вөвлөм государственној влаотјас пыцкын. Государственној влаотөс медвылысса щупөдөз сөвмөдөм, медым сизөн лөөдөны став колантор государственној влаот бырны, — со кушом марксистскөј формула. Тажө „паныдасана“? да, „паныдасана“. Сомын тајө паныдасөмыс збыл оломыс да тырөн петкөдлө марксистскөј диалектика. „Сомын коммунистическөј обществоын, көні капиталистјаслыс паныдасөмсө помөчнын өрөдөма, көні капиталистјас бырөмаөнын, көні абу классјас (мөднөгөн хө — обществоса шленјасостын ембур вөчан көлујјасөн вөдитчөмын абу торјалөмыс), сомын секи „бырө государство да по чө сорытны мезлун јылыс. Сомын секи лоо поэана да лоо лөөдөма демократизм збылөз тырбурөн да нем мында торкавгөт. Сомын секи демократияыд заводитчас бырны сывөсна, сөщөм прөстөј обстојавельство вөсна, мыј капитализм рабство увтыс, өиркурыд оломыс, локногөн увтыртөмыс, капиталистическөј експлоатацияыс мезмөм јөз вөчасөн велаласын оломө нуөдны элементарној, уна сурс вөјасөн гижалөм өгүвја олан правилөјас, оломө нуөдны мырдөнавтөг, мырдөнавны нарошиө лөөдөм аппараттөг — государство. „Государство бырө“ шуөмыс зөв стөч: сјө индө вөчасөн мунан процессө дај сымыс өтихјностө. Сомын привычка вермас петкөдлыны дај петкөдлас сөщөм фејствјисө“ (Ленин). Тырбура демократия, став олыөјаслы демократия, неммында чинтөм демократия поэана сомын коммунизм медвылысса стадияын. Коммунизмө вуэан кадын, щөщ капиталистическөј элементјасос бырданкадын-и, лоо „демократия унжык олыөјаслы, но сыкөд өтщөщ коммөна личкыны ещажыкјасос, експлоататорјасос“ (Ленин).

4. Мод пјатилеткалөн мөгјас щөктөны нөшта јонжыка јонмөдөны парвјялыс вынөс

Капиталистическөј элементјасос зикоз бырдан кадын лоо нөшта јонжыка тышкасны мјан парвјялыс, кызі пролетариат авангардыс, вескөдлан ромсө кыпөдөм вөсна, партија рајасос генералиној виэ гөгөр нөшта төпыджыка котыртөм вөсна, парвјялыс массајаскөд

itödsö nõшта јонжыка јонмөдөм вөсна. „Полетаріатлы політїческөј партїя колөмыс бырө сөмын классјас зїкөз бырөдөмкөд өтшөщ... коммуніст партїя робочөј класс пышкын сылө сөмын секї, кор коммунизм вөснаыд оз-нын пондыны тышкасны да став робочөј класс лөб коммуністїческөјөн“ (Комінтерн II конгресс резолюціяыс). Капіталїстїческөј элементјасөс зїкөз бырөдан кадын, кор классөвөј тыш мунө чорыда-на да секї-жө мунө пролетаріат дїктатура государство јонмөдөм, ковмө, nõшта јонжыка тышкасны пролетаріат партїя јонмөдөм вөсна, сылыө бојеспособностсө кыпөдөм вөсна, өд пролетаріатлөн партїяыс лөб основнөј рөшәјүшцөј орудїөбөн классјастөм соціалїстїческөј общество стрөйтөмын.

Пролетаріатнө нүдөн соціалїстїческөј наступлєннөблы классөвөј врагјаслөн паныдаөб-мыс төдчө мїан партїя пышкын-ї. Сїз-кө капїталїстїческөј элементјастө бырөдан кадын щук лөб нүдөн чорыд тыш быдоїкас оппортуністјаскөд. Вескыдывв оппортунизм, кодї петкөдлө бырыс кулакјаслыө паныдасөмсө, колө-на медглавнөј, опасностөн, медлок-торјөн.

Конференціја індіс, мыј „возө вылө классөвөј тыш торја моментјасын, медса-нын торја рајонјасын да соціализм стрөитан торја частокјасын јосмас-на да сы вөсна колө-на, а мукөд дырї весөг чорчө-на буржуазїалөн ужалысјас пышкын влїяннөыс, бура дыр-на робочөјјас пөвстө, весөг партїя пышкө пондас на пырны пролетаріатлы паныда классөвөј влїяннөјјас. Сывөсна партїя возын сувтө мөг— јонмөдны пролетаріат дїктатура да воцө вылө паскөдчөмөн нүдөн тыш оппортунізмкөд, медса-нын вескыдывв көжөмкөд, кычї медлокторкөд өнїя кадын“ (XVII партконференціја резолюціяыс).

Капіталїстїческөј элементјасөс зїкөз бырөдөм сїз-жө лөсөдө мунө „шүгавыв“ кусын-јаслы, вермөмјас вөсна јурколмөмлы, сїз-кө колө чорчөдны тыш „шүгавыв“ оппортунізмкөд, кодї отсалө вескыдыввса оппортунізмлы да кїстө ва капїталїстїческөј элементјас мелнїчәө. Тасањ мөг—нөшта јонжыка чорчөдны тыш вескыдывв оппортунізмкөд—өнїя кадын медлокторкөд да сылы отсасыскөд—„шүгавыв“ оппортунізмкөд.

IV. Мөд пјатїлеткалөн основнөј хөчәјственнөј проблемәјас

1. Мөд пјатїлеткә вөблытөма кыптасы соціалїстїческөј овмөслөн производїтелнөј вынјасыс

Мөд пјатїлетка арталө стрөитны соціалїстїческөј общество. Бостны-кө ембур вөчөм боксањ, танї ковмө сїз сөвмөдны производїтелнөј вынјас, медым ескө позїс: а) народнөј овмөслыс став отраслјасө перевооружїтны выл техника подув вылын да сїзөн кыпөдны уж производїтелност сы вылнабә, медым соціализм зїкөз вермїс капїталїзмөс, өд „уж производїтелностыд медколантор, выл общественнөј стрөј лөсөдїгөн. Капіталїзм уж производїтелносттө кыпөдїс крепостнїчество дырї вөблытөм вылнабә. Капіталїзмөс лөб зїкөз вермөма сїзөн, мыј соціализм nõшта вылөз кыпөдас уж производїтелност“ (Лєнїн), б) мөгмөдны өдїө кыптыө народнөј овмөслыс став корөмсө, в) бурмөдны олөмсө мїан страна пышса ужалыө массајаслыс.

Танө производїтелнөј вынјас кыптөмлы, „уж производїтелноост общенационалнөј масштабөн кыптөм вылө“ (Лєнїн) мїанын ем став колана условїөјас.

Мїанын өнї сөщөм стрөј, кодї зїкөз „мөзмөма капїталїзм дырса бурдөдтөм дојјасыө (Сталїн)—крїсјасыө, безработїцаыс, ембур кызурө таргајтөмјасыс, корыс мөз олөмыс. Мї нүдөм планөвөј овмөс, план сөртї чукөртөм ресурсјас да лучкї-бура најөс јуклам народнөј овмөс отраслјасө. План сөртї нүдөн овмөслөн бурлуңјасыс (преїмушествојасыс) мїанлы сөтөннө сөщөм-жө гырыс өдјас мөд пјатїлеткаын овмөс кыпөдөмлы (ылөсө арталөм сөртї мөд пјатїлеткаын промышленнөј продукціја быд во пондас сөдны ещавылө 20-25 прөч.), кушөмыс оз вермы лоны неөтї капїталїстїческөј странаын.

Мїан ем ачыссама уна прїроднөј озырлуң (көрт руда, ізшөм, нефт, электроенергіја шөдөдны ва вын, хлопок да с. в.). Сөвет сојузса став основнөј рајонјасас, мыј вөсна мї вермам јона гырыс өдјасөн сөвмөдны мїан страналыс производїтелнөј вынјасөс.

Производїтелнөј вынјасыс өдїө сөвмөмсө сїз-жө өдмөдөны пролетаріатлөн да колхознөј крөстөналөн ужалан ентузіазм да возмөстчөм кыптөмыс (соцордїыөм, ударнїчество, хөзрасчөтнөј брїгадајас, встречнөј промфїнплан), кодї вөлі подулөн первојја пјатїлетка сөдтөдөн тыртөмын да кодї nõшта јонжыка кыптас мөд пјатїлетка тыртїгөн. Сы вылө подулыс—соціалїстїческөј формаа уж кыптөм да ужалыө массајаслөн олөмыс воцө вылө бурмөм.

Историяны вольтыма вылынъа производительной вынъас кыпӧдӧмлы да классястӧм социалистическӧй общество стрӧйтӧмлы шук колана условийӧн лоӧ мӧжан партиялон Ленинскӧй вескӧдӧмлыс, кодӧ „вескӧдӧ робочӧй класс пӧвстса медбуръясъслыс вынӧс ӧтӧ чутлаӧ“ (Сталин) да неммиритчытӧма тышкасӧ революционнӧй, большевистскӧй туӧ вынӧс быдӧикас кежы-жаскӧд.

XVII-ӧд партконференция шуйс: „страналӧн природнӧй озырлун, социализм стрӧйтӧмын большевистскӧй ӧдъас, робочӧйжаслӧн да колхозник массаъслӧн ужыл кыптӧмыс да партиялон вескыд вынӧс лӧсӧдӧны став колантор, медым мӧд пӧвӧлетка дырӧи социалистическӧй овмӧс-лыс производительной вынъасӧ кыпӧдӧны сещӧмӧз, код панас (подув) вылын лоӧ помӧз бы-рӧдӧма СССР пыдкыс став капиталистическӧй элементъасӧ“ (конференция резолюцияыс).

2. Народнӧй овмӧсын социалистическӧй реконструкция ештӧдӧм—основнӧй мӧг мӧд пӧвӧлеткалон

Классӧвӧй торъялӧмъас чужтыс помкаъас бырӧдӧны да венны капитализмлыс коласъасӧ страна экономикаыс поӧз сӧмын став народнӧй овмӧсын техничeskӧй реконструкция нуӧдӧ-мӧн, ӧд „социализмдылы материалнӧй подулыс вермас лоны сӧмын машиннӧй индустрия, кодӧ вермас реорганизуйтны мувӧз ужалӧмӧс-даъ“ (Ленин).

„Мӧд пӧвӧлеткалон основнӧй решаюшщӧй, хоӧажственнӧй мӧг — ештӧдӧны став народнӧй овмӧсын реконструкция, лӧсӧдӧны выль техничeskӧй база народнӧй овмӧсса став отрасъяслы“ (XVII партконференция резолюцияыс).

Мӧ колан воын-нын бостӧим нуӧдӧны техничeskӧй реконструкция медтӧдчана отрасъа-сын. Шедӧдӧма жона гырыс вермӧмъас ас страна пыдкын машинаъас пыдкын. Мӧжан промыш-ленност вӧчӧ нач выль сикас оборудованнӧ, мыъясӧс вождӧр ваӧлӧмӧ заграичаыс. Лӧсӧдӧма выль енергетическӧй база—жона вына раӧоннӧй электростанцияъас. Ештӧдчысӧб реконструкция металлургияын, ломтасъас шедӧдӧмын, ж-д транспортын да нӧшта-на мукӧд отрасъасын-и. Сиктъасын социализмлон вермӧмыс шедӧдӧма мувӧз ужӧ машиннӧй техника жона паскыда пыртӧмӧн.

Но таӧ вермӧмъасыс техничeskӧй реконструкция нуӧдӧмад сӧмын-на заводитчӧмыс. Став медбурторъасӧ, мыъ сетис капиталистическӧй техника да мыъ вермас сетны советскӧй техничeskӧй мӧвплӧн сӧвмӧмыс, мӧд пӧвӧлетка дырӧи колӧ пыртны олӧмӧ жона паскыда.

Техничeskӧй реконструкция нуӧдӧмад медыжыд мӧг — производство механизируютӧм. „Уж процессъас механизируютӧмыд мӧжанлы лоӧ решаюшщӧй выль вынӧн, мыътӧг оз поӧ кы-пӧдӧны мӧжанлыс ӧдъаснымӧс-ни, производствольыс масштабъасӧ“ (Сталин). Таӧ лоӧ, мыъ мӧ-жанлы промышленностын-и, транспортын-и, сиктса овмӧсын-и колӧ лӧсӧдавны ембурвӧчан выль техничeskӧй совершеннӧйжык средствоъас (буржык станокъас, автоматъас, вына паровоз-ъас, электровозъас, тракторъас, урожаъ идралан да мукӧд сикас машинаъас да с. в.). Таӧ— машинаъас стрӧйтӧмлон мӧг. Со мыъ вӧсна конференция торъя чорыда сувтӧлис машинаъас стрӧй-тӧм коланлун выль.

Техничeskӧй реконструкция нуӧдӧмын абу ичӧтжык тӧдчаналун странаӧс электрофици-руйтӧм, „выль енергетическӧй база лӧсӧдӧм, кодлон подулыс — промышленностӧс да тран-спортгӧс паскыда электрофицируютӧм да сиктса овмӧсӧ электричество вочасӧн-вочасӧн пыртӧм“ (XVII-д партконференция резолюцияыс).

Таӧ мӧгъасӧ олӧмӧ нуӧдӧмыс корӧ паскӧдӧны промышленностлыс сещӧм сикас от-расъяс, кодъаслӧн продукцияыс сетӧ материалнӧй подув выль техника пыртны. Сы вӧсна абу шенъана, сещӧм отрасъасыс кӧ—электрофикация, ломтасъас, металлургия, машиностро-еннӧ—конференция директиважасӧн сетӧма, индӧма сещӧм ӧдъас, медым таӧ отрасъасыс лӧ-кы журнуӧдыжасӧн став народнӧй овмӧсын.

3. Мӧд пӧвӧлетка СССР-ӧс ӧикӧз мезиӧдас экономическӧй зависимостьыс

Техничeskӧй реконструкция нуӧдӧмлы подув — став овмӧс отрасъасыс производство процессъасӧ механизируютӧм. Со мыъ вӧсна советскӧй машиностроеннӧ ӧдӧдӧм выль конфе-ренциялон резолюцияъасыс таӧ мӧгсӧ жона чорыда тӧдчӧдӧны.

„Техничeskӧй реконструкция нуӧдӧмын нырнуӧдыгыс советскӧй машиностроеннӧ. Кон-ференция лыдӧдӧ коланаӧн содтыны машинаъас стрӧйтӧм пӧвӧлетка нӧмасӧгон еща выль 3-3¹/₂ мында 1932-д во сертӧ“ (XVII партконференциялон резолюция).

Тажо директивасы петкөдлө промышленностын, транспортын, сиктса овмөсын, вузасб-мын, жітөд кутөмын да мукөдлаын реконструкция нуөдөмыс корөмжасө мјанлы лоө мог-мөдны ас вөчөм машинажасөн. Машинажас вөчөмөн мөд пјатілеткаын мј сувтам став мувылын мө d местаө. Вөчөм продукция лыд серві,—а тајө медколана — мјанлы колө орјөдны мед-возын муныс странајасөс машинажас стрөитан выл техника освоітөмын, өд мјанлы ковмасны совершенојжык буржык машинажас. Тајө директивасө оломө нуөдөмөн СССР мөд пјатілетка-лыс медыжыд мотсө пөртөмын—став нарөднөј овмөсөс техника боксаң перевооружітөмын—чкөз мезмас экономическөј завөісмотыс.

„Первојја пјатілеткаын паскөдөм уж СССР-өс машинажас да оборудованыө вајыс странаыс пөртны сіјө машинажасө да оборудованыөс ас вынөн вөчыю странаө лоас ештөдөма, коді чкөз „обеспечітас СССР-өс экономикаөн асшөрвыјө, візас ставмувывса капіталістическөј овмөсла прідатокө пөрөмыс (XIV сјезд)“ (конференціја резолюціяыс). Тазікөн лоө нуөдөма оломө партија XIV сјездлыс історическөј директивасө.

4. Јонмөдны машинстројеннөлыс нырнуөдөмсө, сөвмөдны електрофікаціја, ештөдны мувіз овмөсын механизација да ж-дор. транспортын реконструкция, сетны еща вылө 22 миллион тонн чугун — тащом мөд пјатілеткалөн могјасыс.

Народнөј овмөсса став отраслјасө выл машиннөј техника пыртөм торјөдтөма жітөма енергетическөј база сөвмөдөмкөд да медеа-нын став странаөс електрофіцірујтөмкөд. Мј-нын содтөдөн пөртім ГОЕЛРО план (Россіјаөс електрофіцірујтан план, лөсөдөма Ленин отсасө-мөн, VIII сјезд вылын прімітөм медвожа дас воа план, кодөс Ленин шуліс парвіјалы мөд программабн). Электроенергіја перјөм 1932-d воын вәјөдамө-нын 17 млрд кіловатт-часөз. Мөд вітвөса план ас возас сувтөдө мог — електроенергіја перјөм мөд вітвөса планын вәјөд-ны ещавылө 100 млрд квт-часөз, ізшом перјөм — ещавылө. 250 млн тоннаөз, нефт перјөм содтыны 2¹/₂—3 мында. Та нөг енергетическөј база кыптөдөм мјанлы сетө верманлун јона паскыда електрофіцірујтны промышленност да транспорт да вочасөн пыртны електроенергіја мувіз овмөсө.

Медым тајө могјасө пөртны оломө, лоө јона коланаөн кыпөдны рөма да сөд метал-лургіја, хіміја, вөрпромышленност.

Мөд пјатілетка сувтөдө мог — ештөдны мувіз овмөс механизірујтөм машинно-тракторнөј станціјас да гырыс совхозјас стрөиталан подув вылын; мөд мог — паскөдны хіміческөј му-вынсөданјас вөчөм да сізөн јона вылө кыпөдны урожајност.

Тајө реконструктивнөј меропріјатіјөасыс отсаласны колхозјасөс овмөс да котыртчөм боксаң јонмөдны; совхозјас лооны збылвылө мувіз ужө выл машина техника пыртөм пет-көдлыөјасөн. Тајө могјасыс медшөр нестаын лооны мөд пјатілеткаын-дај. Тани подулыс выл общественнөј дісціпліна лөсөдөмын да колхозныкјасөс социалістическөј общество соз-навельнөја стрөітөвјасө пөртөмын. Ленин шуліс, мыј крестаналыс пөіхологіјасө сөстөммөдны „вермас сөмын материалнөј база, техника мувіз овмөсө машинажас да тракторјас јона паскы-да пыртөм, електрофікаціја јона паскыда нуөдөм“. Мј пондам вөчны быд во 170.000 трактор, лібө унжык, мыјдта вөчөны Јевропаса став странајас өтүв бөстөмөн.

Народнөј овмөс став отраслјасын продукция кыптөмыс, хоҗајственнөј оборотө выл-рајонјас пыртөм щөктөны паскөдны став сикас транспортын реконструкция нуөдөм. Мөд пјатілеткаын ж-дор. транспортын реконструкция лоө ештөдөма да нөшта лоө піскөдөма 25-30 оурс клм. куҗта нач выл көрттујјас.

Тајөс ставсө өтүв бөстөмөн нуөдны он вермы, он-кө јона чорыда бөстчы металлургіја кыпөдны. Еща вылө 22 млн тонн чугун, народнөј овмөсла тырмымөн рөма металлјас, бө-рө колчыс отраслөс—хіміјаөс—медвозын мунысө пөртөм, механизација под вылын нөшта јонжыка вөрпромышленност паскөдөм — со кущөм могјас сувтөдіс конференціја мөд пјаті-летка вожө да кодјас лооны узлөвөј могјасөн.

5. Мөд пјатілеткаын промышленностөс інтасалөм.

Мөд пјатілеткаын производітельнөј вынјас інтасалөмын нуөдчысөө оломө Енгельсыө индөд промышленностөс став страна паста өткода інтасалөм јылыс:

„Асыс производітельнөј вынјасө өтүвја план серві нуөдыс общество, і сөмын сещөм общество вермө сіјөс (производітельнөј вынјасө—редакціја) котыртны сіз, кор лоө по-чана крупнөј производствөсө паскөдны став страна пасталаыс равномернөја производст-

вуса мукöд элементжасö сөмөдөм-паскөдөм сөрү" (Енгелс, „Анти-Дюринг). Промышленност пискөдчө Асыввылаң (Урало-Кузнецкөй комбинат стрөйтөм, дальневосточнөй крајлөн да Асыввыл Гібырлөн овмөс кыптөмыс, текевіллөн Шөр Азияө да Сібырө пискөдчөм). Тајө виэсө формулурутис Сталин јорт ВКП(б) XVI-d сјезд вылын доклад вөчигөн: „Кызі котми егө кыпөдөј народнөј овмөстө, но оз поз сновтны вопрос сы јылыс—кызі лучкі интасавны промышленност, народнөј овмөслаы ырынуөдыс отраслөсө. Оні артмис сіз, мыј мијан промышленност, кызі і мијан народнөј овмөс, кызыннас мыжсө уголно-металлургическөй база вылө Украинаын...“ „... вылыс сетөні, медым, тајө базасө і возөвылө мыјвермөмыс кыпөдөмөн, сыкөд өтщөщ пырыстөм-пыр бостсыны лөөөдны мөд уголно-металлургическөй база. Сөщөм базанас вермас лоны Урало-кузнецкөй комбинат, кузнецксса коксуйтчан ізшом уралса рудакөд өтлаалөм“.

Асыввылын мөд уголно-металлургическөй база лөөөдөмын гырыс сдвигјас тавөнін вөчөма. Магнитнөјын на Кузнецкын первојја домнајас уж вылө сувтөдөм, Кузнецкөй да Карагандинскөй бассейнјасын да Уралын ізшом перјыны заводитчөм, Бережниковскөй химическөй комбинатыс первојја өчеред ештөдөм, Уралскөй машиностроительнөј гигантлыс да ферросплав вөчан Челабинскөй заводлыс первојја цехјассө уж вылө сувтөдөм, Челабинскөй тракторнөј завод стрөитан ужјас паскөдөм да важ уралса металлургическөй заводјасын реконструкция нуөдны бостчөм, уна выл гырыс электростанцијас уж вылө сувтөдөм,—тајө ставыс лөөны первојја резултатјасөн партија XVI-d сјездлыс директивасө олөмө нуөдөмын—Асыввылаын мөд уголно-металлургическөй база лөөөдөмын.

6. Мөд пјатилетка лөөөдө условјіјас бирөдны кара-өікт костыс торјалөмјассө

Промышленностөс социалистическөй интасалөм, өіктса овмөсын выл машиннөј техника под вылын дорвыс коллективизација нуөдөм, коді „абыл-вылын мувиј бердын ужалөмсө пөртө индустриальнөј производство кодөн... лөөөдөны условјіјас чикөз бирөдны кара-өікт костыс торјалөмјассө“ (конференција резолюцијасы).

Отарсаң кө—өіктса овмөслөн посні торпыргјасыс теччөмыс, сылөн јона паскыд территория вылө паскалөмыс да мөдарсаң кө—гырыс карјасын крупнөј промышленностлөн чукөрмөмыс петкөдлөны карлыс өіктјасыс капитализм дыреа торјалөмсө. Капитализм дырјі тајө торјалөмыс петкөдлө: карса пролетариатлыс мырфөдөмаөс лолалан сынөдсө, лөөөдөмна налы почтөм ағысанитарнөј условјіјас, а өіктса ужалысјаслы—вејөр да морал тупикмөм, „өіктса олөмын ідиөвизмлөн ыжыдалөм“. Мөд пјатилетка, өіктса овмөсөс вужвыјөныс реконструктурујөмөн да сылы промышленностсаң отсөг сетөмөн, вужвыјөныс ыщкө подувсө кар-а өікт кост торјалөмыс.

7. Мөд пјатилеткаын СССР техника боксаң сувтас Јевропаны медвоцза местаө.

Воыинмуныс техническөй подув вылө мыжсөмөн социалистическөй овмөсын производительнөј вынјаслөн—кыптөмыс быдмөмыс сетасы СССР-лы верманлуң збыл вылө нуөдны олөмө лозунг—„судны да орјөдны техника да экономика боксаң воыинмуныс капиталистическөй странајасөс“. Бостам-көч: 1937-d воын ми пондам кіетны став јевропаса странајасын унжык чугун, колтчам-на сөмын өті САСШ-ыс; ізшом перјөмөн сүөдам Англијаөс; электроенергија перјөмөн воөдчам САСШ уровеньөз да с. в. Техника боксаң мөд пјатилеткаын СССР сувтас Јевропанын первојја местаө.

8. Јонмөдны хозрасчот, паскөдны вузөс бергөдчөм (товарооборот).

Медым нуөдны олөмө мөд втвөса план, СССР-ын социализм стрөитан план, ковмас мобилујтны став ресурсјас, став верманлуңјас мијан овмөсыс. Тајө мобилизација нуөдөмас основнөј рычагөн мөд пјатилетка дырјі сіз-жө лөө хозрасчот да товарооборот мыјвермөмыс паскөдөм. Овмөсөн вескөдлөмын шайтөн контролурутөм, уж производительност кыпөдөм вылө быд мөртөс ышөдөм—производство котыртөмын мед важнөј рычагјас. Товарооборот өдөдөмлөн да советскөй вузасөмөс паскөдөмлөн јона коланатор, медым бурмөдны робочөјјасөс да колхозникјасөс снабжайтөм, медым бурмөдны налыс олөмсө. „Конференција торја-төдчөдө актибольшевистскөй характерсө (локлунсө) „продуктјасөн вежласөм“ јылыс да социализм стрөитан өніја кадын „денга бырөм“ јылыс фравајаслыс. Мөдарсаң кө, конференција торја

ізадітэльнастыа калчымсэ. Таўдн лоб лэсэдэма база, медым нуэдны тыш мэд пјавілеткаын уж ізадітэльнаст кыпэдэм вэсна.

Јона вылэз уж ізадітэльнаст кыпэдэм вэсна тышкасігөн мјанлы ковмас венны капіталізмале колас: ковмас тышкаоны сэдэмјаскэд, коді доктэ соціалістічэскэј прадпјавітэј вылэ сэдэм могөн, медым „ыждыджык кус нещыштны да пышыны...“ „Сэмын авэмаале добросовестноја да револуціонној энтузіазма уж робочэј да крестаналён озырјасэс, жулікјасэс, тунејадечјасэс да хуліганјасэс учытывајтэмдн да контромірујтэмдн вермасы венны капіталістічэскэј обществоале тајэ лок коласэс, человетствоале тајэ ковтэм шыбаасјасэс, кызі кувсэм сіэмэм шојјасэс, сіјэ заразасэс, чумасэс, јазвасэс, коді вујэма соціалізмэ капіталізмсан“ (Ленін). Сэмын тајэ подув вылын мі вермам кыпэдны уж ізадітэльнаст, коді колэ мэд пјавілетка олэмэ нуэдэм вылэ, тырбура соціалістічэскэј общество строітэм вылэ.

Уж ізадітэльнаст кыпэдан праблема олэмэ нуэдэм став ужалејасэс пэртэ „вэжэртэмдн да војмэстчэмдн классјастэм соціалістічэскэј общество строітыасэс“, венэ капіталізмале коласјасэс јэз јурвэжэрыс. Та вылэ ковмэ дэзэдны културној револуціјале дэзэјасэс. XVII-д партконференціја аслас діректывајасын індалэ да шэктэ мыјверэмале дэзэдны да олэмэ нуэдны став олысјасэс граматаэ велэдэм, дэјонжык кыпэдны техника велэдэм да государстволы јонжыка отсаоны СССР-ын наука сэвэмале.

Та бокань медыждык мог—робочэј класс пышыкэ „асланым ізадітэльнаст кыпэдэм“ (Сталін). Тані мјан ем-ын велгырыс верэмјас. Сэмын ВСНХ сіетемаса ВТУЗ-јас да техникумјас 1932-34 војасын лэзасын 75 сурс інженер да 130 сурс морт саяэ технїк. ВТУЗ-јасын да техникумјасын велэдчысјас пэвстыс 70 прэчентыс робочэјјас да батракјас. Но мјанлы колэ не сэмын лыд бокань технїчэскэј кадрјастэ быдтыпы, колэ шэцэ содтыны неучној кваліфікаціјасэс, колэ овладејтны міровэј техника. Сэмын тајэ туй кучталыс, сэмын културној револуціјале дэјасэс кыпэдэмдн, мі вермам нуэдны олэмэ лозунг техника ас кіэ бостэм јылыс.

* * *

Мэд пјавілеткалэнь таыжта, тащэм грандіоза программыс, кызі шуіс Сталін јорт Олэскэјлы реплїкаын, мінімалвэјна. „Мјан нэшта лэбны быд вэса контролној лыдпасјас, кодјас пондасын вэтовса планэс воіе-воі содтавын. Сымы кызі мјан лэбны встречној планјас, кодјас вэтовса планэс воіе-воі наекдасын-содталасын“ (Сталін).

IV. 1931 вэса ітогјас да первэјја пјавілеткаэс Бэол воіи тыртэм вэсна тышкасэм

I. СССР-са робочэј класс овмэс кыпэдэмдын шедэдїс мїрын вэвалытэм дэјас

Мэд пјавілетка вэсна тышкасэм заводїтс-нїн. Сїјэ заводїтсїс народној овмэс кыпэдан 1932 вэса план вэсна тышкасэмдын, кодэс тыртэмыс сэтэ подувсэ мэд пјавілеткалыс гырыс могјасэс могмэдэмале.

1932 вэса план олэмэ пэртэмале ыждыд значеннэ сэтэны став успехјасыс, кодјас лэісны мјан соціалістічэскэј промышленностин. Колан 1931 воын став соціалістічэскэј промышленностлэнь продуціјале сэдїс 21 прэч. Продуціјалэнь вэса сэдэмыс таыжда дэмыс (темпыс) оз лэ ісклученнэон, сэмын 1931 во артыштысэон. Промышленној продуціјалэнь бэрја војасса тащэм дэјасэнь сэдэмыс, став продуціјале јона сэдэм понда, чорыда завојјутэма. Нэшта-нїн гырыс дэјасэнь сэдїс продуціја сэкыд промышленностлэнь — 28,7 прэч. Тэдчымэјја продуціја сэдэм сэтїсны сіз-жэ кэкнї промышленностлэнь отраслјас — 12,6% вылэ. да піщэвэј промышленностин — 22 прэч. вылэ.

Промышленној продуціја сэдэмлэнь дэјасыс, кодјасэс бостэма пјавілеткаын, кодјас чумэдїсны став мїрсэ асланыс ыждадуннас, лэісны збылыс верманаэ. Промышленној продуціјалэнь ыждаыс пјавілетка кујїм воін воіе воі пыр вэлэ выамнжык сіјэ војас кежлас пјавілеткаын артыштэм ыждајас сэртыс. Промышленностин уна медколана отраслјасын, кызі став пэлэс машїнајас строітэмдын, электротехнікаын, нерп перјомын, резіновэј, консервној да кандїтерскэј промышленностин, тыртїсны сэдтэдэм пјавілеткасэс 2 1/2 да 3 воін.

Кушэма капїтуланскї мытчыоэ тајэ дэјас југэръ улын троцкістјаслэнь да вэскыдвын оппортуністјаслэнь овмэс кыпэдэм јылыс „кусан крївэј“ теорїјале.

Тажо реакціонної (сіо) „кусан кривіо“ теоріјасо жугдддддн да быррддддн, троджітјаскдд да вескыдывыв кежыјаскдд тышкаддддн овмдс кыпддддн парвја шеддддс мірын вөвлытдд бдјас.

1931 воын ыжыд успехјас сіз-жо лоіс бостдма промышленностын капіталнөј стрддвельство нудддм боксаң. Колдм воын промышленностө, дтщдщ електростандјјасдө вөлі пунктдма 7 мільард шјт, — унжык колдм 2 1/2 вөсд дтлад бостдмдн.

2. Продукціјалыс асдонсө чднтдм да уждыс производдтельност кыпддддн — медјон рычагјасыс чөжөмддн (накопленьддддн).

Кытыс мд бостам средствојасдө тајд пунктдмјасыслы (влөженьддддсасыслы)? Ставнас зік асланым страна пыщкыс, асланым народнөј овмдсыс.

Ндддн капіталдстдческөј страна оз ермь вв кыпдддн ассыс індустрдјасдө вылі щуддддө, бокыса уждысддддсдн отсдгтдг.

Но „мдјан страна, капіталдстдческөј странајасыс отлчддө бостдмдн, располагјтд накопленьдддлы аслыс торјалана істочнык асдн, тырмыддднја сылы, медым важвыддөз вөддны да вөзө кыпдддн індустрдјасд“ (Сталін). Кушдм сіјө істочныкыс — кытыс кыскыс срддствоыс?

Кокні промышленностыс, сдктса овмдсыс, бјуджетнөј чөжөмыс (накопленьддддс).

Дні сещдм істочныкнас сіз-жо сувтө ловы ачыс сөкыд промышленностыс.

Медыжыд рычагнас страна пыщкдсса накопленьддддн лөд прддукціјалыс асдон чднтдмын да уждыс производдтельност кыпддддн.

Колд шугы, 1931 воын продукціјалыс асдон чднтан план да уждыс производдтельност кыпдддан план абу тырбөз пөртдма олдмд. Тајд зев чорыда, зев јоса кыпдддд мог хозрасчот вөсна, кызі промышленност пыщкдсын основнөј накопленьддд вөсна, да уждыс производдтельност кыпддддн вөсна тышкасддд.

... Медым туддддны промышленностдс да сдктса овмдсдс вөзө кыпддддн, колд могдддны сіјдс, медым лезны делө вылө накопленьддддыс вылө істочныкјасдө, быррддны безхөчјаственност, пыртны хозрасчот, чднтыны асдон да кыпдддны промышленност пыщкдсса накопленьддд“ (Сталін).

3. Народнөј овмдсдс ставнас реконструкцірујтдмлы лөддддма асланым база

Колан 1931 во сетдс гырыс резултатјас і вылө реконструкцірутдм цехјас да прдпрдјаттөјас лөзөмын. Колан ддд вөд лөзөма уждө промышленностын вылө основнөј капітал 3,5 мільард шјт дон, унжык вөзја 2 1/2 вөсд дтлад бостдмдн. Мыјдгөм-кө јукдд тајд основнөј вылө капдталыслдн сетдсны-нын прддукціјасдө 1931 воын.

Капдталнөј влөженьдд боксаң прдвдлеткадн артыштдм сөртд сөдддыс нөшта-на вылынжык, мыјдтдм ем прддукціјалдн сөддм.

Промышленност прддукціја сөддмкдд дтщдщ сы пыщкын мунд гырыс сдвдгјас, кодјас сетдны рөшадущдө значеньдд странаын сөціалдстдческөј індустрдја кыпддддмлы да кодјас вужсаңыс вөждны, вылөдддны техныкасө мдјан промышленностыс.

Тажд сдвдгјасыс лөд сыын, мыј колдм воын страна пыщкын лөддддма, наладдтдма сложнөј гырыс машинајас вөчан производствојас, кушдм машинајас днөз-на вөзсывлдс заграницајасыс. Прдвдлетка кујм воын промышленност вылө машинајасдс сетдс 1,025 мільон шјт дон. Страна пыщкын прөвддддд-на лөддддма чукөра (массөвдддд) тракторјас лөзөм, автөмөбдлјас, комбајнјас, мощднөј турбднајас вылын качества металајас вөчөм да с. в. 1931 вөса опыт петкөдддс, мыј абу сещдм машина, кушдм көв сложнөј сіјө ез вөв, коддс оз пөз вөлі вөчны страна пыщкын.

Сещдм прдпрдјаттөјас, бостам көв, Сталінградса тракторнөј, Харковса тракторнөј, Сталін нма да Молотов нма автөмөбдлнөј заводјас да мукдд, кодјасдө пыртдма мдрөвөј техныкаыс став вылө торјасдө, доствдженьддсасдө, лөбны асланыс вылөдддм техныка боксаңыс, вылө ногдн оборудудтдм да совершенствудтдм боксаңыс медса прөдөвөј прдпрдјаттөјасдн мірын, кодјас вужвыдддныс вылөддддны і техныческөј чужөмсө мдјанлыс індустрдјанымдс. 1931 вөлдн ыжыд завожеваньдд лөд тајд вылө техныкасө аскдө бостдмын тајд техныкасө сөціалдзм стрдтан могјаслы прдчднөтдмын.

К. Ф. № 2—3

1 9 3 2

Тажо ставыс өетіс тыр основаннӧ конференциялы шуны, мыҗ колан кадын (періодын) миҗан өбкыд промышленностӧс зумыда сувтӧдӧма кок жыл да сӧдӧн лӧбӧдӧма народнӧй овмӧсӧс ставнас реконструкцияутӧмлы асланын база, социалистическӧй гырыс машинӧй индустриялы база.

4. Сӧктса овмӧсын социализмдӧн вермӧн

Партиялӧн Централнӧй комитет сувтӧдӧс мог 1932-33 воын ештӧдны дорвыв коллективизация да тажӧ подув вылын бырӧдны кулачествоӧс кыҗӧ классӧс. 1931 во вылын вӧлі муктӧма могӧн Союз папта став крестьянствоыс котыртны колхозясӧ не еңаҗык жыноыс мында. Тажӧ 1931 вопа планын историческӧй заданыӧсӧ лоіс не сӧмын тыртӧм, но і жона унаӧн лоіс тыртӧма содтӧдӧн. Сӧз-жӧ гырыс вермӧмјас лоісны совхозясӧс воҗӧ паскӧдӧмын да налыс сӧктса овмӧсын продукция јукӧнсӧ (доласӧ) кыпӧдӧмын. Пјавілетка коймӧд вопа ітогын сӧктса овмӧсын ӧтүвтӧм секторын (совхозјас да колхозјасын) воӧ валӧвӧй продукцияыс жыноыс уңҗык, мыҗдӧм воӧ сӧктса овмӧсын мукӧд став пӧлӧс отраслјасыс.

Партия ыҗыд программа паскӧдӧс скӧтвӧҗан уҗ кыпӧдӧм куҗа. Сылы подувсӧ пунктис паскыда стрӧитавны скӧтвӧҗан совхозјас да колхозјасын молочно-товарнӧй фермајас, кодјас реҗыдја кадын могӧдӧны скӧтвӧҗан проблема.

5. Робочӧй классдӧн оланог да культура кыпалӧм

Странанын народнӧй овмӧс бурнӧја кыпалӧмкӧд ӧтшӧщ муныс робочӧй класслыд содӧм. 1931 во помын робочӧјјаслӧн да служащӧјјаслӧн став лыдыс кајис 18 миллион мортӧз. Ӑтшӧщ ӧтемагическӧи воюӧ воӧ кыптӧ робочӧјјаслӧн уҗдон да робочӧј массалӧн бурмӧ ӧласногыс. Промышленностса робочӧјјаслӧн уҗдоныс кыптис 16%. Пјавілетка бӧрја кујим воын робочӧј семаја јурӧ докодыс кыптис уңҗык 60%. Тажӧ кыптӧмыс медасӧ лоі робочӧј семајасыс кызын шленјасӧ производствожасӧ шӧщ лоі кыскӧма-да. Историческӧй значеңнӧја победаӧн лоӧ 1931 во вылын миҗан странаын безработица җикӧз бырӧдӧм. Уңҗык-на сылы, странаын быд районјасын чорыда тӧдчӧ робочӧј вын суҗытӧм. Робочӧјјас лыд содӧмӧн да уҗдон содӧмӧн пјавілеткалыс заданыӧсӧ жона-нын пӧртӧма содтӧдӧн. ыҗыд программа уҗ паскӧдӧма і квалификацияннӧй кадрјасӧс гӧтӧвитӧм куҗта. 1931 во помын вузјасын, вузјасын, техникумјасын да рабфакјасын велӧдчысјас морт лыдыс петис 3 миллион сајас. 1931 воын ми бердӧзчыс-нын локтис став сојуз папта велӧдчыс аралыда челаӧс ӧбјавитана велӧдӧмӧ да страна пышкӧсса населениӧлыс дорвыв неграмотност бырӧдӧмӧ.

6. Колчыс участкајас

Тажӧ гырыс вермӧмјасыскӧд ӧтшӧщ 1931 вопа планыс уна заданыӧјас ез ло пӧртӧма ӧлӧмӧ. Мед воҗ ез ло тыртӧма заданыӧсӧ металлургияын, ішпом перјӧмын да кӧрттуј вывез транспортын. Ез ло тыртӧма заданыӧсӧ сӧз-жӧ і продукциялыс асдонсӧ чинтӧмын, стрӧительстволыс асдонсӧ чинтӧмын да производительност кыпӧдӧмын. Кушдӧма тӧдчӧны тажӧ заданыӧјасыс накопленнӧдлы, вӧстаалма возыңҗык. Тажӧ заданыӧјасӧ тыртны вӧліны став вермӧмјасыс, став колана предпосылкајасыс. Ез тырмы кужӧмным сӧјӧ позана вермӧмтӧрјасӧс іспользутны, кодјас петӧны миҗан кӧҗајствоыс, ез тырмы кужӧмным вылног уҗавны вылног веокӧдлыны выл условјӧ дырјӧ.

„1931 воын Сталин индӧд серви промышленност папта заводитчӧс уҗ перестроитӧм, кодӧс ӧлӧмӧ пӧртӧм лоӧ выл обстановканын промышленностлыс успехјасӧс воҗӧ тудӧдӧдыӧн: уҗдон ӧистема перестроитӧм, робочӧј вын текучестькӧд вермасӧм, промышленностӧ организационнӧја робочӧј вын кыскӧм вӧсна тышкасӧм, хозрасчет пыртӧм да јонмӧдӧм, ӧбјединениӧјасӧс, предпрјатчӧјас бердӧ матытӧм да на вылӧ конкретнӧй руководство чорӧдӧдӧм могыс, тырӧдӧдӧм, производственно-техническӧй инженеренция гӧтӧвитӧм могыс воҗӧ уҗ паскӧдӧм да важ школајасыс петӧм инженерно-техническӧй вын дорӧ ыҗыдҗык тӧҗдыӧдм пунктӧм најӧс уҗӧ јонҗыка кыскӧмӧн да налыс бур воҗмӧстчӧмсӧ јонҗыка поощритӧмӧн.

7. Пјавілеткаӧс ештӧдны пол воӧн

Пјавілеткалыс плансӧ бӧрја кујим воын успехјасӧн тыртӧм сетӧ став вермӧмјас, предпосылкајас сӧјӧс нол воын тыртӧм вылӧ.

Партияӧн вынсӧдӧм 1932 вопа народнӧй овмӧс нуӧдан планын овмӧс паскӧдӧм артыштӧма сешдӧм ногӧн, кытӧні основнӧй показателјасыс петкӧдлӧны торја отраслјасӧс несӧмын тыртны, но і петны содтӧдӧн пјавілетканын артыштӧм серви (ішпом перјӧм, машинајас стрӧитӧм, тракторјас

ёнём, грузоборот кывалом да с. в.). Такөд өтшөү 1932-33 воын колө а'көч-ниң ситгыны коллективизация уж. 1932 воын ыжыд мог лоө колхозжасөс котыртчөм боксааныс да овмөс боксааныс жонмөдөм артельнөй форма выло, кодi лоө мед основнөй формаөн öнiя кадыя. Партиялоя ЦК 1932 во феврал 4 луноа шуөмын казтыштө партиянөй став организацијасасы, мыј: „Öнiя кадын колхозжасөс котыртчөм да овмөс боксаа жонмөдан уж лоө, медвоз артельнөй формаа колхозжасөс кыпөдан да жонмөдан ужөн. Таногсö индыны ЦК ыстыгөсө та выло, мыј артельнөй формаа колхозжасөс вылi формаа колхозжасө — коммунаö искусственнөйа чегөм лоө збыла выв опасностөн. Виңму ужалан артелжасөс, кодјас јешчөн абу-на тирмөз пөскалөмаө, жонмөмаө, коммунајасө четчышталөм опасностыс, ЦК өлөдө, шөктө видчыны партиянөй став организацијасөс“. Öнiя кадын колхознөй движеньөн артельнөй формаоса коммунаö петөм искусственнөйа өдзөдыјаскөд тышкасигөн, колө кыпөдны да жонмөдны колхозжасын уж котыртчөмыс мед главнөй чвеносө—бригадјас, жонмөдны сөмөшчiна.

„Бригадiрјасөс бөрјөм, најө пыщкыс текучевөсө бырөдөм да бригадiрјасасы хожајственнөй да политическөй квалификациясө кыпөдгөн збылыв отсөг сөтөм — колө лоны өтывываын мед колана могјаскөд партиянөй организацијасасы возын.

Колөм воын медбур колхозжасын бригадiрјасасы уж дөнөн мынтысөмынбригадалыс став ужсө артыштөмөн мынтысан практика колө пабкыда пырны колхозжасө таво вылын.

Советјас VI сјездалыс сөмөшчiна, учот бурмөдөм да быд колхозчыкыс ужсө трудодөнөн донјалөм јылыс решеннөсө делө вылын оломө пөртөм колө-на колана мог тујын.

Такөд өтшөү ЦК өлөдө сөмөшчiналыс формајасөсө вывти усложняјтөмјасасы, прогрессивнөй сөмөшчiна лөсөдны, өтка мортјасасы сөмөшчiнајас лөсөдны, кытөнјасын уж сөртис оз шогмы оз ков лөсөдавны (бостам-көв гөран ужын, вартан ужын), сiч-жө өлөдө колхозчыкысасы уждонөн сөмөн мынтысөмыс, колхозса правленьөјасасыс ужсө партиянөй да профсоюзнөй организацијасасы голөј администрациөтөмө вужөдөмыс, кушөм сурө фондјасө вiңму ужалан артелјас уставын примитөм размерјас (ыждајас) сөрти сөдтысөмыс“ (ЦК-лөн 1932 во феврал 4 луноа постановленьө).

Пјатилеткаөс тырган мог корө партиялыс да робочөй классыс став вын котыртны бырөдны колтчөмсө өдд металлургиялыс, iшомлыс, транспортлыс да машиностројеньөмыс. XVII конференција индө, мыј „Центральнөй могөн став народнохожајственнөй планын 1932 во выло лоө производственнөй да строителнөй программајас сөд металлургияын, iшом перјөмын да машиностројеньөн оломө пөртөм“.

Тајө задачајасөсө могмөдны подчинитөма 1932 вывса став хожајственнөй меропријавтөјасөс. Капиталнөй ужјас ыждаыс сөрти-i, уждон уровень сөрти-i, мавериялнөй да производственнөй снабженьөјас сөртис-i тајө отраслјасөсө петкөдөма медвозча местајасө.

8. Сөд металлургиялыс, iшом перјөмыс да машиностројеньөмыс 1932 вөса программајасөсө оломө пөртөм — центральнөй мог народнөй овмөс кыпөдан 1932 вөса планын

Гөд металлургиялөн, кодлыс плансө тыртөм лоө первојја могөн 1932 вөса промышленнөй планын, колө обеспечитны 9 мильон тонна чугуна кiстөм, 9,5 мильон уклад да 6,6 мильон прокат. Тајө ыжыд программаыс 1932 воын требујтө стрөитны да лезны уждө 26 выл домевнөй пачјас (1931 воын мi вөчим сөмын 4 пач), 65 мартеновскөй пачјас, 7 электро пач, 27 прокатнөй стан, татчө-жө пырө 7 блуминг, кодјаслөн мощностыс 2 пөв вылынжык војнабдса металлургиялыс. Тајө программаыс корө радикальнөја бурмөдны уж качествомө ужалан заводјасысыс, кодi јитчө уж организујтөмсө Сталин 6 условијө сөрти перестрөитөмкөд.

Металлургияын программа тыртөмын лоана сдвиг сөрти, Магнитогорскөй завод стрөитөм успешнөја мунөм сөрти, уна использујтөм лыдысөмыс резервјас сөрти, робочөй класслөн ентузиазм кыпалөм сөрти остөны основаннөјас нафөйтчыны, мыј не сөмын первојја 9 мильон тонна программаыс, но i 10 мильон тоннаа встречнөй программаыс чугуна кiстөмын лоас пөртөма оломө.

Iшом перјан промышленностыс, кодлыс программасө тыртөм лоө мөд коренинөй условијөби 1932 вөса план оломө пөртөмын, колө обеспечитны iшом перјөм не ещажык 90 мильон тоннаыс. Тајө могыс јитчө выл шахтајас стрөитөм өдзөдөмө, iшом перјан бассейналыс iшом перјан ещсө (мощностө) кыпөдөмө, сiјөс воцө механизрујтөмө, iшом сөвтан ужсө механизрујтөмө, робочөјасасыс оланногсө бурмөдөмө. 1932 во вылын торја ыжыд могөн сувтө использујтны местнөй лөмтысан ресурсјас, бөстчөдны iшөма выл районјас—Кузбасс, Караганда, Мөскупа бердса бассейн, Ылиасысывывса iшөм, торф, сланц да с. в., кодi јона кожөдас транспортсөс да бурмөдас көчајствоөс лөмтысанөм снабжјтөм.

Медбөрүтү ыжынд могоң лоо машиностројеннө кыпөдөм. Машиностројеннө кыпөдөмүн медыжыд могонас лоо: металлургическөй да ізшом перјан промышленностлы оборудованнө лөсөдөм (Крамашстрој, Уралмашстрој, горнөй оборудованнөлы Сібірас завод стрөйтөм), реконструктирујтны транспортос (паравозјас стрөитан Луганскөй завод ештөдөм, Нїж.—Тагилскөй завод стрөитөм) да лөсөдны оборудованнө кокні (логкөй) индустријалы да өиктса өвмөслы,

Мі өгө vormө тыртны парвіјалыс народнохөзәјственнөй планын 1932 во вылын сувтөдөм могојасө, өгөкө бырөдө (ыквідірујтө) транспортлыс колтчөмсө ЦК бөрөа сөсөіја вылын 1932 во вылө выноөдөм планын да парвіја ЦК решеннөын вїзөдлөма зөв јона транспортос бурмөдөм вылө, сїјос технїческї вооружитөм вылө (транспортлы колө сетны 50 оурс выл вагонјас, 1.300 выл паровоз, 24 электровоз да с. в.).

Транспортлыс став показателјасө решительнөја бурмөдөмөн (паровозјаслыс да вагонјаслыс пробөгсө, погрузасө да с. в.), уж организујтөмсө перестроитөмн колө обеспечитчыны көрттујывыса транспортлөн кыпалөмыс.

9. Сталин јортлөн 6 условїјө—быдса, өтторја сїстемаа меропрїјатвөјас пјатїлеткаөс өөл өсөн тыртөм өдснә тышкаөмын

1932 вөса план артыштө народнөй өвмөслыс вывті ыжыда бергөдчөм. Промышленнөй продукцијалөн колө сөдны 36 прөчөнт вылө, став өвмөсын капїтальнөй строїтелство кајас 22 мїллард шәјт дон (щөц арталөма промышленностлыс, кодлөн капїтальнөй строїтелствоыс кајө 12 мїллард шәјт дон), промышленностын продукцијалөн асдоныс колө чїнны 7 прөч., уждөн производительность колө кыштыны 22 прөчөнт.

Медым тыртны тајө заданнөјасө, колө збылыс решительнөја перестроитны став көзәјственнөй ужјасө, перестроитны уж организујтөмсө да өвмөсөн өөскөдлан методјасө.

1931 вөса итогјас өөскыда (өөспровержїмөја) вїсталөны, мыј 1931 вөса план тыртөмын вуждін помкајасыс уж организујтөмын да производствөн өөскөдлөмын тырмытөмторјасын. Парвіја, став робочөјјас, став колхознїкјас возын 1932 во вылын лоо могоң—чїкөз өөртны өлөмө Сталин јортлыс 6 условїјөсө кызі быдса, өтторја сїстемаа меропрїјатвөјас.

Өвмөс нуөдан уж перестроитан программа чїкөз өлөмө өөртөм өдснә тышкаөм, кодөс індіс Сталин јорт, лоо шөр условїјө первојја пјатїлеткаөс тыртөмлы да мөд пјатїлеткалы база лөсөдөмлы. Көт өскө тајө перестроитчөмдөн өмөснн ыжыд бурторјас—робочөй кадр текучестлөн чїнөм, квалифірованнөй кадрјасөс производствөјасө закреплатөм, уж дїсциплїна кыпалөм, робочөјјаслөн уждон кыпалөм да с. в.—перестројкаыс нуөдчысөө өз-ма быдлаын да өз-на тырмымөңја.

Мїјан өм фактјас уждон перестроитөмсән уж производительность кыпалөм (Донбасын забөјшїкјас 1931 во сентябрын сөтлїсны 8 т. ізшом, декабрын—103, отбөјшїкјас—124 да 162 т., Горловкаын реформаөз өвї робочөй јурас уж вылө петөм өлї 16, реформа бөрас—18).

Колө шуны уждон перестроитөм өз-на сет тырмымөңја условїјө уж производительность кыпалөмы. Уж производительность да уждон кыпалөмдөн торјалөмыс (разрывыс) кысөө-на і өнї (сентябрын Мөскуаас Електрозаводын уж производительностьыс летчїс 10 прөч., уждонысжө кыпалїс 48 прөч вылө). Уждон сїстема өз туйдөд уж производительность кыпөдөмсө (өзаконнөја бракыо мынтысөм, өмөл уждыс да простөјыс мынтысөм). Улын производительность өдснәыс мїјан предпрїјатчөјјасын робочөй вынсө чукөргөма лшавмөн да план өөрвї ундык вїзөма (перерасходујтөма) уждонөн мынтысан фондсө.

Уждон перестроитөмын зөв ыжыд значеннө пуктысөө промышленностьлыс ведущөјөй отроелјас выделәјтөмө. 1931 воын кө промышленностьлөн решәјущөјөй отроелјасыс, кызі металлургија, ізшом, өлїны уждон өөрвї квајтөд да өкмысөд местәјасын, 1932 воын ннн најө соответственнөја вештөсөдны мөдөд да нөлөд местәјасө. 1932 во вылын мөг—ведущөјөй отроелјасын робочөјјаслы перјыны медбур условїјөјас сїз-жө і медбур условїјөјас сїјө отроелјас пышкәс ведущөјөй профөсөіјәјасыс, бырөдны сетыс ізврашденнөјасө (өвөлөны случајјас, кор тајө отроелјасыс ундык робочөјјасө өлї суйөмаөө ведущөјөй профөсөіјәб).

Пјатїлетка бөрја вөса планын сувтөдчысөө кызі медөа ответственнөй мөгјас пїјыс өвї мөг—бурмөдны материално-бытөвөј обслуживаннө робочөјјасыс да колхознннјасыс.

Јона паскалѳ кокни индустрија (консерв вѳчѳм содѳ 92 прѳч., сахар вѳчѳм—56 прѳч., выѳвѳчѳм —55 прѳч. да с. в), паскѳдчысоѳ скѳтвѳзѳм, кодлыс колтѳомсѳ кѳв кыѳда да мед вѳлѳ вермѳма. Быдмѳ промышленноотлы сырѳвѳј база (хлопок, шабдѳ).

Социалистическѳј строѳвѳлствоын большевѳстскѳј ѳѳјас кыпалѳмлы первостепеннѳј значеннѳ бостѳ советскѳј вузасѳм паскѳдѳм. Кокни индустријалѳн продукција содѳмыс, пишѳвѳвѳј промышленноотын реконструкција нуѳдѳм (код куѳа конференција дырѳј аслас сорныын гранѳлоз-нѳј программа паскѳдѳс Микојан јорт), совхозјаслѳн да колхозјаслѳн товарнѳј продукција содѳм сѳтѳны условијјас тѳварнѳј фондјас вѳвалытѳм выѳј кыпѳдѳмлы да индустриалнѳј центрјасыс робѳчѳјјасѳс снабжѳтѳм бурмѳдѳмлы.

„1932 воєа план ассѳ тыртны корѳ партијалыс да робѳчѳј классыс мобѳлизѳтны став вын да возѳ паскѳдѳны кыѳј мед јон рычагјасѳ план вѳсна тышкаѳомын социалистическѳј ѳрѳјыѳом да ударничество.

Ударничестволѳн да соѳорѳјыѳѳмлѳн 1932 воєа встречнѳј планын основнѳј лозунгѳн колѳ лонны быр предпрѳјатѳвѳлы: мыј ем маверѳлнѳј средствојаснас, јона економѳтѳмѳн, про-извѳдственнѳј возможноствјасѳ бура испѳлуѳјтѳмѳн, ужалыс вынѳс медбура кѳтыртѳмѳн да практическѳј руководство мед бура сувтѳдѳмѳн сѳтны странаалы бурѳдык качества унѳдык-продукција“ (конференција резолюцијасы).

* * *

XVII партконференцијалѳн решениѳјасыс нѳшта ѳтчыд демонстрѳрујтѳны ставмувывѳса ужалыс јѳалы социалистическѳј сѳстемаѳ овмѳслыс капиталистическѳј овмѳс дѳнын преимѳ-ществојасѳс.

Капиталистическѳј странајасын пыдѳ вѳјѳм криѳисыс, производствјаслѳн катастрофическѳја уѳбмыс, фабрик-завѳдјасѳс ѳтпырѳн унаѳс сувтѳдалѳм да ѳвертывајтѳм, производѳтельнѳј вын-јас жуғавлѳм, милѳонјасѳн безработѳцаѳ воѳм да сѳктса уна милѳона ужалыс јѳзлѳн коры-ѳѳз воѳм—со фактјасыс, кодјас вѳсталѳны „капиталистическѳј мѳрлы крушенѳн ѳ воѳм јылыс“ (конференција резолюцијасы). Таѳдѳм тујыс капитализм раѳывајт-ѳмлѳн.

Социализм стрѳитѳмын гранѳлознѳј успѳхјасыс, производстволѳн чѳрыда да ѳтырышја кыпѳтѳмыс, фабрик-завѳдјасѳс, выл шахтајасѳс да электростандијасѳс стрѳитѳмѳтырышја паскѳдѳм, капитализмлы субдѳмѳтѳм выѳј производѳтельнѳј вынјас кыпалѳм, безработѳца да нишѳета ѳкѳѳ, бырѳдѳм, фабрикјасын да заводјасын 7 часа ужаланлун лѳвѳдѳм, карын ѳ ѳктын ужалыс массалѳн оланногыс (материалнѳј елагосостѳјаннѳмыс) ѳтырышја бурмѳм—таѳдѳмѳ фактјасыс, кодјас вѳсталѳны социализм вермѳм јылыс, СССР-ын классјастѳм социалистическѳј ѳбщество матыѳтѳм јылыс.

Пролетариатлѳн, социализм стрѳитыѳлѳн, выѳд энтузиазмыс, сылѳн Ленинскѳј партија гѳгѳр кѳтыртѳмыс, кодѳн вескѳдѳлѳ партијалѳн испытаннѳј Централнѳј комѳтет Сталин јорт јурнуѳдѳмѳн, обеспѳчитѳны пѳртны олѳмѳ XVII партконференцијалѳн сувтѳдѳм тајѳ медыѳдык могсѳ—классјастѳм социалистическѳј ѳбщество стрѳитѳм.

„Партија помѳѳ разѳблачитѳс да жуғѳдѳс вескыдвыс ѳппортунизм кыѳј кулацкѳј агентураѳс, партија жуғѳдѳс вескыдвыс „левацкѳј“ блѳк. Вескыдвыс ѳппортунистјас нуѳдѳны-на тыш мѳ-јан ѳѳјаслы да планјаслы паныд, Сталин јорт индѳѳ сѳрѳѳ ѳрганизацѳјјасыс ужсѳ перестроѳ-тѳмлы паныд, кулакѳс ѳескѳдѳмлы паныд да нуѳдѳны буржуазѳја ног јуралѳм совхозјасын да колхозјасын.

„Шујгавы“ ѳппортунизм петкѳдчывлѳ анысрѳдѳнацкѳј перѳгѳбјасын, колхозјасыснѳ ѳрганиза-циѳнно-хѳзѳјственнѳј укрепленѳ нуѳдѳм пыдѳдѳ пуктытѳмын массѳвѳј ужјас админѳстрѳрујтѳмѳ вежны зѳлѳмын, уравниловка да обезвѳчка дѳрѳѳмын.

Вескыдвыс ѳппортунизм колѳ ѳнѳја етапын мед выѳдыд ѳпасно-ѳтѳн, „сыпѳнда, мыј сѳјѳ петкѳдѳлѳ кулацкѳј ѳпасноѳѳ ѳнѳја моментын, капитализм вылѳ наступајтан да сылыс вужсѳ бертан моментын, лѳѳ странаын основнѳј ѳпасноѳѳѳн“ (Сталин).

Социалистическѳј овмѳслѳн моѳднѳја кыпалѳмыс нѳшта јонѳдык јѳнмѳдѳ партијалыс по-ѳцијасѳ ѳппортунизмкѳд тышкаѳѳмын, кодѳ мыѳсѳ кулацкѳј сопровѳвленѳнѳ вылѳ, мелкобур-жуазнѳј ѳѳѳѳја вылѳ. ѳппортунизмкѳд тышкаѳѳмын быд ѳѳкаса ѳѳемѳлизѳваннѳј настроѳен-нѳјас лѳбын сѳѳ либерализмѳн петкѳдчѳмјас, большевѳстскѳј ѳѳѳѳѳноѳѳ воштѳм.

ПЫРЫГ-ПЫР ВАЖОДНЫ БЫД КОЛХОЗНЫК ДА ЈЕДИНОЛЧНЫК ДІНӨ ВКП(б) ЦК-ЛЫС ШУӨМЈАССӨ

КОЛХОЗЈАССӨ ОРГАНИЗАЦИЈА ДА ОВМӨС БОКСАҢ ЈОНМӨДӨМ КУҶА МЕРӨПРИЈАТӨЈАС ЈЫЛЫГ

ВКП (б) ЦК-лөн 1932 ВО ФЕВРАЛЬ 4 ЛУНГА ПОСТАНОВЛЕННӨ

Партијалөн ЦК индө став партијној организаціјаслаы сы былө, мыј колхозјассөс организаціја да овмөс боксаҥ јонмөдан мог өнија кадө, медвоз лоө колхозјассө артел формаөн паскөдан да јонмөдан могөн. Тајсө индигөн ЦК пыкөө сы былө, мыј артел формаыс коммунаө вужөм искусствениөја өдөдөм колхозјас разывајтан өнија кадын лоө јона ө пасиөј торјөн. Сельско-көзјаственној артел форма вомөн, коді ешцө абу-на паскөдөма да јонмөдөма, воековтөмыс ЦК шөктө витчыны став партијној организаціјассө.

Тувсов көза кежаө лөсөдчөм да урожај кыпөдөм вөсна вермасөм куза ЦК торјөн индө өни кежаө ташөм могјас колхозјассө артел формаөн, коді өнија кадын лоө главнөј формаөн, организаціја да овмөс боксаҥ јонмөдөм былө.

1. Колхозјасын уж организацітөмын мед-главнөј чвеноөн колө лоны бригадалы. Буржык сельскозјаственној артелјасса опыт сертө, ЦК лыддө бурөн когыртны колхозјасын вежаастөм состава бригадајас колхозчы-јасыс, медым кычө правлө, ташөм брига-јасыс во-өж вөчисны визму дінса став главнөј ужјассө кушөмкө участок вылын. Тајө бригадајасыслаы колхоз сетө ужавнысө кола-на машинајас, инвентар да ужалан скөт, ко-дыс өтвет зөныс кутө бригада. Сы сертө, кушөм успехөн ужалө бригада, колхозчыкөм лун ужис мед сөдө лөбө чинө.

Ташөм бригадајастө шөц позө закрепі-тавлыны кушөмкө участок дінө (меставывса условіјјас, колхоз ыжда да организованоот сери) визму дінын ужалан не став сезон чөж кежаө, а кушөмкө өни уж бердө (гөрөм, вундөм).

2. Бригадирјассө сөрјөм, нэлыс вежа-өмкө бирөдөм да бригадирјасылы настојашцө отсөг көзјаственној да польвическөј квали-фикаціјасө кыподны сетөм—мед вөлі зөв ыжыд могөн партијној организаціјалөн. Пакыда жолө нөдөны бригада уж резултат сертө бри-гадирлы уждон мынтөм, мыј колан во прак-тикујчис буржык колхозјасын.

Бригадирјасыс өтветственност сөдтөмөн, колхозын уж организацітөм куза сылы торја могјас (функцијјас) сетөмөн колө чынтыны колхозлыс общөј администрацівиној рөкөдјас-сө, коді уналаын шөгмытөма лөптөма.

3. Чдөлщина нүөдөм јылыс, учот бурмөдөм јылыс да вөчөм ужалыд да каче-ство сертө колхозчыкылыс ужсө лунужөн довалөм јылыс сөветјас VI сјездалыс решө-нөјјассө оломө нүөдөм колө возө ыжыд мо-гөн.

Такод шөц ЦК шөктө видчыны чдөл-щиналыс формасө вывтө сложнөјөн вөчөмыс, прогрөсивнөј чдөлщина нүөдөмыс да сөцөм ужјас вылын, көни производствө условіјја-сыслаы оз требујчы (бөстам гөрөм, вартөм) индивидуальнөј чдөлщинаөн, ужалөмыс, кол-хозчыкјас ужыс сөмөн мынтысөм былө вужөмыс, колхоз правленьөдыс ужсө кул ад-министрјујтөмөн партијној да сөветскөј орга-низаціјјассаҥ вежөмыс, бысама фондјасө торјөдигөн сельско-зөзјаственној артел уста-вын урчөтөм сертө сөдтөмыс.

4. Колө паскөдөны буржык животноводче-скөј колхознөј фермајасө прөверөтөм сөцөм практика, кор бригадалөн ужалыс колхозчы-јасылы сетчө дөчөрөтны группа скөт да скөт дінын ужалыс бригадалы да бригада пышса колхозчыкјасылы мынтыны сы сертө, кушөм лоө резултатыс најө ужлөн (ула-ө лытөны јөв, мыј өдјө сөдө кукаҥјаслаөн сөк-таыс, ыжыд ө кукаҥ чужас да с. в.).

5. ЦК лыддө партијној да колхознөј ор-ганизаціјјас возын сулалыс ыжыд могөн ударнык-колхозчыкјас пөвсыс сөдорфјөсөмөн ужалыс бригадирјас пөвсыс колхозса ак-тив выдывајтан да воспитајтан уж. Колхозса актив былө колө пыкөсны меставывса ор-ганизаціјјасылы важнөј көзјаственној мерөпрі-јатөјас нүөдигөн: урожај кыпөдөм вөсна, нань да мукөдтор заготовөтан планјас тыртөм вөсна вермасөгөн, сөзжө колхозчыкјасылы со-ціалөвическөј воспитаннө сетөгөн.

6. Колхозјассө организаціја да овмөс бок-саҥ јонмөдөмын, колхозса актив лөсөдөмын да урожај кыпөдөмын торја-нын ыжыд ро-

лыс да ответственн^{оотыс} машини о-трак-
торн^д станци^а аяс л^н. Сы пон-
да ЦК ш^дкт^д парти^но^д организаци^а аяслы сет-
ны ыжыдык быдлу^н а ос^дг машини-трак-
торн^д станци^а аяслы, ме^дса-нын, кадр^яс жон-
м^дд^дмын да МТС ко^дажественн^д у^дж^дн вес-
к^дд^дом бурм^дд^дмын.

ВКП(б) ЦК

ВКП(б) ЦК-Л^дН 1932 ВО МАРТ 26 ЛУНГА ШУ^дМ

Уна районн^д тыдовт^д тор^дя колхоз-
ник^я аяслыг м^дс^д ас^дс^д да посн^д ск^дт^дс^д
отувт^дмыс збыл^двыл^дыс^дс^д мырд^дн сор^дн,
мы^дж^дн зев локыг торкас^д парти^а Цен-
тралн^д Комитет^дн унаыг сет^дм ин^дд^д-
яс да селскохо^дажественн^д артел^дн
уставыс. ВКП(б) Централн^д Комитет
зев чорыда ин^дд^д, мы^д с^дмын колхозл^дн
враг^яс верм^дны лезны мырд^дн отувтны

м^дс^дс^д да посн^д ск^дт^дс^д тор^дя колхоз^я-
а^д аяслы. ВКП(б) Централн^д Комитет в^дста-
л^д, мы^д колхозник^я аяслыг м^дс^дс^д л^д б^д пос-
н^д ск^дт^дс^д мырд^дн бост^дм абу парти^ал^дн
пол^дитика. Парти^ал^дн мог сеш^дом, ме^д
бы^д колхозник^дн вол^д аслас м^дс, пос-
н^д ск^дт^д да кур^дг-зо^дд^дг. Колхозса фер-
ма^д ас^дс воз^д выл^д кол^д ыж^дд^дны да
кып^дд^дны ферма^д ас^дс кука^д быдт^дм пыр-
лы^д б^д ск^дт н^д б^дм пыр.

ВКП(б) Централн^д Комитет ш^дкт^д
став парти^но^д советск^дй да колхозн^д
организаци^а аяс^дс: 1) пуктны пом кол-
хозник^я аяслыг м^дс да посн^д ск^дт^дс^д мыр-
д^дн отувт^дм к^дс^дж^дм^д аяслы, ЦК лыс д^д-
рект^дива торк^дмыс мыжа^д ас^дс в^дт^длавны
парти^а аяс^д; 2) организуйтны отс^дг м^дст^дм
да посн^д ск^дт^дт^дм колхозник^я аяслы налы
асыныс выл^д кука^д ас (моло^дф^днак) н^д-
б^дмын да быдт^дмын.

ВКП(б) ЦК.

Делькин, Яков Ваг, Карманов, А. Надейев

Карса ячейка аясын XVII партконференци^а алыг решени^д ас^дс вел^дд^дм мун^д выв^дт^д ом^дла Ком^длесын

Партконференци^а алыг шу^дм^д ас^дс вел^дд^дм
пукт^дма выв^дт^д ом^дла. Общ^дй парти^но^д, ком-
сомолск^дй да профсоюзн^д чук^дортчывл^дм вы-
лыг некуш^дм оорн^д-на та ку^дта абу в^дч-
л^дма.

Пар^дячейка еск^дн котырл^дма 6 кружок
партконференци^а алыг шу^дм^д ас^дс вел^дд^дм мо-
гыс. Кружок^я ас^дс г^дже^дма^дс став парти^ечыс,
комсомолчыс да профсоюзса ш^дленыс. С^д-
мын кружок^я ас^дн занат^д ас^дс абу-на в^дв-
л^дма.

Ком^длесын партучоба пукт^дма выв^дт^д ом^д-
ла. Кружок^я ас^дн занат^д овл^д зев шоча
(отч^дд-кыкыс т^длынас). Занат^д ас^дс выл^д
вол^дны с^дмын 60 пр^дч. Пар^дячейка он^дз-на
некуш^дм мера абу прим^дт^дма, ме^ддым бура
пуктны партиучоба.

Колхоз „Коммуна юг^др“

Тан^д парти^ечейка с^дмын-на обсу^дд^дт^дма
партконференци^а кеш^дл^д вез^д ас^дс^д. Решени^д
а^д ас^дс вел^дд^дны абу-на кутч^дол^дма^дс.

Вез^д ас^дс^д обсу^дд^дт^дг^дн Оплесн^д да
Ма^джегов в^дч^дма^дс троцкистск^дй ош^дыбка^д ас. На-
ж^д в^дстало^дма^дс „он^д СССР-ын ем кык класс:
пролетариат да капиталистическ^дй элемент^я ас“
(сет^дч^д-ж^д суй^дма^дс гол да ш^дрк^дд^дма олыг
кре^дстана^дс). ВКП(б) Горком тая^д ош^дыбка^д
вез^дк^дд^дма. Ин^дд^дма везк^дд^д туй, кы^ди кол^д
парти^а шу^дм^д ас^дс ер^дт^д в^дч^дд^дны тая^д вопро^с
выл^д.

Колхозса ячейкалы кол^д д^дж^дн^д б^дот-
чыны вел^дд^дны конференци^а алыг решени^д
а^д ас^дс да п^дртны ол^дм^д.

Теньзуковса колхоз „Ыжыд вын“

Парти^а да комсомол ячейка ас абу-на ве-
о^дг м^дв^дпышта^дма^дс решени^д ас^дс то^дмал^д
жылыс. Абу обсу^дд^дт^дма^дс и собрани^д вылыг.
С^дж^дн-д^д Теньзуков бы^дсама у^джыс зев жон^д
б^др^д кол^дма. Бы^дсама ко^дажественно-пол^дит^д-
ическ^дй мот^д ас ол^дм^д п^дрт^дм о^др^дд^дма.

ЗА БОЛЬШЕВИСТСКУЮ ЧЕТКОСТЬ В ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ВОПРОСАХ *)

„ЗА НОВЫЙ СЕВЕР“—газета Коми Обкома ВКП(б), Обисполкома
и Облпрофсовета

Газета „За Новый Север“ напечатала постановление бюро Обкома с горячим призывом: „овладеть диалектическим методом Маркса и Ленина как орудием в борьбе за социализм“. Призыв правильный и вполне своевременный. Поводом для призыва обкома послужило выступление т. Ботвинкина. Существо и оценка этого выступления изложены в постановлении бюро Обкома:

Признать антипартийными взгляды тов. Ботвинкина, выразившиеся в отрицании, что хозяйство СССР является составной частью мирового хозяйства“.

Итак, отрицать, что СССР является „составной частью мирового хозяйства“, —значит защищать антипартийные взгляды? Но о каком мировом хозяйстве идет речь? Разумеется, капиталистическом. „Ибо другого мирового хозяйства, кроме капиталистического, нет сейчас в природе“ (Сталин). Стало быть, по мнению обкома, нашу страну и нашу экономику допустимо рассматривать только как „составную часть“ мирового капиталистического хозяйства.

Второй пункт постановления, „развивая“ первый, утверждает наличие „единства мирового хозяйства как борьбы двух противоположностей... капитализма и социализма“. На какой основе существует это „единство“? Очевидно на капиталистической, ибо какая же еще может быть тут другая основа!

Таким образом, постановление обкома умудрилось в двух своих пунктах провозгласить „единство мирового хозяйства“ и рассматривать нашу страну в качестве „составной части“ этого мирового капиталистического хозяйства.

Авторы постановления приводят выдержку из программы Коминтерна, очевидно желая подкрепить свои взгляды программным документом международного коммунизма. Но именно ссылка на программу Коминтерна обнаруживает либо полное понимание ее авторами, либо... их стремление оппортунистически исказить программу. То место, которое авторы цитируют, говорит не о единстве мирового хозяйства, а о его расколе на капиталистический и социалистический секторы. А несколькими строками ниже в программе находится еще место, опрокидывающее всю установку авторов

„В рамках прежде единого мирового хозяйства борются две антагонистические системы, система капитализма и система социализма“. (Программа Коминтерна). Документ, долженствующий подтвердить взгляды авторов, говорит прямо и недвусмысленно против них: в рамках прежде единого, значит уже не единого, расколотого мирового хозяйства, борются две антагонистические системы, говорится в программе Коминтерна. Кажется, ясно. Этого достаточно, чтобы убедиться, что товарищи из Коми обкома своим постановлением ополчились против... программы Коминтерна провозглашая, вот уже скоро 15 лет несуществующее „единство мирового хозяйства“!

„Есть теперь в мире два мира: старый капитализм и растущий новый мир, который... непобедим“—говорит Ленин (XXVII т., 118 стр). Этот тезис Ленина является основным, программным тезисом для оценки всех международных отношений, для оценки современного состояния мирового хозяйства. На нем покоится ленинское учение о всеобщем кризисе капитализма, глубочайшей основой кото-

*) „Правда“, 2 марта 1932 г., № 61.

рого является факт прорыва фронта мировой системы империализма, факт раскола мирового хозяйства на „два мира“, как выражается Ленин: на мир социализма и мир капитализма.

... единого и всеохватывающего капитализма нет уже больше в мире... Мир раскололся на два лагеря—на лагерь капитализма во главе с англо-американским капиталом и лагерь социализма во главе с Советским Союзом... Международное положение все больше и больше будет определяться соотношением сил между этими двумя лагерями.

(Сталин).

Что общего между этими программными положениями ленинизма и постановлениями Коми обкома, провозглашающим „единство мирового хозяйства“? Между ними нет ничего общего. Между ними—пропасть.

Сказанное о „единстве“ в одичавшей мере относится и к утверждению постановления, что хозяйство СССР является составной частью мирового хозяйства“. Наша партия исходит из того основного факта, что в результате победоносной Октябрьской революции мы вырвали нашу страну из мировой системы империализма. „Из империалистического мира вырвала первую сотню миллионов людей на земле первая большевистская революция. Следующие вырвут... из такого мира все человечество“—говорит Ленин. Отпадение нашей страны от империалистического мира положило начало всеобщему кризису капитализма, как системе. Он, всеобщий кризис, возник в „результате победы Октябрьской революции и отпадения СССР от мировой капиталистической системы“ (Сталин). Советский Союз, на его пролетарской и социалистической основе, противостоит теперь всему остальному капиталистическому миру, как первая мировая победа пролетариата над капитализмом, как база развертывания мировой пролетарской революции, как могущественный организующий центр мирового пролетариата и угнетенных колониальных народов. Противоречие между СССР и капиталистическим миром не есть противоречие между частью („СССР—составная часть мирового хозяйства“) и целым („мировое хозяйство“), как ошибочно думают авторы постановления. Это противоречие не есть противоречие внутрикапиталистического порядка, как это неизбежно вытекает из всей точки зрения авторов постановления. Это—противоречие „двух миров“. (Ленин) „двух систем“, „двух лагерей“ (Сталин). Тов. Сталин на XVI съезде партии, анализируя противоречия между СССР и капиталистическим миром, говорил:

„Правда, это противоречие не есть противоречие внутрикапиталистического порядка. Оно есть противоречие между страной троящегося социализма и капитализмом. Но это не мешает ему разлагать и расшатывать самые основы капитализма. Более того, оно вскрывает до корней все противоречия капитализма и собирает их в один узел, превращая их в вопрос жизни и смерти самих капиталистических порядков“.

Попытка рассматривать нашу страну, как „составную часть“ мирового капиталистического хозяйства, составную часть, хотя и своеобразную, противоположную капитализму, но все же как „основную часть“ в „едином“ мировом капиталистическом хозяйстве, не имеет ничего общего со взглядами Ленина и нашей партии. Наша страна перестала быть составной частью мирового капиталистического хозяйства в 1917 году. Она снова станет составной частью мирового хозяйства, но только тогда, когда оно будет реорганизовано мировым рабочим классом на социалистической советской основе. До тех пор о „единстве“ мирового хозяйства, включая в это „единство“ и нашу социалистическую страну, могут говорить только троцкисты, меньшевики или просто путаники. Точка зрения, рассматривающая нашу страну, как „составную часть“ и как придаток мирового капитализма, —эта точка зрения неоднократно выставлялась Троцким и троцкистами в их борьбе против партии и ленинизма. Она разбита партией теоретически и практически. Следующее заявление Троцкого как нельзя лучше показывает действительный политический смысл этой „теориейки“, рассматривающей нашу страну, как составную часть мирового капиталистического хозяйства:

Наша вчерашняя независимость от колебаний мирового рынка исчезает. Все основные процессы нашего хозяйства не только вступают в связь с соответствующими процессами, но и попадают в той или другой степени под действие законов, управляющих капиталистическим развитием, в том числе и сменой конъюнктур. Получается такое положение, что МЫ, как хозяйствующее государство, заинтересованы, по крайней мере в известных пределах, в улучшении конъюнктуры в капиталистических странах и наоборот с ухудшением этой конъюнктуры можем, по крайней мере до известной степени, потерпеть ущерб". (Л. Троцкий, „К социализму и капитализму“, стр. 52)

Итак: „мы“,—как составная часть мирового хозяйства, подчиненная его законам развития,—„заинтересованы в... улучшении конъюнктуры в капиталистических странах“. Тут все последовательно и ясно. Что Троцкий и троцкисты заинтересованы в улучшении этой конъюнктуры, в этом разумеется нет никаких сомнений. Он, Троцкий, поэтому и стал оруженосцем международной контрреволюции. Но спрашивается, при чем тут наша страна и хозяйство?

Как могло случиться что явно антиленинские взгляды получили партийную санкцию в решении обкома? У нас нет оснований для обвинения авторов в сознательном протаскивании троцкистской контрбанды.

Но мы имеем, очевидно, дело с незнанием основных документов партии основных работ Ленина и Сталина.

Поэтому записанный в решении обкома призыв к изучению вполне правильный и весьма своевременный. Он принесет несомненную пользу и авторам постановления, если только они всерьез возьмутся за его проведение в жизнь. Кстати, авторы неоднократно в постановлении говорят „от имени“ диалектики. Второй пункт постановления так и начинается: „Указать что отрицание диалектического единства мирового хозяйства как борьбы двух противоположностей... приводит к отрицанию роли СССР“ и т. д.

По этому поводу совершенно необходимо напомнить предостережение В. И. Ленина:

„Мы все таки марксизму немножко учились, учились, как и когда можно соединять противоположности, а главное: в нашей революции... мы практически неоднократно соединяли противоположности... Ведь можно соединить эти противоположности так, что получится какофония, а можно и так, что получится симфония“.

Что получилось у авторов постановления,—кажется, ясно.

Мы так подробно остановились на ошибочных утверждениях указанного выше постановления потому, что оно не является случайным. Газета „За Новый Север“ вообще-то печатает немало различных материалов по вопросам марксистско-ленинского воспитания, но многие из этих материалов на очень невысоком политическом уровне. Так например, приведенные выше формулировки „о единстве мирового хозяйства“ повторяются также и в отчете о собрании Сыктывкарского партактива (№ 106). В № 103 газета утверждает, что недавно умерший профессор охотничье хозяйство, и теперь его ученики осуществляют это „предвидение“. Получается, что нашей партии не было конкретных директив по вопросам строительства охотничьего хозяйства в северных районах и т. д.

Надо укрепить газету большевистскими, теоретически подкованными кадрами.

„ТЕОРИЈА ЛОӦ ШО! МЫТӦМӦН, ОЗ-КӦ СИӦ ЈИТЧЫ РЕВОЛУЦИОННОЈ ПРАКЪІКАКӦд СИӦ-ЖӦ І ПРАКЪІКАЫС ЛОӦ СІНТӦМ, ОЗ-КӦ СИӦ ЈУГддӦ АСЛЫС ТУӦСӦ РЕВОЛУЦИОННОЈ ТЕОРИЈАӦН

(СТАЛІН)

ВКП(б) Комі Обком бјуролөн 1932 во март 9 лунса постановленьо

1. ВКП(б) Обком бјуролы Ботвінкін јорт выла 1931 во декабр 3 лунса решеньосо кривікујтөм јылы ЦО „Правда“-лыс печав обзорын (јөздөдма март 2 лунса гафетын) ставтасо кывзөм бөрын Обкомлөн бјуро ЦО „Правда“-лыс индөдјассө лыф-фө ставнас çик вескыдөн.

2. Декабр 3 лунса решеньобын Обком бјуро вөчис грубөј політическөј öшыбкајас. Сені шуөма, бытвө „СССР-лөн овмөсыс лоө ставмуывса овмөсын торјөдтөм јукөдөн; бытвө“ ставмуывса овмөс пыщкын ем јединство кык протівоположностјас костын — капитализм да социализм костын — тыш нуөдөмын. Тајөн лоі зугөма парвіјалыс Ленинскөј установка, мыј Октабрса револуција бөрын ставмуывса овмөс торјалис кык лагер выла (капитализм лагер да социализм стрөйтис лагер), таног шуөмнас оз ло пыфди пуктөма сјө тор, мыј дни јединөј мирөвөј капиталистическөј овмөсыд абу-нын, мыј СССР Октабрса револуција бөрын ставмуывса капиталистическөј оістемаю торјөдчис çикөз.

Обкомлөн бјуро, ОСПШ парткомлективлыс теоритическөј спор вылын вөчөм öшыбкајассө вескөдөм пыфди, аслас постановленьобын ачыс вөчис öшыбкајассө, коді öткывјө воө троцкістскөј установкакөд странанымөс ставмуывса капиталистическөј овмөс пыщкө торјөдтөм составнөј јукөдөн, сјөс капитализмлы кызі прідаток туйө лыфдөмөн. Таçисө верміс лоны сөмын бөителност тырмытөн вөсна, коді вывті јона колана теоріјын маркөизм-ленинизм сөстөма кутөм вөсна тышка-сөмын.

3. Обкомлөн бјуро 1932 воаа феврал 17

лунө Ботвінкін јылыс вөпроссө вылапөв вїд-лаалігөн вөчис выла öшыбка: ассыс возза постановленьосө вежітөн ез сет развернутөј кривіка кызі тајө антипартијнөј шуөмысы, сїз-жө і ставнас 1931 во декабр 3 лунса постановленьо кузавис.

Обкомлөн тајө öшыбкамыс нөшта-нын вы-давмө, кор „Пролетарская революция“ жур-налын Сталин јорт пісмө пыр парвіјалы вөлі сөтөма решителнөј предупреденьө троцкі-стскөј контрабанда суйсөмыс, коді щөктис областнөј парторганизацијаөс ставнас да мед-первој Обкомөс лоны јона бөителнөјөн теоритическөј вөпросјасын.

4. ОК бјуролы Ботвінкін јылыс 1931 во-са декабр 3-д лунса постановленьосө вежны.

ОСПШ парткомлектив бјуролы щөктыны вылапөв вїдлавын тајө вөпрос куза решеньө-јассө ЦО „Правда“-ын индөм серті да тајө постановленьө серті. Тајө вөпроссө прора-ботајтөмнас вескөдлыны ОСПШ парткомлек-тивө индыны ОК секретарөс — Василјев јор-төс.

Лыфдыны коланаөн нарөснө чуқөртлы-ны карса да областса партактивөс Обком бјуроөн вөчөм öшыбкајас куза ЦО „Правда“-ын кыпөдөм став вөпросјаснас паскыда төд-мөдөм да сјөс пыдысаң разратајтөм вылаө.

Щөктыны ОК култпроплым тајө постанов-леньосө да ЦО „Правда“-ын индөдјассө проратајтөм котыртны парторганизација став çвенојасын да партпросвещеньө сө-тын.

Тајө постановленьосө јөздөны печавын.

Большевик ногөн бостыны велөдны марксiстско - ленинскöй теория

„Правда“ ВКП(б) ЦК-лөн орган, март 2 лунö, 61 №-ын „Печат обзорын“ индiс зев ыжыд троцкистскöй сама ышiбка вылö, кодöс лоi вöчöма областувса совпартшколаса партколлективлөн, карса партактивлөн да ВКП(б) Комi Обкомлөн „За Новый Север“ ыма газет лезöма тажö организацияслыс постановленьöжассö, кытöнi вöли пырöма тажö ыжыд полiтическöй öшыбкаыс.

„Правда“-лыс „Печат обзорсö“ лезам тажö номерын:

ВКП(б) ОК-лөн бiуро фек. 15 лунö 13 воö шуiс партиялы паныд мунанаöн Ботвинкин жортлыс взгляджассö, кодi вöли отрицатö, мыi СССР-лөн кöзаяство лоö ставмуывса (мирövöй) кöзаястволөн составнöй жүкөдөн (частөн).

„Правда“ вескыда шуö, мыi СССР-öс, кычi мирövöй капиталистическöй кöзаяство жүкөдөн лыдфöм муиö Ленин да миан партия взглядяслы паныд. СССР лоö мирövöй кöзаяствон составнöй частөн, кор властыс став му вылын лоö рабочöй класс кыи, кор мирövöй кöзаяство лоö реорганизуйтöма социалистическöй советскöй под вылын. Сюз-жö мирövöй кöзаяство „единство жылыс“, сiжö „единство“ СССР-öс пыртöм жылыс вермасны сорнитны сöмын троцкистяс, меншевикяс, либö прöстö зугыояс.

Тажö вопрос жылыс „Правда“ гижö вывти обстоятельно. Быд коммунисты „Правда“ печат тажö обзорөн колö прамöжа тöдманы, бура велөдны.

ВКП(б) Комi Обкомлөн бiуро постановленьöбiн март 9-öд лунсаы (тажö номерын лезам-жö) лыдфö „Правдалыс“ индöджассö зоннас вескыдөн.

ВКП(б) Комi Обком шöктiс Совпартшкола са партколлективлы „Правда“ индöджас чертi выльпöv вiздöданыс решеньöжассö тажö вопрос куца. Совпартшкола са партколлектив собраньö вылын асөмыныс öшыбкасö признайтныс. Ферт, тажö еща. Колö большевик ногөн кутчыоны СПШ-са партколлективлы велөд-

ны (изучатны) марксiстско-ленинскöй теория.

Тажö полiтическöй öшыбкаыс петкөдлö, мыi партпросвещеньö миан областын сувтöдöма омöла. Карса партактив ез öтказитчы „на высоте своего положения“. Карса партактив омöла велөдö Маркс, Енгельс, Ленин, Сталиныс труджассö. Активлөн теоретическöй уровеньыс улын. Карса партактивлы колö большевик ногөн кутчыоны велөдны марксiстско-ленинскöй теория.

„Правда“ вескыда пасжö, мыi тащöмгырыс öшыбкаяс вермiсны лоны партиязылыс, Ленинылыс, Сталинылыс основнöй документяссö, ужжассö тöдтöм понда. Оз поч ВКП(б) Комi Обкомöс, постановленьö авторясöс мыждыны троцкистскöй пропаганда тöдöмөн кыскöмыс. Öшыбка лоi марксизм-ленинизмлыс основаньöсö тöдтöм понда.

Жик вескыда вывод вöчö ВКП(б) Комi Обком аслас мартовскöй постановленьöбiн, кор лыдфö коланаөн бура проработатны „Правда“-лыс индöджассö парторганизация став звеноясын да партпросвещеньö став сiстеманы.

ВКП(б) Комi Обкомлыс постановленьöсö да „Правдалыс“ индöджассö пырыс-пыр колö проработатны став област паоты быд партячейканы, быд парткружокын, школын да с. в.

Тажö полiтическöй öшыбкаыс став областувса парторганизация должен вöчны сержоанöй вывод: колö чорыда кутчыоны велөдчыны, изучатны марксизм-ленинизм основоположикяслыс теориясö. Быд коммунисты колö большевик ногөн вооружитчыны марксiстско-ленинскöй теорияөн.

Колö чорыда тышкасны ленинизм теориясö быдсама сикас искаженьöжаскөд, троцкистскöй контрабандакөд да с. в. Успешнöй тышкасны тащöм торясөн быд коммунист вермас сöмын сек, кор сiжö владейтас марксiстско-ленинскöй теорияөн.

Выл алфавит—массао!

ВКП(б) Коми Обком вынобдис выл алфавит. Феврал тӧлысын чукӧртчылис област-ува совешшаннӧ выл алфавит вылӧ вужӧм жылын. ВКП(б) Коми Обком да совешшаннӧ шуисны выл алфавит вылӧ вужӧмсӧ помавны 1934 во кезлӧ. Тажӧ решениӧсӧ колӧ выполнитны болшевик ногӧн тажӧ ужјас динӧ кутчисӧмӧн.

Медыжыд уж—выл алфавитӧн коми быд вӧрлежыӧс, колхозникӧс, ужалыӧс тӧдмӧдӧм. Тажӧ уж динӧ колӧ медвоз кутчисны став профсоюзса да комсомол шленјаслы, став велӧдчыјаслы. Медвоз колӧ тӧдмасын алфавитӧн, кужны сы сертӧ гижны, лыддыны быд коммунистлы, комсомольчаны, профсоюзниклы, быд грамотаамортлы. Отшӧм масса пыщкын нуӧдны уж выл алфавитӧн тӧдмӧдӧм понда.

Выл коми алфавит јӧткас коми ужалыја-сӧс култура революција вылынжык ступен вылӧ. Реконструкција кад, капиталистическӧј элементјас вылӧ став фронт паста наступајтан кад требуйтӧ нӧшта јонжыка кыпӧдны ужјассӧ култура фронт вылын. Выл алфавит вылӧ вужӧм лоӧ зев выжыд победаӧн классӧвӧј врајјас вылын, выжыд победаӧн коми социалистическӧј култура дорӧмын.

Классӧвӧј врајјас—кулакјас да најӧлӧн агентура быдсама сикас оппортунистјас социализм течӧмлы оказывајтӧны отчужаниӧј сопротивлениӧ. Выл алфавит вылӧ вужӧгӧн классӧвӧј врајјас да најӧлы отсасыс—быдсама сикас оппортунистјас быд ногыс пондасын торкны тажӧ ужсӧ. Ковмас чорыда кучкыны кулакјас куза, чегны најӧлыс сопротивлениӧсӧ. Жугӧдны кулакјаслыс выјаннӧсӧ партија, комсомол да профсоюз слабӧј звенојас вылӧ. Колӧ разоблачатны оппортунизм сама ужјассӧ выл алфавит вылӧ вужӧгӧн.

Мед чорыд кучкӧм колӧ вӧчны—векыдыв оппортунизм куза, кыјӧ главнӧј опасноот куза. Векыдыв оппортунистјас шуӧны, мыј тажӧ алфавит реформа зев ӧдјӧ оз-на ков, колӧ нӧрбӧитны, удӧтам-на, тӧрӧпитчыны не-кытчӧ да с. в.. Векыдыв оппортунистјас саботируйтӧны тажӧ уж нуӧдӧмсӧ. Ерд вылӧ петкӧдны ташӧм сикаса „роботникјасӧс“, тажӧмјасӧс разоблачитӧм пыр, мобилизуйтны массаӧс боевӧја нуӧдны алфавитлыс реформасӧ.

„Шујгавыв“ песовтчыјас зилӧны ады-нстраивнӧј мерајасӧн нуӧдны тажӧ реформа-сӧ, мырдӧн велӧдны јӧзӧс выл алфавитӧ, паскыд разјаснитана уж не нуӧдны.

Вермасын лоны „левакјас“, кодјас, мас-саӧс выл алфавитӧ велӧдтӧг, кутасын гижны-стенӧ ӧшӧдан газетјас, лозунгјас, объявлен-нӧјас, колхозјасын, вӧрлежанинјасын да с. в.. Ташӧм настројеннӧјас куза сӧжӧ колӧ чорыда кучкыны.

Масса пыщкын колӧ нуӧдны быдлунија разјаснывелнӧј уж. Сӧмын тажӧ подвылын вермам классӧвӧј врагӧс да најӧлыс агенту-раӧс—быдсама сикас оппортунистјасӧс. Сӧмын тажӧ подвылын ми вермам став массаӧс тӧдмӧдны гыл алфавитӧн, велӧдны массаӧс гижны выл алфавит сертӧ, лыддыны газетјас, кигајас, гижӧдјас выл алфавит вылын.

Великодержавнӧј шовинистјас кезовтӧныс социалистическӧј пыщкӧсса коми култура те-чӧмсӧ. Зилӧны бырӧдны националнӧј култура став течан ужјассӧ. Зилӧны комјасӧс роч-мӧдны, шуӧны, мыј сӧмын роч кыв вылын поӧд течны култура коми јӧзлы, мыј коми кыв—дикӧј кыв да с. в.. Шуӧны, коми кыв-сӧ-пӧ эра велӧдӧны школајасын, коми газет-јас, кигајас, оз ковны-пӧ, учреждениӧ костыны комӧн гижӧм оз ков да с. в.

Национал политикаын великодержавнӧј шовинизмыс медыжыд опасноот. Сижӧ куза колӧ чорыда кучкыны.

Оз ков личӧдны тыш и национал-шовинистјаскӧд, кодјас дорјӧны важ молодцовскӧј, туйтӧм алфавитсӧ, муӧны паныд выл алфавитлы да с. в..

Серт, ӧни кулакјас да најӧлӧн агентјас—оппортунистјас, быдсама шовинистјас оз кутны собраннӧјас вылын, открытӧја высту-пајтны. Сешӧмјас ӧни почӧс. Најӧ јонжыкасӧ гусӧн лок „ужсӧ“ нуӧдӧны. Кулакјас, оппор-тунистјас, шовинистјас тӧдӧны опыт сертӧ, мыј советскӧј общественност сетас најӧлы чорыд отпор. Открытӧј, выступлениӧјас куза, сӧжӧ и гуса, падмӧдан „ужјас“ куза колӧ чорыда кучкыны. Разоблачитны вылазкајассӧ классӧвӧј врагыс, кужны сӧжӧс тӧдманын, жугӧдны сӧжӧс—сӧмын сӧјӧ вермам обеспе-читны выл алфавит вылӧ вужӧмсӧ.

ВЫ́ АЛФАВИТ ЇЫ́Ь?

Мі гырыс восквјасѡн пырам соцјалізмѡ, кѡмѡд рѣшајушѡй воын ґштѡдѡм-нѡн соцјалістѣческой ґекономікалыѡ подувѡ, пуктѡм ѡтува ѡвмѡсла фундаментѡ, гѡгантскѡй ѡдјасѡн воѡд нуѡдам соцјалізм течѡмѡ. Мѡјан ґн-водын нѡтчѡд адзѡвѡтѡм вермѡмјас. Тајѡ вермѡмјасѡ перјѡс пролетаріат, лѣнѡнскѡй коммуністѣческой парвѡја нуѡдѡмѡн, классѡвѡй врагјаскѡд да најѡ агентјаскѡд—вѡскыдѡвѡв да „шугавѡв“ оппѡртуністјаскѡд—вермасѡг тыр, контрреволюціоннѡй трѡдкістјаскѡд да на вылѡ лібералнѡја вѡдѡдыѡјаскѡд тышкаѡг тырјѡ.

Гѡгантскѡй ѡдјасѡн јѡзкѡст (народнѡй) ѡвмѡс кыпѡдѡм корѡ сѣшѡм-жѡ гырыс ѡдјасѡн култура революціја нуѡдѡм, соцјалістѣческой тѣхнѡка ас кѡд боѡтѡм, кадрјас лѡсѡдѡм, с. в., с. в. Културнѡй революціја вѡчѡгѡн, гѡжны-лыдѡфыны кужтѡм лун зѡкѡз бырѡдѡгѡн, сѡветскѡй апарат коренізаціја нуѡдѡгѡн, соцјалістѣческой пышкѡссанѡс націѡнальнѡй ортѡсанѡс култура течѡгѡн ас чужан кывлѡн доналуныс зѡв јѡна содѡ, быдмѡ, вылѡ лыбѡ. Тащѡм условіѡја-сын СССР-са јѡзјаслыс алфавітјас латѡнѡі-рујѡтѡм—уѡнѡфіцірујѡтмѡн, кызі културнѡй революціја зѡвѡлѡн полѡтѣческой да кѡзјас-твеннѡй доналуныс зѡв ыжыд.

Вылѡ алфавіт, НА (новы алфавіт)—сѡјѡ Октабрса революціјалѡн перѡдѡмтор, завојѡваннѡ. Сѡјѡ чужѡ СССР-ын олыс асывѡвысѡ јѡзјас пѡвсын, турко-татарскѡй јѡз пѡвсын. Турко-татарскѡй јѡз пѡвсѡ паскалѡма вѡлі магометанскѡй релѡгѡја. Магометанскѡй релѡгѡјаыскѡд щѡщ, свјашѡченнѡй Коравыскѡд щѡщ вѡлі сѡјѡма на костѡ арабскѡй алфавіт, сѡјѡн і арабскѡй алфавітыс щѡщ лыдѡфысѡ вѡлі свјашѡщѡннѡјѡн.

Тајѡ арабскѡй алфавітыс турскѡй јѡз кыв дѡнас абу вѡлі нѡвѡі лѡсѡдѡма, прѡспѡсѡбѡтѡма—вѡлі механѡческѡі вужѡдѡма араб кывјыс. Сѡјѡн і сенѡі вѡліны уѡа тѣхнѡческой нѣлѡч-кѡјас. Сыпѡнда революціјаѡз-на јѣшщѡ кып-тыліс сорнѡі арабскѡй алфавіт латѡнѡі-рујѡтѡм јылыс. Но феѡдалјас да духѡвенство, кодјас лыдѡфысны монополнѡјѡн образованнѡстѡ, ѡз вѡлі кѡсјыны кывѡв керны араб алфавіт реформалан. Налѡі вѡж, ѡкыд, запутаннѡй араб алфавітыс ѡтсѡдѡ вѡлі ужалыс јѡзсѡ кутны пѣмыдын, велѡдчытѡг і сѡікнад коккыжыка експлуатѡрујѡтны најѡс.

Сѡмын Октабрса революціја вѡстѡс тѡјсѡ

латѡнѡзаціја двѡженнѡлы. Тајѡ двѡженнѡыс чужѡ Аѣејбајджанын і 1922-д војасѡ пѡрѡ-нѡн массѡвѡй двѡженнѡѡ. Парвѡја да сѡветскѡй власт нуѡдѡмѡн тајѡ двѡженнѡыс ѡдјѡ зѡв содѡс, сѡвмѡс, быдмѡс Аѣејбајджанын і вужѡс щѡщ мукѡд турко-татарскѡй республѡкајасѡ. Быдлаын тајѡ латѡнѡзаціја двѡженнѡ аслыс тѡјсѡ вѡстѡс чорыд косѡн, араб алфавіт дѡр сулалысјаскѡд тышкаѡг тыр.

Мѡдјѡнасѡ-нѡн јѡсмас, чѡрјас тајѡ косыс 1926 вѡса Туркологѡческой сјѣзд бѡрын. Тајѡ сјѣзд вылын латѡнѡстјас дѡр венѡчѡм бѡрын вермасны арабѡстјасѡс і сјѣздыс рѡзѡлуціјаас шуас: латѡн алфавіт-пѡ быд бѡксѡн буржык араб алфавітыс. Тајѡ сјѣзд бѡрын латѡнѡзаціја гы ѡдјѡ кутѡс паскавны мукѡд республѡкајасѡ да областѡ—вужѡс Башкѡрѡјаѡ, Узбекѡстанѡ, Татарѡјаѡ, Крымѡ с. в., с. в. Алфавіт гѡгѡр быдлаын кыпѡтѡс чорыд классѡвѡй тыш: пролетаріат ужалыс крѡстана, да унжык ужалыс інтеллѡгенціјаыс сувтѡсны вылѡ алфавіт дѡр, духѡвенство, буржуазѡја да націѡналістѣческой інтеллѡгенціја быднѡгыс торкѡсны вылѡ алфавіт ѡлѡмѡ пѡртѡм.

1927 вѡсаѡ латѡн алфавіт вылѡ вужѡм јѡзлѡн заводѡтчѡ мѡд етап, тајѡ воын помасѡ латѡнѡзаціја, заводѡтчѡ унѡфікаціја. Тајѡ воѡд быд областын, быд республѡкаын аслѣ-нѡгыс латѡнѡі-рујѡтчѡны, абу-на нѣкущѡм ѡт-ласѡ алфавіт.

1927-ын Вылѡ Алфавіт Ставсѡјѡзѡса Цѡнт-ралнѡй Комѡтет мѡвѡзѡца пѡленум вылын нуѡ-дѡны турко-татарскѡй алфавітјас унѡфікаціја—лѡсѡдѡны НТА (Новы Турѡкѡй Алфавіт). Тасѡн заводѡтчѡ алфавітјас унѡфіцірујѡтѡм. НТА перѡвѡсѡ ѡтлаалас 8 турко-татарскѡй јѡзѡс, сѡсѡа сы берѡд кутасны ѡтлаѡны лу-ныс-луно пыр вылѡ і вылѡ јѡз.

Турко-татарскѡй јѡзыс ѡтдѡр кутасны НТА вылѡ вужны і мукѡд пѡлѡс јѡз: јѡфѡ-тѣческой јѡз, іранскѡй, монголскѡй, семѡтскѡй, угрофѡнскѡй с. в. НТА турко-татарскѡй алфавітыс пѡрѡ паскыд унѡфіцірѡваннѡй алфавітѡ. Сы пѡнда 1930-ѡд вѡса Вылѡ Алфавіт Комѡтет пѡленум вылын НТА вѡлі нѡмтѡма НА-ѡн (Новы Алфавіт). Тазікѡн НА турко-татарскѡй алфавітѡн пѡрѡ інтѡрнаціѡнал ѡлѡ-мента алфавітѡ.

Тазі артмас революціоннѡй НА. Тазі дѡр-сѡс классѡвѡй тышын ѡкѡбрскѡй алфавіт, кѡ-дѡі пѡрѡ асывѡвыс јѡз пышкын култура рево-луціја вѡчан зѡв ыжыд факторѡ. Ставмѡвыс

пролетариатон вожд В. И. Ленин вернѳа доңжалас тајѳ выд алфавитѳ аслас знаменитѳ кывјаснас: латинизација — „сїѳ зев ыжыд революција Асыввылын“.

СССР-ын лыддысоѳ 151 ас сорнѳа јѳз. Тајѳ став јѳзѳ алфавит бокан поѳѳ јукны 5 пелѳ: 1. НА вылѳ вужѳм јѳз; 2. унїфицируйтѳм латин алфавитѳн гїжыс јѳз (полжкјас, латышјас, немецјас с. в.); 3. роч подула алфавитѳн гїжыс јѳз (роцјас, чувашјас, чїганјас, с. в.); 4. аслыспѳлѳс националној алфавитѳн гїжыс јѳз (грузинјас, јеврејјас, армјана, с. в.); 5. алфавитѳм јѳз, кытѳѳ пырѳны сещѳм јѳз, а) кодјаслѳн абу-на асланыс чужан кыв вылас лїтература кывјыс, пѳлзуйтѳны најѳ матї јѳз лїтература кывјѳн (војвыса карелјас финскѳј кывјѳн пѳлзуйтѳны), б) кодјас јылыс оз-на тѳдны кыв алы говор налѳн сорчїтан кывымыс і кушѳм кывјѳн налы поѳѳ пѳлзуйтѳны.

Тајѳ таблидаыс петкѳдлѳ кымын јѳз кушѳм алфавитѳн пѳлзуйтѳѳ. Сїзїк ѳн 63 јѳз-нїн СССР-ын вужѳма НА вылѳѳ.

	На вылын	Унїфицируйтѳм латин алфавит	Роч подула алфавит	Аслыс пѳлѳс националној алфавит	Алфавитѳм	Ставыс
Ас кывја						
јѳз лыд	63	18	12	6	52	151
Прѳцент	42%	12%	8%	4%	34%	100%

Став СССР-са јѳз пышкас сїѳ лѳѳ 42 пр., а пїсменнѳј (алфавита) јѳз пышкас—64 прѳѳ. Сїз-кѳ СССР-ын унжык народностыс-нїн, кодјаслѳн ем аскыв вылас гїжѳѳ, вужїсны НА вылѳѳ. Тајѳ вылѳ революционнѳј алфавит вылас вужѳмыс воѳѳ воѳ содѳ со кызї: 1927 воын вѳлї вылѳ алфавитѳн пѳлзуйтѳчыс 11 јѳз, 1928 воын—20, 1929-ѳд воын—30, 1930 воын—40 да 1931 воын—63.

Тајѳ 63 јѳзыс НА вылѳ вужїсны со кушѳм алфавитјас вылыс: арабскѳј вылыс 15, неунїфицированнѳј латинскѳј вылыс 9, роч подула алфавит вылыс 6, аслыспѳлѳс националној вылыс 7 і алфавитѳм јѳз боотїсны НА 26.

Территорија тѳдчан (прїзнак) сертї НА вылѳѳ вужѳм јѳзѳѳ поѳѳѳ јукны тазї: Кавказын да Крымын вужїсны 21 народност; Уралын да Поволожїемї 5 јѳз (комї, удмурт, татар, башкїрјас, каалмыкјас); Московскѳј да

Ленинградскѳј областын 3 (луывыв 'карелјас вепсјас, їжора); Среднїѳ Азиѳын 11 јѳз (кїргїзјас, узбекјас, персјас, с. в.) Сїбырын 5 јѳз (буратјас, якугјас, ѳјратјас, с. в.); Блы Асыввылын (Дальний Восток) 2 јѳз, кїтајечјас да корејечјас; Блы Војвылын 14 јѳз (некечјас, остякјас, лопарјас, тунгусјас, с. в.).

Тајѳ 63 јѳз пышкас пырѳны зев уна пѳлѳс јѳз: турко-татарскѳј (18), јакѳтїсѳѳј (8), іранскѳј (7), монголскѳј (2), угро-нїнскѳј (8)-семїтскѳј (1), тїбетѳ-кїтајскѳј (2), тунгусоманжурскѳј (4), ескїмоскѳј (1), і коревскѳј (1).

Партїја да правїтельство правїлноја нуѳдѳмѳн (руководствоѳн) мї воим тащѳм вермѳмјасас. ѳнї вылѳ алфавит зев паскыда-нїн паскалѳма Сѳвет Союз паста: рытвывсаыс Московскѳј областѳн Блы Асыввылѳѳ, Закавказїсѳн Вој море дорѳѳ, тундрѳѳѳ. НА вылѳ луныс-луно пыр вужѳны вылѳ јѳз. ѳнї вужѳ мордва, лыбѳма сорнї марїлѳн, чувашлѳн с. в. НА-лѳн революционнѳј гыыс шыбыгчїс і гранїча сажѳ: НА вылѳ вужїс-нїн 3 асыввыса заррубежнѳј республика НА дор Монголија да Тунскѳј республика НА дор двїженьѳыс шыбыгчїс Персїѳѳ, Индїѳѳ, Аравїѳѳ, с. в. Англїјскѳј да Французскѳј буржуазїја быднѳгыско конјавлѳны сепї НА паскалѳмѳѳ, нїымтѳны сїѳѳ „большевістскѳј алфавитѳн“.

Сїзїкѳн НА чужї чорыд классѳвѳј тышын, сѳвмїс і сѳвмѳ культурнѳј революција нуѳдан бїын. Сѳвет власт правїлној националној полїтика нуѳдѳмѳн НА пыр воѳѳ паскалѳ і паскалѳ, пырѳ интернационалној алфавитѳѳ, код вылѳ луныс-луно пыр вужѳны вылѳ і вылѳ јѳз, шыблаѳны асыныс узко-националној, русѳїфикаторско-мїссїонерскѳј техника бокан зев улын сулалан алфавитѳѳѳ.

НА—унїфицируйтѳм алфавит. НА—абу-нїн прѳстѳј латинскѳј алфавит, сїѳѳ—латин подула унїфицированнѳј алфавит*). Буржуазнѳј латинскѳј алфавитјас унїфицируйтѳмаѳѳ сѳмын форма боканыс, содержаннѳ боканыс налѳн унїфикација абу (ѳнї шысѳ најѳ мѳд-мѳд ног пасїѳны. Буржуазнѳј рытвывса латинскѳј алфавитјасыд торїѳдѳны ужалыс јѳзѳѳ мѳда-мѳдѳыс, сетѳѳѳ алфавитјасыд сїѳѳ латин подула узко-националној алфавитјас.

Социализм стрѳїтыс му вылѳ латин алфавитѳѳѳ абу вѳлї механїчески вужѳѳѳма. Буржуазно-националној латинскѳј алфавитјас пыдѳѳї СССР-ын медвојѳѳѳ-на му вылас чужї—сѳвмїс латин подула унїфициро-

* Латин алфавитыс і техника боканыс вылынжык роч алфавитыс (буквазасыс векныджыкѳѳ економїѳжыкѳѳ, јонжыка разлїчїтѳны, с. в.)

ваннѳ алфавит, унифицированиѳ абу сѳмын куш форма боксаыс (лавинскѳ шыпасјас), но і пышкѳсла дорсаыс, содержаннѳ боксаыс (буквајасылѳн значеннѳыс мѳд-мѳд јѳзлѳн ѳткоѳ). Сізікѳн мѳ СССР-ын алфавит стрѳитан ужны кајим вылізжк шупѳдѳ (стуненѳ).

Унификацијалѳн ыжыд политическѳј долунус: ужалыс јѳзѳс јансѳ дыс буржуавниѳ рыты ввывса узконационалнѳј алфавитјас пыѳѳі СССР-ын в ѳчѳма сещѳм алфавит, кодѳ ѳтутѳ, матыѳтѳ мѳдамѳд дѳнас националноестјаслыс ужалыс јѳзѳсѳ, кодѳ сетѳ просто абид јѳзлы аслыс пѳлѳс шыјасѳѳ петкѳдлыны (выјавитны), кодѳ пунктѳ-и-и-и подув интернационалнѳј алфавитлы.

Сізікѳн ѳткоѳ шыјас пасјѳны ѳткоѳ буквајасѳн, аслыс пѳлѳс шыјас пасјѳсѳны аслыс пѳлѳс буквајасѳн-жѳ. Уна јѳзлѳн і аслыс пѳлѳс (специфическѳј) шыјас мѳда-мѳдыскѳд бара ѳткоѳѳс. Секи сіјѳ шыјасѳѳ пасјан буквајаснас унифицирујѳтѳны-жѳ (ѳткоѳ буквајас-жѳ босталѳны). Шуам, небыд согласнѳјјас емѳс комѳлѳн да удмуртлѳн. Наяѳ шуисны ѳтног пасјыны таяѳ звујјасѳѳ (чорыд шыпасјас буква улас согдан штрихѳн). Небыд согласнѳјјасѳс тани пасјѳмнас ѳни ѳтлаасисны ко-

мѳ і удмурткѳд нѳшта 14 војывса јѳз.

Выл алфавит вылѳ вујигѳн быд јѳз пышкын мунѳ чорыд коѳ і национал вопросса уклонјаскѳд: великодержавнѳј шовинизмкѳд да местнѳј национализмкѳд. Великодержавнѳј шовинистјас оз кѳсјыны пыѳѳі пунктыны национал кывјаслыс аслыссамалунсѳ (особенностѳ), сујѳны исторически артмѳм рѳч орфографија (шуам, небыд согласнѳјјасѳс небѳѳѳдыс знакѳн гѳжѳм). Местнѳј националистјас игнорирѳјѳтѳны НА, игнорирѳјѳтѳны содержаннѳла дорса унификација, зѳлѳны вѳчны лавин подула буржуазно-националистическѳј алфавит. Партија да советскѳј правѳтельство чорыда косасѳ алфавит политиканы вескыд тујивѳ нуѳдѳм понда.

Комѳ алфавит шѳщ пырис таяѳ ыжыд НА семјаѳ. Тавосан мѳ шѳщ кутам пѳлзујѳчыны Октябрскѳј выл алфавитѳн. Мѳјан классѳвѳј врајјас, кулакјас, налѳн агентјасыс вескыд-выс да „шугавыс“ шыбѳлытысјас, падмѳдѳны быднѳг, гусѳн і јавѳ, вескыда і муѳералѳмѳн. Чорыда, сува колѳ тышканы на-кѳд, венны најѳс. Адзѳвѳтѳм ѳдјасѳн колѳ пѳртны олѳмѳ таяѳ выл революционнѳј алфавитѳ. Пример пыѳѳі колѳ бѳстны калмыкјасѳс, кодјас ѳви воѳн вујисны зѳкѳз НА вылѳ, Кабардаѳс, кѳни мѳквѳдирѳјѳтѳма-тын НА вылын 100 прѳч. неграмотност.

ВЫЛ АЛФАВИТ ЈЫЛЫС ОБЛАШТУВСА КОНФЕРЕНЦИЈАЛӘН РЕЗОЛУЦИЈАЈАС *)

ЦК НА доклад куѳа

* 1. Совет Сојуз пырис социализм периодѳ, 3-ѳд решајущѳј воын помалис социалистическѳј экономикалы фундамент лѳѳѳѳѳм, сіјѳ кадѳ, кор капиталистическѳј мир век јонжыка і јонжыка зугѳѳ экономическѳј кризѳс кешшицѳи улын.

Ленинскѳј коммунистическѳј партија вескѳдлѳм улын пролетариатлѳн лоины таяѳ вѳвлытѳм вермѳјјас сѳмын решѳвельнѳја наступайтѳмѳн капитализм элементјас вылѳ, контр-революционнѳј троцкизм жугѳдѳмѳн, мѳрѳтчытѳг вескыдвыс да „шугавыс“ оппортунизмкѳд да сыкѳд мѳрѳтчысјаскѳд вермасѳмѳн.

Гигантскѳј соцстроѳительство мѳд вѳтвоын, кодѳ бырѳдас „капитализм сама коласјас экономикалы да јѳз вежѳртѳмын“, кодѳ бырѳдас „экономика да култура боксан националноестјас бѳрѳ колтѳѳм, кодѳ колѳ сардырса коло-

ниалнѳј капиталистическѳј режимыс“ (XVII парт-конференција).

Таяѳ ужыс кутас корны большевистскѳј ѳдјас културнѳј революција паскѳдѳмын, возын муныс социалистическѳј техникаѳ велѳдѳѳмын, кадрјас лѳѳѳѳѳмын да с. в. Ташѳм дырјис гѳжѳд лавинизација—унификација Совет Сојузса ас сорныа јѳзлѳн, кычѳ културнѳј революцијалѳн ѳтувја уж, зев ыжыд фактор, кодѳн политическѳј да кѳѳајственнѳј значеннѳыс зев ыжыд.

2. СССР-са уна пѳлѳс ас сорныа јѳз пѳвсын выл алфавитѳѳ олѳмѳ пѳртѳмыс петкѳд-лис, кушѳм јон ѳруѳјѳѳ выл алфавитыд уна мѳллон ас сорныа јѳзѳѳ социалистическѳј строѳительство кыскѳмын, културнѳј революцијанын, зѳк неграмотнѳј областјас дорвыс грамотнѳјѳ

* Конференцијас мунис феврал 5—7 јунјасѳ.

жортӱмӱн (зообщӱӱ обучениӱ Кабардабн да Чечнябн нуӱдӱм).

Выл алфавит, кодӱс колана ногӱн донжалис Ленин („Сижӱ ыжыд революция Асывылын“) зев жон да бур ӱрүдӱӱ марксистско-ленинскӱ теориябн овладейтӱмӱн, пролетариатӱс да национальнӱ колхозно-крестьянскӱ массаӱс революционнӱ теориябн вооружитӱмӱн.

3. Выл алфавит жонмӱс даж жонмӱ, бостало был позицияс надияжас костын, чорыд кӱсӱсӱн капитализм элементжаскӱд да буржуазно-националистическӱ интеллигенциякӱд (контрреволюционнӱ Султан-Галиевщина — Татарстанын, Байтурсуповщина — Казакстанын да Вали-Ибрагимовщина — Крымн) тышкасӱмӱн вескыдывв да „шугавыв“ оппортунистжаскӱд, коджас быдсама ногыс вермасӱбны был алфавиткӱд, кор жавӱ, кор гусӱн.

4. Ас сорня жӱз пӱвсын кыв вӱчан ужын партија да правительство руководство улын ӱнија кад кежлӱ СССР-са 151 ас сорня жӱз пӱвсыс 63-ыс вужисны-нын был алфавит вылӱ. Сы кындӱ В. А. шыбытчис и мукӱд государствожас: Турцияӱ, Монголияӱ, Тувинскӱ республикаӱ. Сиж-кӱ В. А., код вылӱ вужисны-нын 42 прӱч. став ас сорня жӱз пыщкыс (64 прӱч. став гижӱда жӱз пыщкыс) ӱни ӱтнас лӱи унифицированнӱ алфавитӱн латин алфавит под улын. ӱни лӱсӱдчӱ алфавит Мордвалы, коджаслӱн был алфавит вылӱ вужны шуӱма-кын. Сесӱа кӱсӱӱны-жӱ вужны В. А. марияс да чувашжас. Унжык ас сорня жӱз пӱвсын В. А. вылӱ вужӱм помасӱ-нин. Лӱсӱдчӱ местажас вылын полиграфическӱ база, лезӱӱны сожасӱн газетжас, велӱдчан ыгажас да с. в. Нуӱдӱма-нын уна конференция алфавит, орфография да терминология жылыс да с. в.

5. Конференция индӱ, мыж В. А. ӱнија кадын абу-нын сӱмӱн латин алфавит, а унифици-

цированнӱ алфавит латин под улын.

Латин алфавит ез лӱ механически пыртӱма содстроителствоӱ. Уна пӱлӱс латин подула буржуазно-национальнӱ алфавитжас пыдди СССР-ын первоыс-на лӱсӱдӱма лӱи унифицированнӱ алфавит латин под улын. Политика боксагыс тажӱ унифицированнӱ алфавитысӱӱн тӱдчан торжыс сижӱ, мыж ытыывыввса буржуазнӱ узко-национальнӱ латин алфавитжас пыдди, коджас торӱдӱлӱсны, јансӱдӱлӱсны ас сорня ужалыс жӱзӱс мӱда-модыс, СССР-ын первоыс-на лӱи лӱсӱдӱма сешӱм алфавит, кодӱ ӱтувтӱ став нацияса ужалыс жӱзӱс даж сетӱ возможность торја нацияса жӱзӱлы асылыс пӱлӱс шыжасӱ ас ногыс петкӱдӱлыны.

6. Конференция ошкӱ уклонжаскӱд вермасӱм алфавитжас лӱсӱдӱгон:

а) великодержавнӱ повинизмкӱд, кодӱ петкӱдӱлӱ ассӱ механическӱ вужӱдӱмӱн мукӱд кывыс (рочыс, турецкӱжыс да с. в.) исторически артӱмӱ гижан ногсӱ (небӱӱдан пасјас сывтӱдӱм, я, ю — роч кывын да с. в.) да мукӱдтор

7. Местнӱ национализмкӱд, код петкӱдӱлӱ ассӱ В. А.-сӱ да сылыс смыслӱвӱӱ унификациясӱ пыдди пуктытӱмӱн, „сӱстӱм“ латин алфавит да „есперантӱ“ динӱ кутчысӱмӱн, а сешӱм торжыд, дерт, вӱјӱдӱ узко-национальнӱ латин подула алфавитӱ, ытыывыввса буржуазнӱ алфавитжас моз-жӱ.

8. Конкретнӱ оперативнӱ руководство ЦК НА-сан ОК НА-ӱн ез вӱв тырмымӱн. Конференция лыддӱ коланаӱн комӱ алфавитлыс реформа ӱдјасӱс содтӱм могыс да сижӱс буржыка нуӱдӱм могыс, жонмӱдны ЦК-лыс организационнӱ, материально-финансовӱ отсӱг, петкӱдӱлыны опытсӱ мукӱдлыс да с. в. Конференция сиж-жӱ лыддӱ коланаӱн журнал „Культура и письменность народов востока“ пӱртны боевӱӱ оперативнӱ ЦК НА да ВЦК НА органӱ.

ВА ОК ДОКЛАД КУЧА „ВЫЛ АЛФАВИТ ВЫЛӱ ЛӱСӱДЧАН УЖ-ЖАС ВӱЧӱМ ДА ВОӱӱ КЕЖЛӱ СУЛААН МОГЈАС“.

1. ӱнија узко-националистическӱ комӱ алфавитсан был унифицированнӱ латин подула алфавит вылӱ вужӱм (В. А.), код вылӱ вужисны-нын 63 ас сорня жӱз СССР-ын и кодӱ зев жон революционнӱ ӱрүдӱӱ ужалыс жӱз кыын („Латинизация — сижӱ зев ыжыд революция Асывылын“ — Ленин). — Сижӱ зев ыжыд культурно-политическӱ меропријатӱ партијалӱн да правительствоӱн, культурнӱ революция да содстроителство темпјас ӱдјӱдӱмӱн комӱ ужалыс жӱз пӱвсын культураныс колтчӱм бырӱдӱмӱн да ужалыс жӱзӱс мӱда-мӱд динӱ матыӱтӱмӱн.

2. В. А. вылӱ лӱсӱдчӱм мунис косаӱг-тырјӱ классӱвӱ врагжаскӱд да оппортунистжаскӱд, коджас кӱсӱсны нӱжмӱдны, орӱдны лӱсӱдчӱм ужјасӱ. Великодержавнӱ да нацшовинистжас, вескыдывв да „шугавыв“ оппортунистжас тӱждысӱсны даж ӱни тӱждысӱны нӱжмӱдны, павкӱдны, орӱдны Областнӱ организацијалыс шуӱмјасӱ алфавит реформа жылыс, тӱждысӱсны даж ӱни тӱждысӱны чуклӱдӱлыны вескыд политическӱ вӱсӱ партијалыс да правительстволыс алфавит вопрос куча.

3. Алфавит реформа куча ыжыд лӱсӱдчана ужјас бӱрын, был комӱ алфавит проект

лөбөдөм бөрүн, 1931 воын, классөвөй враг-
жас да оппортунистжас верим бөрүн ЦК
НА лыс вескыд виэ тајо ужас нуөдөмөн, Об-
ком да Обисполком большевистскөй руковод-
ство улын, коджас кадөн вескөдисины лөбөд-
чан уж нуөдигөн вөчөм ошыбкажасө да с. в.,
өни ми помалим лөбөдчан ужсө, өни ем-нин
зикөз лөбөдөм комі выь алфавит, кодөс лоі
лөбөдөма унифицированиөй СССР-са выь ал-
фавит под улын, мукөд националноосталыс опыт-
сө бостөмөн, маркеистскөй педагогика, линг-
вистика да өнија техника требованиө серти лө-
бөдөмөн.

Сыкөд шөщ конференция лыддө, мыј
ОК ужжас гөгөр ез вөв тырмымөн мобилизуј-
төма рөбочөй, колхознөй да вөрдинын ужалыс
масса, ез вөвны тырмымөн өдјасыс практи-
ческөй ужжасын, выь алфавит оломө портө-
мын, алфавит проектсө вынөдөм бөрас.

Конференция шуб:

1. Выь алфавит реформа кежлө лөбөдчан
ужжасө да комі выь алфавит лөбөдөм про-
ектсө ошкыны.

2. Выь алфавит выьлө зикөз петан сроксө
1934 во кежлө—лыддыны реалнөйөн да шук
коланаөн.

3. Медыжыд задачажасөн матысса кад
кежлө да 1932 во кежлө лыддыны:

а) выь алфавит јылыс пропаганда нуө-
дөм областувса ужалыс јөз костын.

б) полиграф база лөбөдөм, велөдчан ны-
гајас да массөвөй литература лөзөм.

в) кадрјас лөбөдөм (велөдысјасөс, ликви-
даторјасөс, куьтактив, печавникјасөс да с. в.)

г) грамотнөй јөзөс велөдөм.

д) выь алфавит став пөлөс школајасө
пыртөм.

е) делопроизводство аппарат выь алфа-
вит лөбөдчөмөн вужөдөм.

ж) периодическөй печав часөвичнөја В. А.
выьлө вужөдөм.

4. Мед јона колө матысса төлысјасын
кутчыны организ. массөвөй ужжас бердө:

а) районнөй, карса да сиктса В. А. комі-
тетјасыс ужсө организүйтөм; отсасыс комі-
сјіјас учреждөныөјасын, колхозјасын да с. в.
лөбөдөм.

б) районнөй да сиктса совещавниө кон-
ференцјјас В. А. јылыс нуөдөм.

в) паскыда пропаганда кампаннө пері-
одическөй печавын нуөдөм, планјас да практи-
ческөй ужжас популяризүйтөм, брошурајас,
листөвкајас, плакатјас, лозунгјас да м. т. лө-
зөм, В. А. јылыс паскыд пропаганда радио
пыр нуөдөм да с. в.

г) торја кампаннө реформа јылыс нуөдөм
партијнөй, комсомолскөй, профсојузнөй органи-

зацияјас пыр, јөзөс велөдан учреждөныөјас
пыр, мед најө өдјөнжык төдмасисны,
велөдисины В. А. да отсалисны реформа нуө-
дан ужжас.

5. 1932 воын нуөдны В. А. велөдөм быд-
сама пөлөс школајасын. В. А. вылын велө-
дөм заводитны планөвөја нуөдны 1 шупөда
школајасын арсаы 1932 воын.

6. Гырыс јөзөс В. А. ө велөдөм колө ор-
ганизүйтны сиз арталөмөн, мед зикөз вужөдны
став пөлөс ужсө 1934 во кежлө. Гырыс јө-
зөс велөдөмсө школајас кынзи, колө лөбөд-
ны кружокјасын, коджас организүйтчөны лыд-
дысан керкајас бердыс, колхозјасын, вөр-
керкајасын да с. в. Сөсса колө лөбөдны ин-
дивидуалнөй-группөвөй велөдөм.

7. В. А. школајасө пыртны да гырыс јө-
зөс велөдны ковмасын кадрјас. Сы могыс
1932 воын колө нуөдны кадрјас гөтөвитан
курсјас

а) 10 дунја методическөй курсјас районја-
сын, кытчө колө корны быд е. с. өвик ве-
лөдысөс да ликвидаторныкөс;

б) рытја курсјас Сыктивкарын профсојуз-
нөй кружокјасын велөдысјасы;

в) рытја курсјас районцентрсјасын налы, код-
јас фондасын велөдны районцентрса кружок-
јасын;

г) рытја курсјас сельсоветјасын ликвида-
торјасөс да куьтактив гөтөвитөм куза;

д) провешшөнечјасын переподготовка
быд пөлөс курсјас нуөдигөн колө сујны прог-
раммајасас вопросјас В. А. јылыс.

8. Кад кежлө да тырмымөн велөдан да
массөвөй литература В. А. вылын лөзөм мо-
гыс ОБОНО да Комі Издательство планјас сер-
ти, колө пырыс пыр-жө примитны став мера-
јас авторскөй кадрјас лөбөдөм могыс, полиг-
раф база лөбөдөм могыс областнөй да рај-
оннөй типографияјасын да типографскөй уж-
алысјасөс велөдөм могыс.

9. Периодическөй обл. і районнөй печавлөн
темјасыс В. А. выьлө вужөмын колө лоны
сөщөм-жө, кушөмсө арталөма ужсө В. А. вы-
лө вужөм могыс. 1932 воын—вужөдны зикөз
В. А. выьлө „Куьтура фронт“, часөвичнө—
„Ударнык“ да став областнөй да районнөй га-
зетјас. Феврал төлысан заводитны лөзны
„Вөрлөзөс“ газетын торја лист В. А. вылын
самоучитель типа, районнөй газетјасын лөбөд-
ны В. А. вылын гижөд „пелөсјас“.

10. 1932 воын В. А. пыртны делопроиз-
водство аппаратө нажыскөд өтмөз. Сы мо-
гыс первој вождыјас велөдны кружокјас пыр
став областнөй, районнөй да сельскөй аппара-
тын ужалысјасөс, лөбөдны гижан машинкајас
(важјасөс выьыс вөчөдны да выьјасөс лө-

содны). Вуждны В. А. выла став штамп-
яс, печатяс, вывескаяс да с. в., зикоз ду-
годны важ алфавит вылас најос вочом.

11. Став тајо матыс толыоса задача-
сб, 1932 во выла, став реформасб збылыс
оломо портмыс лоас сомын со кушом ус-
ловийојасбн:

а) классовој врагаскод коваоомн. Најо
агентјаскод пондасны быдсама номыс нож-
модны, торкны реформа нуодан ужсб (век-
кыдывыв кежыясалон—реформа ножмодом,
сокыдторјасыс полем; шугавыв кежыясал-
лон—массовој уж пыдди пуктытом, админи-
стрированы, революционной сорныяс да век-
кыдывыв ужалом да с. в.). Великодержавной
да нацивинистјас сичжо кутасны торкны ре-
формасб;

б) алфавит реформа гогорыс массасб кы-

подоомн да ентузиазм ужалыс јозлыс леп-
томн;

в) ударной темпјас да организованноот
став ужас да руководствоас нуодомн (кон-
кретност, оперативност, исполненијо прове-
ритом), содметодјас ужын нуодомн, кулпоход
да с. в;

г) став организацијасыс вынсо, выман-
носо да средством реформа ужас кыскомн;

д) большевистской ногон сокыдторјассб ре-
форма нуодигон вермомн.

12. Конференција шуо, мыј тајо услови-
јассб соблудайтомн, ОК ВКП(б) да Обс-
полком руководство улын ЦК НА-санг отсо-
гон, тајо сулалан задачајасыс оломо порт-
куца партија да правительство алфавит рефор-
ма јылыс шумјасыс лоо вочома.

„ТЕРМИНОЛОГИЈА ДА ОРФОГРАФИЈА“ ДОКЛАДЈАС КУЪА

1. Пролетарској терминологија всна тыш-
касб, сјо социализм всна тышкасбмын торја
јукон. Терминологија—сјо пролетариат кыи
орудийо, сылы колб петкоданы выл социа-
листическој олан ногсо.

2. Мед выжид опасност комі терминологи-
ја лбоодигон—великодержавной шовинизман
шыбодитом, код оз косы адчыны националь-
ной кывысылы асылс полос самсо да интер-
национальной флаг улын нуодо сешом поли-
тика, код важ ыжыдалыс классјасыс сорни
самсо вынсодб. Местной национализман шы-
бодитомыс јансодо, торјодо ужалыс јозос
СССР-ыс да сјон интервентјаслы кывывужало.

3. Сорни да терминологија лбоодигон колб
кутчыны рабочей масса да возмостчыс кол-
хознык сорни самб, вочасбн интернациональной
терминјас лбоодиг моз.

4. Научной терминологија лбоодигон колб
кутчыны международной терминологијао;
идеологическој да политическој кывоктод лбо-
одны международной да роч кывјасыс; бы-
товой да козаятвенной терминјас лбоодигон
кутчыны журнадыс да социализм строитыс
класс диалекто.

5. Конференција лыддб коланади идиом,
общественно-политическој да технической кыв-
октодјас (словарјас) ледом.

6. Торја јозлыс да организацијасыс уж-
сб отувтом мыгыс, колб организуйтны терми-
нологическој центр Пединститут бердын, кыс-
кыны ужас Обоно методосекторос да центр-
ыслы материальной база лбоодны. Борја шу-
омтор јывыс пуктыны впрессо соответст-
вујушшой учрежденнойас да организацијас
возыи.

7. Комі кыв велодигон колб унжык вы-
манно пуктыны терминологија лбоодом выла
да вермасны идеологическој уклоијаскод тер-
минологија ужын.

8. Сетны большевистской критика субъек-
тивно-идеалистическој да национал-шовинисти-
ческой Молодцов гижодјаслы; мобилуйтны ты-
шо пролетарској терминологија всна парти-
јечјасб, комсомолечјасб да рабочей-колхоз-
ной активос.

9. Култпроп бердса маркс-ленинској кру-
жок секцијын Комі Пединститут бердса комі
кыв да литература кафедрокд отвылыс
судтдыны докладјас тајо тема куъа да кыс-
кыны сетко карса партиной, комсомольској да
профсоюзной общественност.

10. Печат пыр да торја докладјас пыр
рабочей да колхознык чукортасјас вылын кыс-
кыны терминологија лбоодан ужас производ-
ство вывса ударныјасбс, мед најо активнойа
пондасны тышкасны национальной формаа да
пролетарској пышкосо культура всна.

11. Пасјмын, мыј редакторјаслы да кор-
ректорјаслы колб быт соблудайтны термин-
јас, кодјасбс лбоодисны терминјас лбоодныс
органјас.

12. Конференција лыддб, мыј терминјас
вылыс видалом да отиполос ногон лбоодом
колб помавны 1932 воын.

13. 1932 воын колб лбоодны стандарт-
ной комі орфографија, сылыс принципјас сичи,
мед ескб сјо воли кокныа гогорвоана, мед
сјо воли матыстчо возмостчыс рабочей да
колхознык став территориальной диалект бердб.
(„Не сетны некушом торја сорни самлыс
веныны мукдосб“—Марр.).

14. Чорыда кучкыны најос, кодјас дорјоны Молодцовыы орфографјасе, кодсе лосодоме субъективно-идеалистическјој јазыковеденио под улын, весег отка морт сорни сам под улын, кодсе искусственија обкотома да изолорујтома мукд СССР-са јоа орфографјасе (индекса дефис система да с. в.).

Выл алфавит выло вужан ужјас жылые хроника

1. Ледома лој кык владној мист „Ворлецые“ газетын, самоучитель модаа. Оні лосодоме брошура: „Мыј понда коло вужны выл алфавит выло“. Сјојо брошураас лоб выдывсан материал выл алфавит вылын.

„Ударник“ журналын печатајтома В. А. вылын жымын-ко кывбур. Типографјаын шрифтыс абуна тырмыоныс; чкоч абу шыпас—„ш“ да „щ“.

Најос печатајтны лоб важ шыпасјасбн-на.

2. Обанпрофсоветлон премидум шуис грамотној

профсојузничјасе велодоны јул 1 лун кежл. Быд местком борјо отсаван комиссија да уполномоченнојос. Налон мојас:

а) кутны јгд карса, рајонувса да с. с. комитетјаскд.

б) нуодоны разјаснителној уж В. А. жылыс.

в) тожысны профсојузничјасе велодом жылыс кружокјас да индивидуално-групповој велодом лосодомон.

г) лезны стенгазетјасын В. А. вылын статјас, лозунјас, плакатјас да с. в.

д) отсавны делопроизводство апаратыс учрежденнојас кост гјасом лосодомон.

е) проварајтны заданнојас выполнајтом кружокјасыс да торја шленјасыс.

3. Рајонној комитетјасы велі шоктома областној комитет план куца лосодоны календарној планјас выл алфавит оломо портом куца. В. А. комитетјас индом оз гјжны мыј-ко вбчс оз налон. Коло рајкомитетјасы чорыджыка кутчыоны ужас лосодавны учрежденнојас бердын В. А. велодом кружокјас, индивидуално-групповој велодом да с. в. Соцорјисомон торја јоз, месткомјас да учрежденнојас костын, выл алфавит вылын гјасомон да с. в. тајо ужсе коло обкодоны.

Sandrik Jogor.

Вегын зија велодань выл алфавит.

Вардогын узалысјас: кываысјас, кыскаысјас, децатникјас Тымсарса, Бгмыса да Ромасдинса базаса участокјасын зев зија велодань выл алфавит. Выл алфавитон лезам листовка некытсе абу тырмылеме. Варлезысјас сешам листовкајасе выдлаыс јона јуашань да некытс оз шур, а шараска—сјис гизадјасыс сызгытэзыс новладлель варакыс-варак.

Тајо петкэдлэ, мыј коми узалыс језлэн выл алфавит дорэ кутчысэмтс зев ызд. Узалыс јез вара гегарвоэмаэс латин алфавит выло вузэмиыс коланлунса. Узалыс массалэн, торја-нин варлезысјаслэн латин алфавит гегар активност кыралэм петкэдлэ мијаныыс култура фронт вылын вермэм, култураэн јона кыралэм.

Масса возмэстсэм шerti выл алфавит выло вузан уз абу сешам шакыд, кодэс велі арталань помавнь 1934 во заводитсг кежлэ, а вермана уз, кодэс позас помавнь јона возык.

Колэ индын, кэт узалыс массалэн тајо ызд узын возмэстсэмтс јона мэдсе, облаштувса да рајонувса организацијасы, слушашысјас тајо узын варань вывти нэзјэ, ливэ нети оз. Позор узалыс массыыс култура фронт вылын тајо ызд вермэмын варын кышысјасы!

Редакцијален выл алфавита листовкајас да ассе алфавитсе колэ лезавильнь шакыдыка да ыздзык тјазјасэн. Мед сешам листовкајасыс варлэзанинса выд вьракјасе, выд колхозјасе воис тырмытаня.

КОМІ ОБЛАСТЫН ВОСГІС МЕДВОҢА ВУЗ — КОМІ ПЕДАГОГІЧЕСКӨЙ ИНСТИТУТ

Болшевістскөй кадр дорыс куһнечалы — медвоҢа Коми ВУЗ-лы, болшевістскөй чолөм

ПЕДВУЗ востөм—вөвлытөм восков національнөй формаа пролетарскөй пышкөса культура течөмын.

Тајө вермөмјасыс, кыҗи і мукөд вермөмјас, лоіны сөмын ВКП(б) Крајком болшевістскөй вескөдлөм улын, коді чорыда оләмө нуөдіс ленинскөй національнөй політика великодержавнөй шовінізмлаң да меставыса націоналізмлаң кежыгејаскөд косасөмөн.

Ленинскөй партия вескөдлөмөн Коми област пөри важнөй участокө социализм стрөйтөмын. Мөд пјатилеткаө лоө зікөз бырөдөма экономика да культура боксаң колөм.

Воҗө Выл Соціалістическөй Војвыв вөсна косасөмын классөвөй враг вылө наступајтөмын, ПЕДВУЗ-са коллектив лоө медјон отсөгөн областнөй парторганізаціјалы.

Уж вымын да теоріјаыи воінствујущөй партиноот нуөдөмөн, неммірітчыгөг кык фронт вылө партијаса генеральнөй тујвч пөнда косасөмөн, ПЕДВУЗ сетас выл болшевістскөй педагогическөй кадр.

Політехнізаціја подвымын, төданлун сетөмөн да марксизм-ленинизмөн вооружитчөмөн — бөстны болшевістскөй өд краснөй педагогјас лөсөдөмын!

Паскыда соцордјисөм да ударничество! Партия вескөдлөм улын воҗө бесклассөвөй обществоө.

Мед олас Ленинскөй ЦК да партијалөн вожд Сталин јорт!

Мед олас Выл Војвыв течөмөн вескөдлыс штаб—ВКП(б) Крајком!

ВКП(б) Областуса Комітет.

Комі пединститут

Комі Пединститут да сылөн могјас

Совет сојузса робочој класс-большеви́стској партија вескөдлөм улын социализм строитав ужын перјис гырыс победајас. Националној политикамы вескөд ленинској виэ нуөдөмөн тащөм гырыс победајас вермисны перјимны і торја националној окраинаса ужалыс јөз. Револудјаөз-кө торја националној районјас вөліны царској правительстволөн колонјајасөн, кыс царској чиновникјас пычкылісны ужалыс јөзлыс вын, габрителисны да быдногыс тешитчылісны, көн культуралөн кыптөм ез вөв—царствүјтис пемыдлун (мукөд националној районјас грамотаа јөз вөлі јона еща). Оні ми адзам, јона гырыс успехјас көчајство да культура боксаң националностјаслыс неравенство коласјассө бырөдөмын.

ВКП(б) Крајком да Обком вескөдлөм улын уна гырыс успехјас вермис перјимны і Коми област, коді револудјаөз вөлі улі культураа окраинаөн. Важөн-кө цар правительство дырји грамотаа јөз вөлі сөмын 27 прөч., өнінін 58*) прөч.; шөркөсөдем школајас вөлі сөмын 9, өнінін—24; воме-воө содөны техникумјас, ФЗС, ФЗУ, рабфак да ШКМ-јас, ферт-нын ез вөв гырыс школајас (ВУЗ-јас) да і јона велөдчөма војгырыс вөлі зев еща—кымынкө морт сөмын. Оні велөдчөны ВУЗ-јасын 400 мортөз да унаби-нын емөс ВУЗ помалөм бөрын инженерјас, агрономјас, врачјас педагогјас і с. в. Националној формаа пролетарској пыщкөса культура течөмын өви ыжыд успехөн лөб Коми областын мед первојја высшөј школаа вөвтөм—сјө Коми педагогическөј институт.

Комі пединститут лөб куьвечаөн, көн пондасны дорөыны краснөј педагогјас—учительјас шөр школајаслы (ШКМ-лы, ФЗС-лы, ФЗУ-лы і с. в.), сылы колө лоны і центрөн, көн пондас разработывајтчыны көчајственнөј да культурнөј стрөительство областын нуөдөмлы проблемајас; сылы колө лоны центрөн, көн пондас разработывајтчыны программајас да методика боксаң торја вопросјас, көн пондас лөсөдчыны учебникјас, пондас нуөдөмыны учительскөј курсјас і мукөдтор. Институтлы колө лоны партијалы јөн өтсөгөн, код пыр мед нуөдны чорыд тыш

маркөизм да ленинизм чугынојаскөд, кыс теориямын сиз-жө і практика вылын.

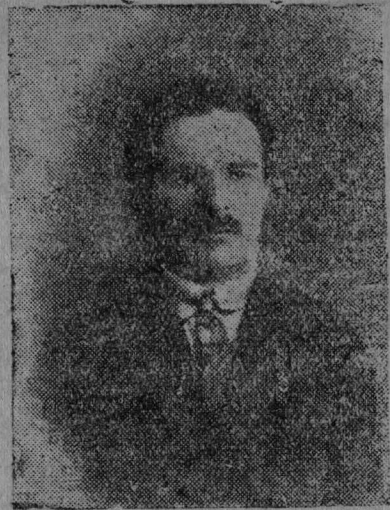
Институт воөд сувтөдны пөртвы оломө задачајас, ВКП(б) ЦК-лыс ичөт да шөр школајас јылыс шуөмјассө, Сталин јорталыс б историческөј индөдјассө да „Пролетарская революция“ журнал редакцијаө пемөсө подулө бөстөмөн.

Первојја задача, коді судалө институт возын, сјө гөтөвигны Коми школары большевистскөј кадр. Мижаны оз сөмын прөста уна төдыс образованнөј морт ков, а сещөм морт, коді мед вөлі тышкасө социализм стрөйтөм понда, коммунизм понда. Мижаны оз прөста кущөмкө администратор-организатор ков, а сещөм морт, коді мед вөлі вермө „вескөдөлыны выл кадө выл ногөн“ (Сталин). Мижаны колөны сещөм преподавательјас (профессорјас, доцентјас, ассистентјас), кодјас мед крешпаа вөлі судалөны маркөизм да ленинизм туј вылын, кодјас мед вөлі вооружитчөмаөс маркөистско-ленинскөј методологияөн і велөдөмын мед вөлі нуөдөны классөвөј партинөј виэ, мед вөлі пролетарскөј кадр лөсөдөмын пөртөны оломө партијалыс да правительстволыс шуөмјас. Оңја пөраө пединститутлы јона-на оз тырмы качество і количество боксаң преподавательјас сиз-жө студентјас.

Оңја медвоцза набор дырји институт бөстөма лөі 103 мортношта Ленинградса да Вөлөдгаса пединститутса коми секцияјаслыс переведитөма 22 морт. Ставыс велөдчө 125 морт вит группамы. Выл бөстөм студентјас социалнөј да мукөд признак боксаң јукөдны тази: робочөјјас 2, колхозникјас 77, служашщөјјас 2, асторјөга гөма олыөјас 25, шөркөса олыөјас 14, проччөјјас 3, партијамы 19 морт, комсомолмы 48 морт, безпартиинөј 58.

Татыс ми адзам, мыј социалнөј признак боксаң студентјас зев ещаөн робочөјјас пөвсыс, производствосаң кокхозник—ударникјас да тизі жө еща партијаса да комсомол прослојка, өткымын лөрт емөс і ещакөд велөдчөмајас (ичөт школа бөрын сөмын 5-6 төлыс велөдчөмаөс ВУЗ-са курс вылын, лөбө семілеткамын). Тајө лөі сы понда, мыј зев термасөг тырји лөсөс провөдитөма медвоцза набор (өви төлысөн лөі понавны став набор). Воөд кежлө (мөд набор лөас арын) ковмис јонжыка бөстөмыны і

*Татчө пырб став јөзыс, шөц і 7 арбөсөд посты челадјас, најөс шыбытөмөц грамотностыс кајө 74 прөцентөа.

А. Ф. БОГДАНОВ ДИРЕКТОР

Әнисан-жә тајә уж вылә, медым ескә арса набор дырји вәли боотма 40—50 прәч. рәбәчә да колхозник пышкыә и 75 прәчентә партияч да комсомолчәсә. Тајә мөг инәтитут воҗын сулалә и сјәс ковчәс партия, комсомол да профсоюзса общественноот отсәгән бұра рәшитны.

Боотам-кә преподавателчәсә, әни инәтитутын ужаләвны 15 морт, кодјас тајә јуксәны: крәчәна пәыә 9, служәшәјјас 4, прәч. 2, партиячәс 4, комсомолын 1. Тајә преподавателскәј кадр јона-на оз тырмы колчәство и кәчәство бокаан. Ар кәжәлә ковчәс инәтитутә боотны вылә преподавателчәсә нәшта морт 15 кымын и на пәыә унжыкә профессор да доцентчәсә. Боотыны ковчәс и бурмәдны кәчәство бокаан: том научнәј робәтникчәсә ибәдәдәвны научнәј команҗировкаә и выльы боотавны сәшәм преподавателчәсә, кодјас ВУЗ-са уж вылын прәверитәма мибә прәјдәтәма аспирантура стаж. сәрт, ковчәс и воҗә кәжәлә пуктыны мөгән вылә том преподавателскәј кадр (ассистентчәс, лаборантчәс и мукәд пәлбәс чәла преподавателчәс) быдтәм. Тајә кадрсә ковчәс быдтыны шәркәдәм школаса бур да ударник ушвемчәс пышкыә.

Мижаны коләны бур, маркәистскә выдәржәннәј программајас, кодјас мед ескән студентчәслә әтисны чәткәјмаркәистско-ленинскәј мировозрәннә, мед ескән студентчәсә вооружитисны материалистическәј диалектикаә; мед сән вәли точнәја гәжтәма круг быд торја предмет куҗа, кодә мед вәли әтә советскәј страналы да капиталист страналысә техниканы вылә досвјеннәјас; кодјас мед вәли органически (пышкәсәныс) јитчәны практикакәд, социализм стрәитан ужкәд да студентчәсә вооружитәны тыны вылә маркәизм да ленинизм туј выльы кәжәсәскәд. Әни муәб инәтитутын программајас әбәдәдәм кампаннәј тајә установкајас сәрә.

Колә ужсә пуктыны сәшәм метод вылә, кодә асыс бурлунсә ыжыд опытнас петкәдәлсәын — сјә сәшәм метод вылә, кодә воспитывәјтә студентчәсә ләны самодәјәтелмәјән, активнә, кодә мед вәли воспитывәјтә творчество, әтә преподавателскәј да научно-исследовательскәј навикчәс и кодјас мед әтисны ескән тырмымәнја тәдән лун.

Инәтитуты колә вәјәдны научно-производственной да материалнәј база. Әнија кадә тајә базасә абу-на вәјәдәма (кабинетчәс да лабораторияјас сәмын организујтчына. Абу-на тырмымәнја литература, оз тырмы помещеннә. Предпрятәвјәскәд, торја организујтәвјәскәд производственной практикәкәд нуәдәм јылыә

договорчәс абу-на вәчәма; тырмымәнја материально-финансәвәј база абу-на и с. в).

Инәтитут асләс производственной планин пуктәма мөг, тајә воән-жә научно-производственной база әбәдәдәны. Сә-жә пуктәма мөгән нуәдны политехнической да педагогической практика. Тулыснас пондәс муны практика мастерскәјјасын, карса да кар бердса шәркәдәм школајасын, а арсаныс вәрын, заводчәсын и бара-жә школајасын и с. в.

Мәд вәдәча, кодә сулалә инәтитут воҗын став преподавателскәј да студентскәј коллективны пырны комә сәјствителноотә — сләмас и сјәс веләдны. Веләдны не прәстә выльысан вәчәдәмән (фотографирүјтәмән), а сә, мед пәртны оләмә партияән сувтәдәм мөгәс социализм общество стрәитәм куә. Тан уж јона уна. Әнија преподавателскәј кадрән позә боотыны тәшәм проблемәјас дәрә. Кыв да литература кафедралы — терминология, орфография, литературнәј критика, комә кывләв да литературалән система курс јылыс; педагогика кафедралән — чукәртны комә школајасыны опытсә ВКП(б) ЦК-лыс шумјас оләмә пәртәм јылыс да педагогическәј вәәдәствә разработывәјтәм, кодәс колисны Маркс, Энгелс да Ленин; педология кафедралы — национальнәј чәләдәс веләдәм; комә истәрия кафедралән — комә јәзлыс обрәна тәсмәләм; комә крәчәтаналыс классәвәј рассләженнәсә тәдәмәл, комә истәрия курслы система әбәдәдәм да октябрса революциялыс истәрия веләдәм;

общественно-экономической да естественно-географической дисциплинајас кафедралы—Комі областыс производительној вын төдмалом.

Кожмөд задача, коди сулалө институт возын—лөбөнны учебно-методической центр, код гогөр гөтөвитны да лөбөнны шөр школајасын кадр, отсавны меставывса ужалыс јөзлы—преподавательјасы, кыз пөмөөн гјасөмөн, сиз жө і студентјас пыр, кор најө ветлөддөны пондасын производственной практика вылө.

Нөмөд задача—став институтса роботникјасөс објазывајтө јитчыны паскыда общественносткөд, ужалыс-массакөд, паскыда пропагандурујтны марксистско-ленинской методология, выл латинирированной алфавит вылө вужөм, активнөја тышкасны марксистско-ленинской теория понда, тышкасны практика вылын тајө теория зугысјаскөд. Колө вөчавны масса пын лекцияјас, докладјас, научнөј

кружокјас, колө участвујтны общественно-политической да научнөј журналјасын і сја возө.

Тајө задача серви институтын научнөј роботникјас бөстөоны вөчны карса дом култураын март—мај төлысјасын 7 кымын доклад, уж нүбөнны подшефнөј базајасын, руководитны научнөј кружокјасөн і с. в.

ВУЗ јона-на том, муртса-на котыртчө, задачајас сулалөны гырысөс. Сөкыдторјас уна, но сөкыдторјас институтлы колө верыны і сјө вермас. Мојјас, кодөс партија да правительство пунктө институт возө, чорыда бөстөс олөмө пөртны.

Институт надейтчө, мыј партија, комсомол да профсоюз организацияјас шөш-жө бөстөчаны јона отсавны выл ВУЗ-лы јончыны да бурмыны. Медым учительство јитчас Институткөд і кутчысас өтвылыс дорны политической школа да тышкасны марксизм-ленинизм пога воспитаннөыс быдсама кежлөбмјаскөд.

Г. А. Лавијев

Комі Педагогическа ВКП(б) јачејканы секретар

Комі Педагогическа дорны Ленинской педагогической кадрјас

Комі Педагогическа востөм—Комі областын выжид вөкөк национальной формаа пролетарской пышкөса культура течөмын. Педагогическа востөмыс кызі і мукөд вермөмјас лоі большевистской партијалөн ленинской национальной политика вкыда нүбөдм вөсна.

Партија да робочөј класс перјоны тајө вермөмјасө классөвөј врагјаскөд да најө агентјаскөд—векыдввын оппортунизмкөд кызі партија пышын медыжыд опасносткөд өнја кадын, контрреволюционнөј троцкизмкөд да „шугавыв“ кежысјаскөд да накөд либералничайтысјаскөд—чорыда тышкасөмөн.

Партијалөн XVII конференциялөн, Крајувса III-д да областувса XII конференцияјаслөн решеннөјасыс обеспечитөны первојја пјатилеткад нөл воон тыртөмлы. XVII партконференция сетис основнөј директивајас мөд пјатилетка, кодлөн медөа ыжыд политической мојјасыс лөбны—зикөз бырөдны капиталистической элементјасөс да классјасөс да классјас чужтан помкајасөс, лөбөнны классјасөтөм социалистической общество.

К. Ф. №2—3

1 9 3 2

Тајө решеннөјас под вылын Педагогическа дорны колө нүбөнны став ужсө, велөдөмсө, велөдөмыс колө мунны марксистско-ленинской теория под вылын. Нүбөнны став наукајасын партијност, став программајасөс, заданнөјасөс лөбөнны марксизм-ленинизм теория серви. Тајө медыжыд мог Педагогическа дорны. Став велөдөсјас да велөдчысјас возын бөјөвөј задачаөн лөө—тышкасны марксизм-ленинизм теория быдсама вежнөдлөмјаскөд, зугөмкөд. Комі Педагогическа дорны колө лөны куьнечаөн, кытөні кутасын дорснын марксистско-ленинской педагогјас—шөр школајасын велөдчысјас (ШКМ, ФЗУ, ФЭС да с. в.). Педагогическа дорны колө лөны областувса центрөн, көні кутас разработывајтчысөыны культурнөј строительство јылыс вопросјас.

Педагогическа дорны колө лөны областувса центрөн, көні кутас разработывајтчысөыны культурнөј строительство јылыс вопросјас. Педагогическа дорны колө лөны областувса центрөн, көні кутас разработывајтчысөыны культурнөј строительство јылыс вопросјас. Колө паскөдны научно-исследовательской ужјас, кодјас ескө вөлі јитөма Комі областын социализм течан ужјасө. Отсавны Комі Госиздатаы лөзны марксистско-ленинской под вылын выл комі

ыгајас. Тышкаоны теоріялыс да практыкалыс жансаадмсө (разрывсө) бырөдөм вөсна да теорія велөдөмсө социалистическөй строительствокөд топыда жітөм вөсна.

Подшефнөй участокјасын студентјаслы колө ырыны асланыс уңнаныс чик (самөй) производство ылын тышкасны Сталинлыс квајт условіјөсө оломө портөм вөсна. Паскөдны социорјыоөм да ударничество. Котыртавны став робочөјјассө хозрасчетнөй бригадјасө. Бырөдны текучесъ, уравниловка, обезличка да с. в. Паскыда нуөдны сөм чукөртөм, бырөдны неграмотносъ да паскыда нуөдны гөтөвөтчан уж коймөд большевистскөй гөра-көда жежлө. Тајө ужјас паскөдөмөн, ужалыојасөс мобилизүтөмөн бырөдны прорывјас подшефнөй участокјасын (Вөрпөлитан заводыи, Улыс Човса совхозыи).

Комі Пединститут ужалө первој во. Сы понда уна-на см тырмытөмторјасыс. Профессорскөй-преподавательскөй составыс абу-на тырмытөм, абуөс-на оборудүтөм кабинетјас

да лабораторіјјас, абу-на тырмытөм учебникјас, помещеньөыс ічөт да с. в. Областувса организацијјаскөд да пролетарскөй общественносткөд отсөгөн строитам медвоцза ВУЗ Комі областын і бырөдам став тырмытөмторјассө.

Комі Пединститут кутас арнас (сентябр-октабр төлысын) бостны ыль велөдчысјасөс 150 мортөс. Став партинөй, комсомольскөй, профсоюзнөй организацијјас воын сувтө мөгөн Комі областын і Пермјакөй округын обеспечитны ыль Институтөс бур социальнөй составөн. Онісан-жө пуктыны мөгөн Институтлы студенческөй кадр подгөтөвитөм быд организацијјалы

дорам маркөистско-ленинскөй педагогическөй кадрјас!

Унжык ударник вөрлөчысөс, колхозникөс, робочөјөс подгөтөвитам мөдөдны велөдчыны Комі областын медвоцза ВУЗ-ө—Комі Педагогическөй Институтө.

Комі Педагогическөй институтлы

Комі областын, Высшөй учебнөй заведеньө, Пединститут вөсөбм чолөмалөмөн Комі Облпрофсоветса президиум набејтчө, мыј институт, партија вөскөдлөм улын ассыс мөг, маркөистски чорыд педагог-специалистјасөс, бесклассөвөй социалистическөй общество течысјасөс дорөм, чөкөн оправдајтас.

Комі Пединститут кужас Сталин јорт б условіјө да ВКП(б) ЦК „ічөт да шөбр школа ыламе“ шүөмјас под ылын жігы теорія велөдөм практикөд да велөдчөм производительнөй ужкөд.

Мөд олас пролетарскөй кадрјас дорыс большевистскөй куънеча Пединститут.

Комі Облпрофсоветса президиум

СТУДЕНТЈАС БРИГАДАӨН ВЕЛӨДЧӨНЫ

Пединститут бердса комсомол организацијалон могјас

Пединститутын став студентјас пине комсомолын сулааб 60 морт, кодлы колө лоны ВЛКСМ ОК, ГК да партјачејка вескөдлөм улын основној рычагөн отсавны пөртны оломө институт воэо сувтөдөм могјассө, щөщ сетны ыжыд отсөг областувса комсомол организацијалы пөртны оломө ВКП(б) ЦК-лыгө ичөт да шөр школајас јылыгө шуөмсө, Сталин јортлыгө б условјө да „Пролетарская революция“ журнал редакцияө пөсмөсө, XVII партконференциялыгө, ВЛКСМ ЦК III-d пленумлыгө да ВЛКСМ ОК IV-d пленумлыгө решеннөјассө.

Комі Пединститут ас воэас сувтөдө колө задача.

Первојја задача—сјө гөтөвитны комі школаалы кадр, код понда комсомол организацијалы колө быд минут тышкасны марксизм-ленинизм ногөн велөдчөм вөсна, топыда јитчыны революционнөј практикакод. Мјаналы оз ков сөмын прөста уна төдыс морт, а колө сөщөм морт—комсомолеч, большевик, коді мед вөлі вермө быд часын, быд минутын тышкасны классјастөм общество стрөитөм вөсна.

Комсомолечјас воэын сулааб мог выл кад дырјі, выл могјас дырјі выльног ужавны да вескөдлыны. Оні школа пышкын—лөсөдны бригаднөј метод марксизм-ленинскөј литература велөдчөм, кыпөдны качествосө велөдчөмысыс. Быд комсомолечлы лоны ударникөн, большевикскөја кыпөдны социалистическөј ордјысөм, кытчө кыскыны щөщ беспартейнөј студентјасөс, мед ескө став шөр школајасыс комсомол организацијас вермисны бостны бур опыт Пединститутса комсомол организацијалыс.

Мөд задача, код вөсна колө тышкасны комсомол организацијалы, сјө комі оломас, ужјасас пырөм да сјөс велөдчөм. Бостам өнө

Комі литература зев-на еща. Зев-на ещашөр школајасыс бур шөгмана учебникјас. Кор ВКП(б) ОК сувтөдө могөн 1932 воэ став ичөт да шөр школајасөс вужөдны комі кыв вылын велөдчөмө, зев чорыда сувтө могөн—лөсөдны марксизм-ленинскөј комі литература, велөдан ыгајас. Студентјаслөн, комсомол организацијалөн ковмас сетны зев ыжыд отсөг Комі Госиздатлы литературасө лөсөдөмын, институт пышкөсса кафедрајасыс, комі алфавит латинизирујтөмлы да с. в.

Көжмөд задача—сјө лөсөдны учебно-методическөј центр, код гөгөр лөсөдны да гөтөвитны шөр школајасыс кадрјас, отсавны местајас вывса школајасын велөдчөјасыс марксизм-ленинскөј методология боксан, политшколајасыс—методическөј руководство боксан; вежласны опытјасөн.

Нөмөд задача—паскыда јитчыны став комсомол организацијаскөд да том јөзкөд, пропагандирујтны марксизм-ленинскөј воспитаннө.

ВЛКСМ ЦК-лөн III пленум шуис: „нуөдны обязательствојас политминимум төдөм куэа сојузса став активјас пөвстын, заводитны өйтса комсомолечјасан, јачејкајасан да ештөдны ЦК-өз быд активлыс төдөмсө торјөм учытывајтөмөн“. Тажө шуөмыс өнөз-на нуөдчысө өмөла.

Комсомол организација воэын сулааб мог—көтыртны марксизм-ленинскөј кружок, кытчө кыскыны став велөдчысө, лөсөдны уж подшефнөј участокјасын (Улыс Чов, Вөрпөлитан заводын). Сетны ыжыд отсөг комсомол билетјас вежлалөм нуөдөмлы.

ВУЗ јона-на том. Могјас јона гырыөсө. Сөкыдторјас уна. Но комсомол организација ВЛКСМ ОК да ГК вескөдлөм улын отсалас Институтлы вермыны өкыдторјасөс.

**„НАРОДНӨЈ УЧТЕЛЛЫ МЈАНЫН КОЛӨ ЛОНЫ СЫ ВЫЛНАЫН,
МЫЈ ВЫЛНАЫН СЈӨ ЕЗ-НА ВОВ, ОЗ СУЛАВ I ОЗ ПОНДЫ СУЛАВНЫ
БУРЖУАЗНӨЈ ОБЩЕСТВОЫН“**

(ЛЕНИН)

Институт пышкөсса коллективлөн моҗас

Пединститут воҗо сүвтөдөм моҗас, коҗас метоны партия решеннөҗасыс, лоһны подготвитны культура фронт вылын ужалыс революционерҗасөс, Марксыс да Лениныс теория төдыс большевисткөҗ краснөҗ педагоҗасөс; перестроитны став ужҗасө администрациалыс да институт пышкөсса общественнөҗ да добровольнөҗ организациаҗаслыс; став студентҗассаң коро уҗын нуодны большевистскөҗ оҗҗас да активность.

Институт воҗо сүвтөдөм моҗас вермасны бара нуодчысыны оломо сомын секі, кор ужыс лоо организациа боксаң пунктөма Сталин квайт условиҗо сертї, кор подувнас производственнөҗ да практическөҗ уҗын лоо ВКП(б) ЦК-лөн ічөт да шөр школаҗас җылыс шуом, кор лоо чорыда пунктөма классөвөҗ враҗаскөд, оппортунизмкөд да сие либерализмкөд теорияын і практикаын мїрїтчытөм тыш.

Институт воҗо сүвтөдөм моҗасө оломо җортан условиҗоҗасыс лоһны: став студенчествоөс ударничествоө да социорҗысөмо кыскөм, ВКП(б) ЦК шуом сертї теория да практика

җїтөм; студенчестволыс оласноҗ бурмөдөм.

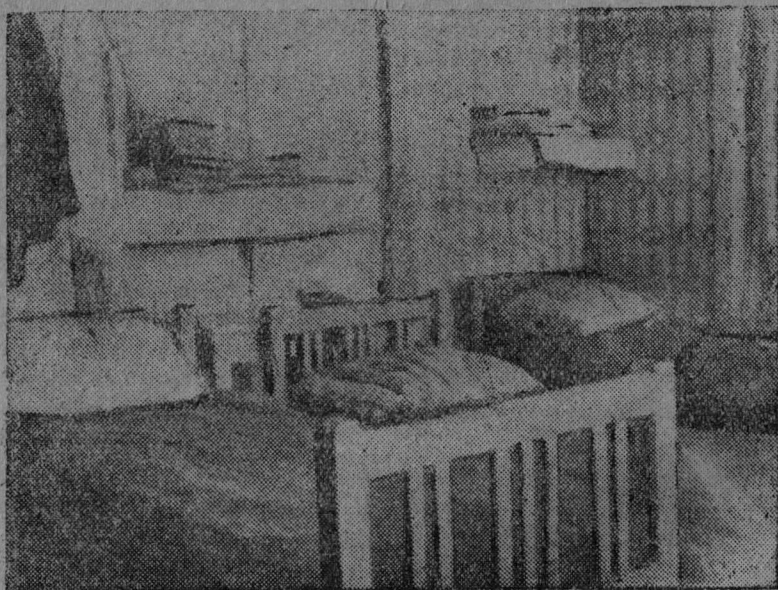
Мыҗ колө збылавыв вөчны Сталин квайт условиҗо сертї?

Первоҗҗа условиҗо: Пединститута дирекциалы да студенческөҗ коллективлы пырыспыр җо колө бөстчыны робочөҗ коллективҗаскөд договор лөсөдөмө, заводитны организованиҗа вербуҗтны выл прїем кеҗло велөдчысҗасөс. Тамогыс институтлы колө организуҗтны робочөҗҗас да колхозникҗас пыс Институтө пырысҗасөс гөтөвитны курсҗас. Производствоҗаскөд реҗыд кадөн вөчавны договорҗас да лөсөдны наыс полїтехническөҗ базаҗас.

Мөд условиҗо: чорыда тышкасны текуческөд, нуодны самозакрепленнө, мед велөдчөм помассытөҗ нїөтї велөдчыс ез пет Институтыс; бырөдны уравниловка степенҗа лөвөдлөмын, бурмөдны бытөвөҗ условиҗоҗас.

Көҗмөд условиҗо: тышкасны обезличкөд: лөсөдны, медым быд студент кыв вїҗис заданнөсө велөдөмыс, велөдылөн колө артавны проработкаҗасыслыс качествоө,

КОМИ ПЕДИНСТИТУТ

СТУДЕНТҗАСЛОН ОЛАНН

короны вьл методјас ужын; мьј вермөмыс
дјонжык вужны лабораторнөј метод вьлө;
пуктыны ответственнос брагада вөсна брага-
дирјас вьлө; дирекциялы колө прикрепитны
быд секция бердө преподавателјасөс.

Нольдд условийө: дјонжык прорабо-
тајтны вопрос инөвитут бердын өинсајса велө-
дөм паскөдөм жылыс. Бостчыны да сөтны
ябылавыв отсөг ичөт школајаслы ВКП(б) ЦК-
лыс шуөмсө олөмө пөртмөя.

Витөд условийө: преподавателскөј сое-
тавөс кыскыны сопордјыөмө да ударнөј
уж вьлө. Сөлөмсөан ужалыс преподавател-
јаслы отсавны да лептыны вопрос најөс пре-
мирујтөм жылыс.

Квајтөд условийө: Буржыка ужјас
нуөдөм паскөдөм мөгыс—мөблизујтны став
пыщкөссө ресурсјас. Студентјаслы колө се-

тазны рационализаторскөј предложенијас уж
бурмөдөм мөгыс, кыпөдны чорыд тыш инөви-
тут пыщкыны бур дисциплина пуктөм вөсна.

Тајө условјөјас ставыс вермана, но кык
төлысөса ужын, колө шуны, инөвитут өз-на
вермы бура кокјылө сувтны, ем-на уна ве-
лучкјјас.

Соцформаа ужјас. Став секцияјас орд-
жөбөны, вөчалома договорјас, емөс договор-
јас і брагадајас костын, но сјјөс олөмө пөр-
төм өниөс муно сөмын-на выполньенөыс
лыд боксаң, качество боксаң учот пуктөм
омөма. договорлөн пунктјас оз ставыс нуөд-
чысөсны олөмө. Производственнөј базаяс
договор сертө абу-на прикрепитөма. Секцияјас
пінн емөс кольсө јөзјас, накөд тырмөн уж
абу пуктөма. Ударничество уж паскалө нөжө,
128 студент пинь сөмын 17 ударник. Пре-
миалцөј фонд абу-на торјөдөма.

МЫЈ ШУӨНЫ СТУДЕНТЈАС КОМИ ПЕДИНГИТУТЫН ВЕЛӨДЧӨМ ЖЫЛЫС

Бызова

1-ј курсысө литература секцияјасы „Сөлөмсөан велөдча“

Пединститутын велөдчөм вөсөдөмсөаныс кык
төлыс. Сізі і төдчө став студентислөн сө-
лөмсөан бостчөмыс. Сөрт, унатор-на оз тырмы
велөдчыны, литература, кабинетјас да мукөдтор,
но тырмытөмыс некөдөс оз повөд. Мі злам
венны тырмытөмсө да велөдчөм мед дјон-
жык муны производство вьлө. Преподава-
телјас зөмөны буржыка лөсөдны ассыныс
методическөј установкасө. Методика боксаң
өз-на удовлетворајт студентчөствоөс өнија
постановкаыс, студентјасислөн абу өткөс
подготовкаыс-да.

Материалнөј положеннө пуктөма шөркодө-
фема. Ме боста өтепендија 70 шөјт төлыс
да семјаөч ола тырмытөнја, велөдгөн өд
бостлөм сөмын 75 шөјтөн-жө. Татчө пырі
ичөт школаын 10 во велөдөм бөрын. Лөкті
да зөв кажитчө-нимкөс, ыжыд практика бөрад
долыда велөдчысөс.

Емөс сөктјасын велөдчысөјас пыщкыс
мөвпјас: „Мыј-нө-пө сјјө Коми Педвузыд,
лучшө мунны ылөжык велөдчыны“. Ташөм
мөвпјасыс, сөрт, абу вескыд. Тані коми шко-
лаын велөдчысөјаслы лөыджык подготөв-
лајтчыны, лөыджык нуөдны јитөд теорія

практикакөд местнөі производство вьлын.

Воцө вьлө надејтчам, мыј мјанөс под-
готовитасын маркөистско-ленинскөј төдөмөн,
теорія практикакөд јитөмөн да лөзасын под-
готовка сөртө тыр шөгмана ужалысөсөс.

Лашина J. Ö.

Мыјла ме пырі велөдчыны инөвитутө?

Коммунист партија вескөдлөм улын робо-
чөј класс социализм стрөитан ужын воис гы-
рыс вермөјасө. Сөмын сөвет власт ком-
мунист партија вескөдлөм улын, Ленинлыс
вескыд вьч националнөј политикаын нуөдө-
мөн, өдјө кыпөдө националнөј фармаа проле-
тарскөј культура. Став Сөвет Сојуз паста
уажын да уажык вөсөалө националнөј школа-
јас, техникумјас, ШКМ да мукөд. Социали-
стическөј промышленност да сөктөсө овмөс
корөны вьл кадр. Комі областувса даскыкөд
партконференция культурнөј стрөительствөсө,
торја кадр гөтөвитөмыс, индөс тырмытөмтор-
јас: оз тырмыны колана велөдчысөјас да
велөдчысөјасыс абу-на бур качество боксаң
маркөистско-ленинскөј педагогикалы. Пар-
тконференция тајө тырмытөмсө шуис
регыдөн бырөдны да воцө кызі ужсө

К. Ф. № 2—3

1 9 3 2

пуктыны індіс зев конкретној оломо портана могјас. Педагогическој кадр готівитом да школајасын велодом бурмодом, конференція шуйс, парторганізаціялы вочны быдаунја могои.

Култура кыподомины областувса парторганізаціялои емын гырыс вермомјас. Културној фронт вымын јона коланатор, ыжыд победа лоо тајо педагогическој Інститут востом.

Пединститут воцо сувтоны зев гырыс могјас: готівитны бур квалифіцированној педагогјасоо марксистјасоо техникумјасын, ФЗУ-јасын, ШКМ-ын велодыясосо.

Мед лоны збылыс марксист педагогон—ме пукти ас воцо могои велодны пединститутын Марксыс да Лениныс революционној теоріјасо да мукдо наукајас сецома, мед кута кужны нуодны мірітчытом тыш быд полос оппортунизмок теоріјасын і практикаын. Кута кужны тышкасны марксизм-ленинизм понда.

Ме еско пединституто пыртот педагогическој уж вымын ег ва еблы, да і специално педагогическој подготовка абу, велодчылы сомын ОСПШ-ын, но надејтча пединститутса общественно-экономическој секціяын бостны колана подготовка, мед лоны обществоведон.

Ме лоя Сыктыв вожыс Межадор влоостулыс. Чужі да быдмі гол семјаын. Ічот школаын велодчом бoryн ег велодчы кокјамыс во. Гол лун всна овалывлі јозын кагавізысын да слугаавлі кујим во јозын. Революція бoryн сомын мем лоі туй велодчыны.—Кы аросон ме кути велодчыны. Ме помалі мод ступења ОСПШ 1926 воын. Сы бoryн кујим во ужалі нывбаба костын волженорганізаторын да женотфелын јуралысын. Сесса удалі Рајкомпартын, а боря 1931 воын влоі партеледователон рајкомын.

Пединституто пырігон влоі ОРКІ-ын буюро жалобамын јуралысын. Партияын шленын 1928-од восан.

Јак Ван.

Кыподоам култура коми ужалыс јозлыс

Чужі да быдмі гол крестанін семјаын, Ловја сиктын, Ношол селсовет улын. Быдыштом бoryн јона лоі ужавны кулак Јепім Јогорлы да мукодјаслы наы выло.

1931 воын пырім колхозо. Ужавлі быд

гожом-на колхозын. Сопартшкола помалом бoryн влоі ізбач да комсомол уж вымын вои-жыијон. Кык туалыс влоі сплав вымын. Отчыд комсомол бригадаи кытим толысои-жыијон Сыктывкаронь Котласо. Мод поря Луз ју куфта Котласо-жо. Том јозыс организујтлі ударној бригада, кодкод вотаим Лов-ју куфта мол Лузјо сороко, ударноја ужаломон, а сы бoryн бригадаи кытим Котласо.

ВАКСМ сетис 1930 воын ОК командировка, велодчыны Влолордао, Педагогическој институто.

Поліг тырји муни сетчо велодчыны. Думајта влоі, мыј ог вермы ВУЗ-ад велодчыны. Влоом-ко сомын коло желатны, зилны велодчыны, секи став сокыдторсо поцо вермыны.

Міјаналы кывоис, мыј Сыктывкарын восто медвоца ВУЗ—Комі Педагогическој Інститут. Влолордаса Пединститутыс уна студентјас оковитисны муны велодчыны Сыктывкаронь, Комі Пединституто.

Код суролоы ез кажитчы тајо, кутисны помкајас короны колтчыны (Молодцов), дерт, сецои настроеннојјасоо бара-жо комсомолечјаслы лоі быродны, кучкыны чорм-да сецои лок вицодомјас выло. Сокыдыс влоі полонны. Серт, ми ого полд сокыдјасыс, сецои думон ми локтим, мыј мијан воцын сувто ыжыд мог отсавны выл „кучмеча“ востомлы, коні кутасны дорсыны выл пролетарској кадрјас.

Сокидјас институтлои емос дај лоиына, сijo мијанонь требујто вын, большевик нога сам тышкасны сijo локторјасыскод, соцсоревнованно да ударничество, тышкасны быд полос оппортунистјасккод да Комі Пединститутос недооценивајтыясккод.

Комі Інститут мијан СССР-лыс јонаусо, партијалыс-векыд ленинској политикосо националној вопросын. Сijo-жо петкодло, мыј коми ужалыс јозлон воыс-воо културалыс быдмо, мијан воцын, студентјас воцын сувто ыжыд мог—(Институтыс петом бoryн) ношта выло-жык кыподои културасо ужалыс јозлыс, одродны социализм теан ужјас.

Воцо, националној формаа пролетарској пыщкосо култура течомын!

Робочöјјас, колхозникјас чолöмалöны Пединститут

Пединститут восоём куча муналöсны митингјас робочöјјаслöн вöрпöлтан газедын, строителствојас вылын, кирпич заводу, водникјаслöн. Сиз-жö вöлины митингјас „Коммуна југöр“ да ченчуковса колхозјасени, Сыктывжарса техникумјасын велöдчыеласлöн.

Робочöјјас, колхозникјас да велöдчыелас митингјас вылын индöсны, мыј ВКП(б) Крајком да Обком вескöдлöм улын комi ужалые јöз јона воçö кыптöсны овмöс да культура боксаы.

Собранияöјас асланыс чолöмалöмын сөтöсны пединститутса студентјас да преподавателјас воçын могјас лöсöдны социализм течöм вöсна чорыда тышкасые педагогјасöс, косасын вöрлеçан план тыртöм вöсна, колхозјасöс организация да овмöс боксаы јоимöдöм вöсна, паякыда отсавы течын комi национальöј культура, с. в.

Терентьев.

А. С. Сидоров

Задачи кафедры языка и литературы Пединститута Коми в области терминологического строительства

Вполнение грандиозных социальных задач в области хозяйственной и общественно-политической жизни, сөнговождающееся ожесточенной классовой борьбой, пред'являет большие требования по линии языкового строительства.

Этим требованиям не может удовлетворить дореволюционный язык коми, развивавшийся в условиях колониальной „инородческой“ окраины с искусственно задержанными в своем развитии производительными силами.

Не хватает слов для выражения новых понятий в области хозяйственного и культурного строительства, не хватает не только потому, что недостаточно развит лексикон языка Коми вообще, а потому что он развит главным образом в области примитивной экономики (охоты, сельского хозяйства).

Отсюда вытекают задачи терминологического строительства, как части строительства Коми литературного языка.

При этом мы сталкиваемся с обострением классовой борьбы по этому вопросу. Мы знаем, что всякий литературный язык является в условиях классового общества классовым. Таким классовым языком, например, является

и русский дореволюционный литературный язык. Он, этот язык, был перенесен из Болгарии, владел им эксплуатирующий высший слой общества. Эсплуатируемые же слои были поставлены в условия необходимости изучать этот чужой язык.

В некоторых случаях даже Коми язык ближе простому русскому языку, чем русский литературный, напр., слова „переда“, „вöрöг“ имеют русскую форму, тогда как в русском литературном среда, враг — болгарские.

Только в условиях диктатуры пролетариата поставлена проблема создания русского литературного языка, отвечающего идеологии пролетарских так-же и у Коми (при чрезвычайном сопротивлении классового врага). Ясно, что классовая борьба неизбежно должна проходить и идет в области строительства коми литературного языка.

До настоящего времени борьба проходила под вопросом, — какой территориальный диалект должен быть положен в основу литературного языка. Вполне понятно, что ни один территориальный диалект, в том числе и Сыктывкарский, не может быть поставлен в такие выгодные условия. В строительстве коми литературного языка

нужно ориентироваться на языке пролетариата: передовых рабочих и колхозников, т. е. на социальный диалект, и в основу нужно класть не столько формальные, сколько идеологические моменты. В отношении формальном должны быть поставлены в одинаковые условия все диалекты.

В терминологическом вопросе классовая борьба отражается в уклонах, с одной стороны великодержавного шовинизма, с другой — местного национализма.

Первый опасен тем, что „теоретики“ его, действуя якобы под флагом интернационализма и стараясь коми язык как можно скорее заменить русским языком, не учитывают того, что будущий интернациональный язык не будет похож ни на один из национальных.

На руку великодержавным шовинистам играют практики коми, которые содержание русской речи механически излагают среди коми, не приспособляясь к структуре Коми языка, переводя на коми язык часто не переработанное содержание материала, и даже не отдельные слова, а только окончания слов. Получается „кыдја коми“. Они своей неряшливостью, небрежностью играют наруку великодержавным шовинистам.

Искажения непонятные для массы получаются в области неправильной расстановки слов, напр.: „Колб косасны правльнбја бригада пышкын уж вын јуклбм вбсна“, вместо „Колб косасны бригада пышкын правльнбја ужкын јуклбм вбсна“. «Коммуна „Југбр“», вместо «„Југбр“ коммуна».

Затем употребляют неуместно русские падежи: „отдел кадров“, вместо „кадр отдел“, „тышкасны лквѣдаѣја неграмотности сертѣ“, вместо „тышкасны неграмотность бырббѣм сертѣ“ „вышел с дверями“ переводят: „бѣдбѣн петѣ, т. е.: „вышел вместе с дверями“ и т. д. Образные выражения переводят буквально, напр.: „сквозь пальцы смотреть“ т. е. попустительствовать, — „чуьпыр вѣдбѣн“, что уже не имеет того значения, как в русском языке. Все это, конечно, затрудняет понимание такой речи.

Великодержавные шовинисты и их объективные помощники игнорируют тот момент, что культурное строительство может быть национальной по форме и социалистической по содержанию. По указанию т. Сталина в его речи на XVI парт-

съезде. „вопрос об отмирании национальных языков и слиянии их в один общий язык есть не вопрос победы социализма в одной стране, а вопрос международный, вопрос победы социализма в международном масштабе“.... „Ленин недавно говорил, что национальные различия останутся еще надолго даже после победы диктатуры пролетариата в международном масштабе“ (там же).

Другой уклон выражают представители местного национализма — ва коми. Они стараются всякое слово перевести на коми язык, стараются во чтобы то ни стало обойтись средствами своего языка, в результате чего появляются искривления в идеологии, напр.: „коьбр“ или „гбл“ не есть пролетарий, „озыр“ не есть кулак, „сбм“ не есть капитал (в полит. экономике) и т. д.

Искажается часто произношение международного слова: профессор, пакт (вм. факт), физика, химия, фонетика, философия и т. д.

Избегание русского оформления прилагательных в виду недостаточного количества прилагательных в коми языке приводит к искажению слова: латѣн алфавѣт, вм. латѣнскѣй алфавѣт (такого слова „латѣн“ нет), топографѣјаа атлас, тѣпографѣтскѣй атлас, тѣпографскѣй чернѣла, (чернила как будто имеют при себе типографию), но наиболее неприемлимыми являются случаи, которые могут быть истолкованы в классовом отношении неправильно.

Лѣнѣнлбн сѣѣс-вордбс (заветы Ленина), легко выходит: „хомут, ярмо Ленина“ или: гѣрд лыѣс (красноармеец) можно понять как белогвардеец, так как существительное и, в некоторых случаях прилагательное перед переход. отлагательным именем из именит. переходят в винит. падеж (аналогии: урлыѣс, сѣд бѣзтбм).

Стремление националистов ва коми обойгись только лишь средствами своего языка приводит к лишению действительности классово-заостренных политических терминов (тоже и у др. националов — кабардинцы, напр. слово „кулак“ переводят как сжатую в кулак руку, залив, какногу моря и т. п.).

Между тем основным принципом языкового, в том числе и терминологического строительства является классовость. Это особенно заметно на том, какое значение получает то или другое слово в клас-

совом отражении, напр., слово буржуй от слова бюргер, горожанин имеет связь со словом гражданином, между тем в пролетарской идеологии он, буржуй, приобрел значение классового врага.

Кавалер в значении всадник и шваль имеют в основе один и тот же предмет всадника, но по своему эмоциональному содержанию они совершенно противоположны, в одном выражена идеология дворянства, в другом пролетариата.

„Ударник“ в пролетарской идеологии значит наиболее передовой, сознательный боец за социализм. за новое об-во, в устах же классового врага название ударник получает уличный драчун, поножевщик и т. д., также и в прошлом: имеем ряд противоположных значений слов, говорящих о классовом их происхождении: **визны**—израсходовать, сберечь; **жукны**—делить, **жук**—на Удоре куча; **живмыны**—размножаться, вырождаться и т. д.

Основными принципами в терминологическом вопросе должны явиться: 1) классовость, пролетарская точка зрения, 2) интернациональности, 3) доступность для массы. Источники заимствования сами по себе не должны играть большой роли. Для научных терминов можно рекомендовать главным образом международные термины, в общественно-политических вопросах—по преимуществу международный и необходимый советский классовый словарь русского языка, а для художественной литературы в большей мере применимы термины, выработанные средствами своего языка (диалектизмы, словообразование).

В общем можно сказать, что несмотря на большую злободневность терминологического вопроса в культурном строительстве Коми (создание учебников, переводы, коренизация школ, делопроизводства и сов. аппарата) далеко не до конца еще разработаны принципы терминовтворчества. Необходимо об“единение работников и отдельных групп, работающих по этому вопросу, в одном центре. Таким центром намечается кафедра языка и литературы при Пед. Институте Коми.

Необходима взаимная организационная увязка практических работников, вплотную сталкивающихся с необходимостью терминологической работы, как напр., работников редакции местных газет, КАПП“а, переводческих групп, издательства учебной книги, работников родного языка и литературы в школах различных типов, представителей кафедр других специальностей с одной стороны и кафедры языка и литературы с другой для того, чтобы в практике терминовтворчества, освещаемой теорией и теорией, проверяемой на практике, совершенствовать Коми литературный язык на основе пролетарской идеологии.

Это об“единение терминологической работы и руководство этим делом на ряду с другими задачами кафедры в области языковтворчества Коми будут являться одними из основных вопросов в качестве социального заказа, поставленных перед собой кафедрой языка и литературы Пед. Института Коми.

Илла Вас.

КЫВ DA ЛІТЕРАТУРА КАФЕДРАЛОН МОГЈАС

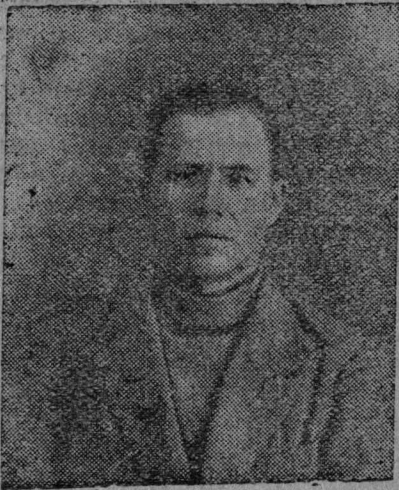
Марксістско-ленінскі лінгвістїка да літэратура пайда тышкасѳм — шѳр мог. Методічскі чэткасѳм мед вѳлі быд ужын—педагогічскі і наўчно-ісследователскі. Марксізма методолііаѳн комі кыв да комі літэратура тѳдмалѳм мїан пѳшти абу-на. Сїіѳ ужсѳ колѳ котырны кафедра берѳѳ.

Марксістскі кыв тѳдѳм да літэратура тѳдѳм сѳмын вермас пѳртны комі кывсѳ да літэратурасѳ соціалїзм течан јон ѳружѳѳ. Комі кыв течан ужын ѳні шѳр могјас: выл револуціоннѳ алфавїт ѳлѳмѳ пѳртѳм, термі-

нолііа да ѳрфографїа лѳѳѳѳм.

Тайѳ комі кыв стрѳїтан ујас ѳуѳа да чѳрыда колѳ вермаѳны классѳѳї врајаскѳд, вєскыдыв да „шужавыв“ кєжмыјаскѳд, велїкоѳержавнѳ шѳвїністјаскѳд да націоналшѳвїністјаскѳд.

Велїкоѳержавнѳ шѳвїністјас вїлѳны механїческі вужѳдны рѳч кывјыѳ історїческі артѳм ѳрфографїјасѳ (нєбѳѳѳак пас), граматїкасѳ (рѳч ѳборѳтјас), ѳѳтны став тырмытѳм кывсѳ (мукѳд дырїіыс і тырманасѳ шѳщ) рѳч кывјыс да с. в. Буржуазнѳ націоналїст-

В. І. ЛЫТКІН

Яс кӱсӱнӱ ӱскусствӱнӱ торӱбӱнӱ, ӱзолӱруӱтнӱ мукӱд ӱзыс комӱ алфавӱтсӱ, кӱсӱнӱ ӱскусствӱнӱ ылытнӱ орфографӱясӱ СССР-са ӱбӱсан (молодцовскӱ ӱефӱсӱяс), кӱсӱнӱ ӱнтернацӱональнӱ кӱвӱяс комӱ кӱвӱӱн веннӱ.

Мӱжан мого, тышкасны-вермыны классӱвӱӱ врагӱсалыс агентӱясӱс кӱв да лӱвӱратура тӱдӱмын. Мӱжан мого маркӱеӱстскӱ методологӱја сертӱ стрӱӱтнӱ-течнӱ комӱ кӱв тӱдӱм да лӱвӱратура тӱдӱм, лӱчтынӱ комӱ лӱвӱратура кӱв—мед сӱӱӱ вӱлӱ соцӱализм течан бур ӱруд-ӱӱӱн.

Отпырӱӱ тӱӱӱ ужсӱ течӱг мӱзыс дорнӱ—сӱвмӱднӱ маркӱеӱзм методологӱјаа кӱв да лӱвӱратура велӱдчысӱясӱс.

Тӱӱӱ кӱв течан ужӱясӱ вӱчнӱ, кафедра бердын котыртчӱнӱ бригадӱяс: термӱнологӱја бригада, орфографӱја бригада, лӱвӱратура тӱдмалан бригада, учебнӱк бригада ӱ с. в. сетчӱ лӱӱ кысӱма паскыд общӱественностӱс.

Сӱеса маркӱеӱстско-лӱвӱнскӱ кӱвӱтӱдӱм да лӱвӱратура тӱдӱм паскӱдӱм мого, кафедра вӱчалӱ популярнӱӱ докладӱяс, сорнӱтӱ радӱо пыр, журнал-газет пыр разӱдӱӱ—популярӱ чӱрутӱ да с. в.

Чолӱмалан телеграмма ВКП(б) ЦК-лы да Сталӱн ӱортлы

Комӱ областын медвоцӱа комӱ ВУЗ востӱм куча педӱнствӱтутса студентӱясӱн да преподавателӱясӱн ӱтув партиӱнӱӱ да сӱветскӱ общӱественносткӱд торжественнӱӱ собравнӱ ыстӱ пӱе бӱа чолӱм ӱспытаннӱӱ Лӱвӱнскӱ штаблы—ВКП(б) ЦК-лы, партија да ставмувывса пролетарӱат вождӱлы—Сталӱн ӱортлы.

Партијалыс генеральнӱӱ тузвӱчсӱ нубӱдӱмыс сетӱс вовлытӱм вермӱмӱяс овмӱс да култура течӱмын СССР-ын став ас сӱкаса сорнӱа ӱӱзлы. Цар властӱн увтӱртӱлӱм, пӱд-тылӱм комӱ ужӱалыс ӱӱзлӱн, партија да ребӱчӱӱ класс вескӱдӱлӱм улын, лӱӱ возмӱжностӱ ӱдӱӱ кыштыны овмӱс-даӱ култура боксаӱ соцӱализм туӱ куча.

Комӱ ВУЗ востӱм—ӱтӱ вермӱм уна вермӱмӱяс пӱын лӱвӱнскӱ нацӱональнӱӱ полӱ-вӱкалӱн.

Сетам ыжыд кӱсӱясӱм ВКП(б) ЦК-лы да мӱжан вождӱлы Сталӱн ӱортлы—тӱжан ӱспытаннӱӱ лӱвӱнскӱ вескӱдӱлӱм улын Педӱнствӱтут нубӱдас чорыд тыш маркӱеӱзм-лӱвӱнӱзм теорӱја сӱбстӱмлун вӱсна, сетас ӱона воцмӱстчыс педагогӱяс полӱтехнӱзм вӱсна козӱб-мын. классӱастӱм соцӱалистӱческӱӱ общӱество течӱмын.

Мед олас штаб лӱвӱнскӱ, коммунистӱческӱ партијалӱн—ВКП(б) ЦК

Мед олас вожд партијалӱн да ставмувывса пролетарӱатлӱн—Сталӱн ӱорт.

Президӱум.

Коопкомбинатын колё дорны большевик нога кооперативной кадрясёс

Бөрја кадё унакод-нын петкөдиси ердё да пöшдадатог разоблагигисни оппортунистическөй уж практика вылын да теория вылын миан школасыс, техникумжасыс, курсжас вылы. Тајо мукдö школажасы да техникумжасы, сетдö журамыжасы да öткa коммунистжасы колдö вöли донны зев серьёзной сигналдн, медым пырыспыр-жө видлыны асомныс ужнысö, проверитны марксистско-ленинскөй воспитаннö программажасын да быдлуија ужын, кызј став ужсö велддчаниныс перестройтöма ичөт да шөр школажас жылыо ВКП(б) ЦК шуом куза да „Пролетарская революция“ журнал редакцияда Сталин жорт пиомö куза. Сöмын öткa велддчанинжасын тајо урокжасы мунисны зик „тöдмөтөг“. А сени ужалыо, велддчыс коммунистжасыс-кө збылыо виçддлыны ас гөгöрыс, прöверитисны школажасыс ужсö, кыпөдисины став общественностсö, ескö ез вöв сешдöм торжасыс, кушдөмжас öнөз емсö, боотам көт, кооперативной комбинатын (Сыктывкарын).

Медвоз марксистско-ленинскөй воспитаннö жылыо.

Сталин жортжыо пиомсö да Каганович да Постышев жортжасыс речжасө сизі проработатйтöмадö, мыј уна комсомолец оз тöдны комбинатас вескыдывв да „шужавы“ оппортунизмжас жылыо. Проработкажыс мунöма ылдас, некушдöма абу јитöмны сижö проработкасö комбинат пышдса ужмыскөд, сижö ужсö перестройтöмкөд (некушдöм перестройка öнөз абу-на і мундöма). А кык оиделенибөн öнөз сы жылыо абу-на нөтö сорнитöмадö. Преподавательжас костын сиз жö проработатйтöмадö Сталин жортжыо пиомсö, Каганович да Постышев жортжасыс сорныжассö да ичөт да шөр школажас жылыо ВКП(б) ЦК-лыо шуом формальнөја, уж вылас некушдöма оз тöдчы выл могжас куза воспитаннö пунктöмыс.

Тајо тыдалö сетью: став преподавательжас да велддчысжас чукортчылöм вылын преподаватель Батогов Обкомса бригадалыс школсаужыо челукијас индалөмжассö вескыда лыддöм бöрын аслас сорныас шуö, мыј Бухариндн „теория исторического материализма“ ыга куза öнөз-на пыр велддчисны, сижö истмат куза бур учебник; емсö-кө кушдөмкө (бур кушдөмкө.. Г. З.) сылөн сени öшыбкажас, преподаватель индалөм куза сижöс пөчö сөтны

велддчысжасы. Коді öшыбкажасыс ем, сижö колдö корсабны, а школьной библиотеказыс сижöс не бостны. Тајо Батогов жорт оорнилы паныд неöтö преподаватель, неöтö велддчыс ез петав.

Велддчыс вескыдывв оппортунизм „евангелија“ куза, кодөн лод Бухарин жортлөн „Истмат“ ыгажыс, да лыддöмыны сижö первоисточник пыддö, вермасны сöмын миан партија ыглы паныд мунысжас.

Миан первоисточникжыс Маркс, Энгелс, Ленин, Сталин, а абу Бухарин да кодкө. Тајо колдö тöдны быдднлы чорыда. А коопкомбинатын ужалыо да велддчысжас коммунистжасылы кыпөдны чорыд коо ташдöм мөвпжаскөд, лептыны вылддчык марксистско-ленинскөй воспитаннö.

Сижö-жө комбинатын, экономполитика программанын НЕП-лы сетдöма сешдöм определенинө: „НЕП — колдас формажаса олөм социализм ногөн вöчан да производительной вын паскалан туј“. А политграмота программанын сизі определитöма: „НЕП — робөчөй классжыо крестьянствокөд јитөд јонмөдөм да олөмө портөм“. Тајо кык определенинөжыс петкөдлөнны журнас став пышдкөссö сижö программажасыс-лыо. Тајо горзана политическөй лапсусжассö пыдысаы видлабны оз сулав, талөн зев мичаа тыдалö мыј сешдöмыс ем. Ыстысаы сöмын Сталин жорт вылө, коді ВКП(б) XIV сјезд вылын ЦК политотчот доклад вöчөм бöрын бөрја кывжас шуис: „НЕП ем пролетарскөй госуударстволдн особөй политика, коді арталöма капитализмдөс лөзөм вылө, пролетарскөй госуударство кын командлөй высотажас олөгөн, социалистическөй да капиталистическөй элементжассö косавөм вылө арталөмөн, капиталистическөй элементжас пыддö социалистическөй элементжасыс ролсö кыпөдөм вылө арталөмөн, капиталистическөй элементжас социалистическөй элементжасөн вермөм вылө арталөмөн, социалистическөй экономикалы фундамент теçөм вылө, классжас бырөдөм вылө арталөмөн. Коді непжыо тајо вудан, кык нога прородасö оз гөгөрво, сижö вешјө ленинизмжыо“.

Тајо вöли шуөма 1925 воын. Пукосны төдтөм вылө, зугым тајо выетј јаснөј определенинөсö Сталин жортжыо вермас сöмын јуддывтөм путанник.

Программажасас абу оöмын тајо зугөмыс.

Сіјо економполітика программаас гіжюма: „Лє-
нин лєн НЭПк адб вуждм бѳрын соціалізм течан
тујјас індалом“. Артиб, НЭП-б вужтѳ Лє-
нин ез індыв соціалізм течан нѳтчид неку-
щом туј. Тајѳ јавнѳј обсурд, клевета. Ташѳм
сорні вылас Сталин јорт сєгліс важѳн-нн
чорыд отпор, сѳмын коопкомбінатса кыз куа
јѳзлы сіјѳ немтор. Сіјѳ-жѳ программаас парт-
іја јылыс шуѳ сѳмын ѳві кыв да і сіјѳ
пуктѳма сізі, партија да профсојузјас костын
некущѳм јансалѳм абу, кыкнаннннс нуѳны сѳ-
мын культурнѳј уж. Программаас нѳтѳ абу,
кущѳм классјас мјан СССР-ын емѳс, капі-
талістическѳј елєментјаслыс уделнѳј вес чѳ-
нѳм јылыс, соціалістическѳј формаа уж јы-
лыс, націоналнѳј вопрос јылыс да с. в.

Політграмота програмаын колхозјаслы се-
тѳма сещѳм определєннѳ: „колхозјас—про-
мышленностлы сырјєвѳј база“. Сек-жѳ гіжѳ-
ма: „војна да разруха вѳјѳдннн самодержа-
внѳј усѳмѳ“. „Војеннѳј коммунизм—пролета-
ріат диктатура перјыны да јѳнмѳднн вре-
меннѳј мера“.

Авторыс тајѳ программаас „вунѳдѳма“
пасјыны, мѳј ѳнја кадѳ колхозјас течан уж
вылын меѳса ыжыд мог сулалѳ најѳс ко-
тыртѳм да овмѳс бокоанннс јѳнмѳдѳм.

Економгеографіја програмаын нуѳдѳѳ
внѳ, мѳј овмѳс течѳм завеснѳ сєтыс, кущѳм
географическѳј условнѳјјас емѳс тајѳ страна-
лѳн: бур-кѳ ѳдјѳжык кыптас овмѳс, омѳл-кѳ—
нѳжѳјѳ. Тані авторыс сєтѳ сещѳм направлєн-
нѳ: „кущѳм емѳс факторјас, кодјас отсалн-
ны Росѳјјалы лѳны соціалізм течан стра-
наѳ“. Тан сорнннс мунѳ географическѳј да
прнроднѳј факторјас јылыс. Тајѳ вескыда вѳ-
јѳдѳ меншевікјас, механистјас туј вылѳ. Та-
јѳ программа куѳта інѳѳма сѳмын ѳві
учєбннк: Баранєкѳјлыс. Полнтекономнја про-
грамма куѳта інѳѳма учєбннксѳ меншевік Бре-
гєл-Каболыс. Сѳрт, тајѳ учєбннкјасѳыд марк-
сістєскѳј велѳдѳмыд нѳтчид некущѳма оз
артмы.

Мукѳд программајаснас делѳыс нѳтѳ абу
буржык. Комбннатын јуралысјас шуѳны, мѳј
программа ѳтѳ, а велѳдѳм мѳд: велѳдѳны вє-
кыда—марксізм-лєнннзм учєннѳ куѳа. Сѳ-
мын абу тазі. Программасыс-кѳ вѳлі јансалѳ
велѳдѳмыс, колѳ вѳлі программасѳ вѳчны
вылыс, лнбѳ кытѳ колѳ вєкѳднн. Тајѳ абу

вѳчѳма. Марксістєскѳј-кѳ вєскыда вѳлі велѳдѳ-
ны, ннгајасыс колѳны мѳдјас; колѳ вѳлі ад-
чнны ташѳм торјассѳ, регыджык најѳс бы-
рѳднн, нуѳднн чорыд коѳ быѳсама оппор-
тунизм петасјаскѳд. А коопкомбннатын ста-
выс бур, спокојнѳј, некущѳм оппортунизм.

Марксістєско лєнннскѳј воспнтаннѳ пуктѳм
куѳа ответственноѳтѳ нуѳны щѳщ партјачє-
ка, комсомол, Обсојуз да ОБОНО. Партјачє-
ка вывтѳ слаб, ещѳѳн, отсавтѳг вєкѳд-
лыны оз вермы. Колѳ сєтны Горкомѳн быд-
лунја чорыд руковѳдство. Комсомолјачєкын
80 шлєн. Ужыс оз-жѳ тыдав. Обсојуз да
ОБОНО комбннатын некущѳма оз вєкѳдлы-
ны, оз отсавны: велѳдѳысјас оз тырмыны, а
Обсојузын јуралысјас шуѳны: тырмас-нн
мјанѳ велѳдѳысјаскѳ корны волыны, мјан
преподаватєлјас абуѳс, метѳыкын—кодѳ кы-
зі кѳсјѳ да кужѳ, сізі і велѳдѳ: уна-на лыд-
дѳны прѳстѳј лєкціја. Комн преподаватєлјас
унжыкыс велѳдѳны рѳчѳн.

Соціалістическѳј ордјыѳм ударннчество
паскѳдѳма формалнѳ, некущѳм показатєл
абу, учѳт, проверка оз мун. Ем зєв омѳлнк
торјас ордјыѳмын: ѳві велѳдчыс гіжѳ дого-
вор ордјыѳѳм вылѳ да шуѳ ассѳ ударннкѳн,
медым еєкѳ сылы соѳтасны 25 шѳјтєан 35
шѳјтѳз єтєпєннїја. Преподаватєлјас костын
сорннѳны, мѳј мн ударннкјас-жѳ, а ннѳм оз
сєтны мјаналы, делѳанннс еєкѳ некущѳм по-
казатєл ударнѳј карточкыс кынчѳ абу.

Єтєпєннїја јукѳѳма да беднѳк колхоз-
ннкыс вѳѳ 35 шѳјт, а сєрєднѳк-јєдннѳлнч-
ннкыс—40 шѳјт. Сєсѳа єтєпєннїјаѳн обєс-
пєчнѳма став велѳдчысјаскѳ. А ставыс шу-
ѳны—мјан комбннатын некущѳм оппорту-
ннзмѳн петасјас ез вѳвны да абуѳс. Буржы-
ка-кѳ вѳлі еєкѳ та вылѳ вѳјѳдѳѳма—сннтѳм
адчс.

Тајѳ абу марксістєско-лєнннскѳј воспнтан-
нѳ, абу ударнѳја ужалѳм, абу классѳвѳј внѳ
нуѳм, абу чорыда пощѳдатѳг бѳлшевістєскѳј
кадр пѳнда коѳѳѳм, —тајѳ вєскыдыв оп-
портунизм самѳн ужалѳм.

Колѳ пырыс пыр-жѳ прнмнтны чорыд мє-
рајас, нєщыштны вужнас оппортунизм, ну-
ѳднн быд лун пощѳдатѳм коѳ бѳлшевістє-
скѳј кадр пѳнда.

„Комі колхозник“ петкөдiс ерд ыылö партшко- лајаслы оппортунизм самөн лөсөдөм программа

ф. 3.

ВЕСКЫДВЫВ ОППОРТУНИЗМ ГАМА ПРОГРАММА ПАРТШКОЛАЈАСЛЫ СУЈНЫ ОГӨ ЛЕЗӨЈ

„Комі колхозник“ 1932 во 15 номера ставыаы

„Культура фронт“ журналын (11-12 №) сетөма партшколајаслы заданнөјас „өиктса овмөс социализм туј ыылö сувтөдөм“ да „колхозјас да совхозјас өнија кадын“ темајас куҗа (7 да 8 заданнөјас). Сижө заданнөјасыс җик абу вескыдөс і некушөма сешөм заданнөјас сертi нуны партшколајасын велөдөм оз поҗ, кыз оз вөлі поҗ і печатајтны журналын. Сижө заданнөјасын уналын сетөма төлкүтны өиктса овмөс куҗа вескыдвыв оппортунизм самөн, емөс шөщ, сор ыылö, шуҗавыв пөслөдлана установкајас. Вот визөдлам заданнөјас ылас.

„Сиктса овмөс социализм туј ыылö сувтөдөм“ заданнөын, медвоҗаа јукөдас, мөд пунктын гижөма:

2. „Гөгөрвоны, кушөм кык туј ем өиктса овмөсјасөс гыроөдны, код тујыс бөрјөма Совет Сојузөн“. (Подчеркнөтөма менам. ф. 3.).

Тани сөсөа некушөм разјасненнө абу сетөма, сөмын „ужалан ног“ јукөдын та куҗа такөд ортчөн вопрос сетөма тащөмөс:

„Кушөм ногөн гыреаммө өиктса овмөс капиталист странајасын (шуам Америкаын) да мыј сижө сетө ужалыс крестьяналы.“

Тажөн і помалөма „кык туј“ јылыс, воҗө некушөм разјасненнөјас абу. Мыј-жө, кушөм мөвп сетөма тајө вопросјасас? Сетөма меньшөсткөј мөвп, мыј поҗө і бөкө колны колхозстрөйтөмтө, өд ем мөд туј өиктса овмөсөсө гыроөдны: мыј Совет Сојузөн сөмын „бөрјөма“ колхозјас да совхозјас стрөйтөм пыр визум овмөс развөивајтны, а поҗөс і мөд тујсө „бөрјыны“. А кушөм-жө мөд тујыс? Сөрт, мөд тујыс — капиталистическөј туј, кор өтка көҗајствојас (помещицөј да кулацкөј) быдмөны гөл-шөркөддема олыс крестьяна рөзөритчөм вестө. Тавы өпріч мөд туј өиктса овмөс гыроөдны абу.

Тажө вопросјасын лөҗөма вөла ыылö вескыдвыв оппортунистјаслыс, теорјасө кулацкөј көҗајствојас развөивајтөм јылыс, кулакөс социализмө мирнөја нуөдөм јылыс.

Тани некушөма абу петкөдлөма, мыј кол-

хоз стрөйтөм пыр визум овмөс социализмө нуөдөм ем јөдинственнөј туј. Тани абу петкөдлөма Америкаын визум овмөс көҗајствојас гыроөдмөлыс капиталистическөј тујсө, абу петкөдлөма, мыј СССР-ын оз поҗ гыроөдавны өиктса овмөсјас капитализм тујөд, абу петкөдлөма, мыј капитализм тујөд визум овмөс развөивајтөм, кодөс проповөдујтөны вескыдвыв оппортунистјас, вөјбө странасө капитализмө. Вот кушөм гырыс өшибкајас вөчөма „Культура фронт“ редактор тајө заданнөјас-сө печатајтөмөн. Тани җикөҗ җөбөма вредностө вескыдвыв оппортунизм оама мөвп-јаслыс. Вескыдвыв оппортунизм оама мөвпсө сетөма кыз „поҗана тујөн“ СССР-ын өиктса овмөс гыроөдны.

Воҗө, „коллективизацја быдмөм“ јукөдын сетөма вопрос;— „мыла троцкистјас ез веритлыны коллективизацја паскалөм“,— (подчеркнөтөма менам). Разве сөмын ез веритлыны! Разве контрреволюционнөј троцкистјас өни өскөны колхозстрөйтөмы! Разве троцкистјас өни абу-нын буржуајјалөн перөдөвөј отрадөн! Таҗи вермасны донјавны контрреволюционнөј троцкистјасөс сөмын сешөм јортјас, кодјас лыҗыс зараҗитчөмаөс сөу либерализмөн. Öд сижө-жө номерас печатајтөма Сталин јортлыс „Пролетарскаја революцја“ журнал редакцијалы пөмөсө, көни вывтi јаснөја донјалөма Сталин јортлөн контрреволюционнөј троцкистјасөс. Сөрт, „Культура фронт“ редактор сөмын формальнөја визөдлөма Сталин јорт пөмө ылад.

Но тајө абу-на ставыс. Сижө јукөдас, дај став заданнөас җикөҗ „вунөдөмны“ мыј емө вескыдвыв оппортунистјас, кодјас колхозстрөйтөм вестө өинөны развөивајтны кулацкөј көҗајствојас. Кыҗ-жө поҗө донјавны та бөрын тајө заданнөјастө мөднөг җик вескыдвыв оппортунизм оамөн кынҗi. Некыз оз поҗ.

Тажө јукөдас нөшта-на ем неправилнөја сувтөдөм кык вопрос, тащөмөс:

„Лөбны-ө најө промышленност да

кооперация подулөн колхоз течен
ужды.—

„Кушом выгода ем колхозын удало-
мыо“.—

Мыла тащом вопросяссө сувтөдныс!
Ферт, тыдало тајо гижыојасыс аоныс сомне-
вайтчыны тајо вопросјасын.

Колхоз течен принципјас куча

Тајо јукөдын гижөма:— „Петкөдлыны уж
вылын колхозјаслыо выгөдасө, но оз коа
колтчөдны крөстана котыртчөмсө самоток вы-
ло“.

Кычыно почө торјөдны колхозјасө выл
көчәјствојас котыртчөмсө колхоз јонмөдан уж-
мыс? Од парвја шуө, мыј өнја кадын ар-
тел формаөн колхозјасөс јонмө-
дөм колхозстрөйтөмын основнөј
могі сы под вылын косаоны кол-
лективизация вөсна. Сің-кө, колхоз-
јасөс организация да көчәјственнөј бокоан
јонмөдөмыс лоө медбур агитацияөн гөл-шөр-
кода олыс крөстанаөс колхозјасө котыртчө-
мын, а тани мөднөг тудө, щөктө мивингун-
ны, либө административнөј мерајас примітыш-
тавын. Бөрјасын правнөјжык лоө сы вөсна,
мыј заданнөын воэо „практическөј ужјас“
јукөдын гижөма:— „кыскөј колхозад став гөл
да шөркода олыс крөстанаөс“.

„Культура фронт“ редактор зикөз вунөдө-
ма колхозјасөс јонмөдөмтө, нөвчө кызы сы
жылыо заданнөас абу, а сы вөстө щөктө
„кыскыны“ колхозө став гөл-шөркода олыс
крөстанаөс. Тајо лоө: вөскыданы оппорту-
низм самөн колхозјасөс јонмөдөм самөтөк вы-
ло лөзөм дај „шужавы“ „пріјомјас колхоз-
стрөйтөмын рекомөдујтөм—парвјалыо вичсө
искажәтөм.

Тащөм кулацкөј мөвпјасөн тыртөма парт-
школајаслы 7-d заданнө.

8-d заданнөмыс „колхозјас да совхозјас
өнја кадын“ тема куча нуөдө воэо 7-d за-
даннөса торја өшыбкајасөс.

Тајо теманын чөрыда коө вөлі кылөдны

колхозјасөс организация да көчәјственнөј
бокоан јонмөдөм, совхозјасын Сталин јорт
индөм сертү ужсө перестроитөм. колхозјас да
совхозјас ужын качество кылөдөм, бригаднөј
метода уж внедритөм, колхозјасөс социалисти-
ческөј скөтвизөмлян, градвын пуктас да шаб-
ди вөдөтөмлян бергөдөм, кыч тајөјас Коми
областын лооны медоа выгөднөј визму овмөс
отраолын, кодјас медоа өдјө кылөдөны тө-
варност, но та жылыо сөмын общөј кывыас
өмөс, кыч:

„Гөгөрвөны, кушөм мојјас
сулалөны колхоз уж јонмөдөм
куча“.

Но көчө вунөдө колхозјас јонмөдан ужтө
дорвын коллективизация „ештөдомтө“, өз
вунөд, ферт, бара неправнөја сувтөдө воп-
россө, кор гижө:

„Кытөвјасын ештас дорвын коллек-
тивизация, көнјасын регыд кадөн ештас“.

Раэве парвјалөн абу шуөма, мыј коө еш-
төдны дорвын коллективизация 1932-33 воын.
Раэве тајө сулаө өнө вопросыс, көнө регыд
ештас. Раэве оз сің сулав вопросыс, кыч
регыд кадөн ештөдны. да, таз сулаө воп-
росыс. Парвја индө, мыј колхозјасөс артел
формаөн организация да көчәјственнөј бокоан
јонмөдөм под вылын основнөја ештөдны кол-
лективизация 1932-33 воын. Парвјалөн индө-
дыс јаснөј, і тајө индөдөсө оломө пөртөм мо-
гыө должөн косаоны „Культура фронт“, а не
мојдны кулацкөј мојкывыас.

„Культура фронт“ редакция пыр-жө дол-
жел ісправитны тајө вывти ыжыд политиче-
скөј өшыбкајасөс.

Редакция саны: „Комі колхознык“ газе-
тын 6. 7. өн лөзөм етатлаөн „Культура фронт“
журналөн редакц ја кызнас (в основном) өткы-
вн. ВКП(б) ОК Култпроп шуөм сертү тајө про-
граммаөн партшколајаслы пөлзүтчыны оз шөгмы.
Корам ВКП(б) ЦК прогруппаөс вөдларны „КФ“-ын
мүкөд лөзөм программајасөс да сетны жур-
нал пыр крөтка. Чуксалам областувса став про-
пагандістјасөс шыөдчыны „КФ“-ын партшкола-
јаслы сетөм мүкөд заданнөјас жылыө. Гижө,
вөдчысам!

Ивл. № 31

Отв. редактор И. И. ОБОТУРОВ.

Техн. редактор. Е. А. ШАХОВ

Облит № 498. Заказ № 6310. Тираж 2000 экземпляров. Формат 62×94, 3,5 п. л.

Количество знаков 250.000. Сдано в набор 20-III-32 г. Сд. в печ. 5-IV-32 г.

Типография Коми ГИЗ'а.

г. Сыктывкар.

Коммунистическая, 1.

Ивановлыс ыгасо—вөрлезанінјасо!

В. Иванов. „Тышкасны вөрлезөм вөсна“, Коми Госиздат, 1932 во. Ыга дон 20 ур.

Вөрлезан ужжасын ыжыд прорыв. Став Коми облаот паста кыпөдөма тревога. Прорыв лоома классөвөй враг—кулакјас выло омөла наступајтөм понда, вескыдывыв оппортунизмкөд, кызі главнөй опасноктөд, некытчө туйтөма тышкасөм понда. Парторганизацијажас (вөрпунктјасын, сиктјасын, районјасын) ез перестроитны асыныс ужсө, медым обеспечитны вөрлезан план содтөдөн тыртөмсө. Колхозникјас вөрын ужалды еша. Соцордјисөмө да ударничество, сквознөй бригадјасө котыртөма зев-на еша вөрлезысөс. Сталинлыс квајт историческөй условјө вөрлезан ужжасын болшевик ногөн оломөс абу-на пөртөма.

Болшевикногөн тышкасны вөрлезөм вөсна!—ташөм лозунг сетө ВКП(б) Војвын Кражкөмыс секретар тов. Иванов. Тов. Иванов выступитөс крајувса вөрлезысөс конференција вылын. Горнитөмсө тајө Коми Госиздат лезис торја брошураөн коми кыв вылын. Тајө оксаң Коми Госиздатөс колө ошкыны. Тов. Ивановлөн тајө выступленьсө должен өдны быд вөрлезыс, ударник, колхозник.

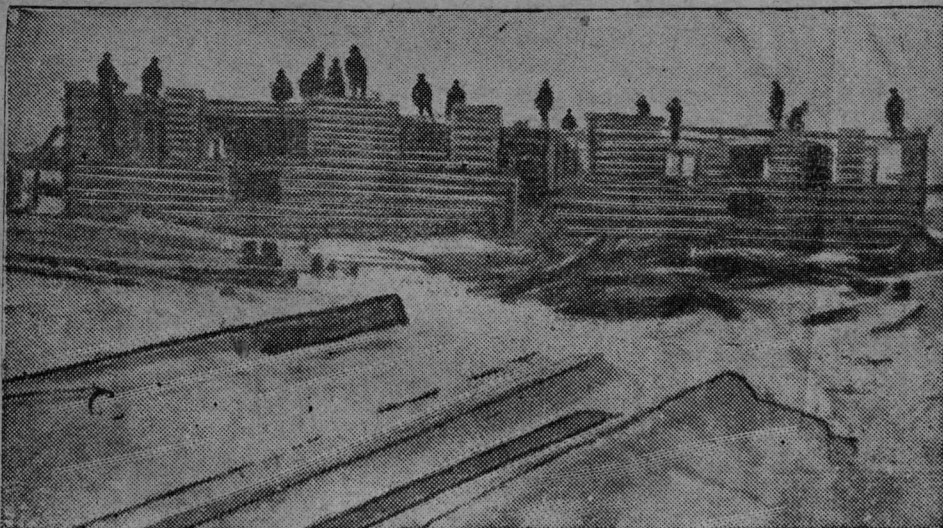
Өдјөжык тајө ыгасө колө нуны вөрлезанінјасө. Иванов јортлөн выступленьнө—өружјө вөрлезанплан содтөдөн тыртөм вөсна, кылөдчиг кежлө бојевөја лөсөдчөм вөсна. „Дажош ударнөй уж! колтысјасөс—ударникјас буксир выло!“ Тајө лозунгыс должөн гораа прөјдитны став Коми облаот паста.

Коми Госиздат тајө ыгасө лезис вывти сорөн. Ыгасө сдөјтөма наборө јанвар 13 лунө, а печатө дас лун мысөти, а печатөс петі нөшта задержкөөн. Ташөм уж Издательстволөн—вескыдывыв оппортунист сама уж. Издательствоса партјачекалы, типографјаса робочөјјаслы колө тышкасны болшевикногөн, медым партија руковојтелјаслөн шуөмјасыс некушөм задержкатөг вөлі передөјтөма масса. Ташөм безобразнөй задержкалы решителнөја колө пуктыны пом.

Ыгаын емөс корректурнөй өшыбкајас, нелучки вуждөдөмјас. Төдчө небрежнөја ужалөм редакторјаслөн і корректорјаслөн.

Ыга јона колана. Сиктса, вөрын ужалысјаслы, комсомолечјаслы колө обеспечитны, медым ыга вөлі вөјдөдөма быд вөрлезысөс.

Полјевкт Попов

Сыктывкар бердө стрөйтөны вөр комбинат.

ПЕТО БЫД ТӨЛЫСЫН ӨТЧЫД

Бостчысё подписка 1932 во вылө

1932 воо лоо лөдөма гижөдјас ташөм темјас вылө:

- 1) Культура революција вопрос јылыс;
- 2) Партия пропаганда уж јылыс;
- 3) Коммунистическөј воспитаннө масса пөвсын да школајасын организујтөм да нуөдөм јылыс, кызји школајас портөны, Уолөмө ВКП (б) ЦК-лыс ичөт да шөр школајас јылыс постанов-леннөсө;
- 4) Ленинскөј национальнөј политика нуөдөм јылыс;
- 5) Техникаон төдмөдөм јылыс;
- 6) Хроника да библиография.

Журнал котырто ужалысјасөс чорыда тышкасны ВКП (б) генеральнөј виэ вөсна. Журнал мобилизујтө массаөс, культура кыпөдан ужын ужалысјасөс большевик ногөн тышкасны вескыдыв оппортунизмкөд кызји медицина опасносткөд өнија кадө да „шужавыв“ песовтчысјаскөд да најкөд мiritчысјаскөд.

Журнал тышкасө ленинскөј национальнөј политика большевик ногөн нуөдөм вөсна культурнөј революција вопросјасын, тышкасө великодержавнөј шовинизмкөд кызји медицина опасносткөд национальнөј вопросы өнија кадө, национал-шовинистјаскөд да накөд мiritчысјаскөд.

Лоас лөдөма өткымын ставтајас художества комји литература јылыс да лоасны художества гижөдјас пролетариат нога комји гижысјаслөн.

КУЛЬТУРА ФРОНТ—видчысө ыжыд өтсөг парт. да комсомол јачеј-кајассан, школајассан, лыдфысан керкајассан. Быдөнлы колө сузөднө тајө журналсө. Сөмын секі „**КУЛЬТУРА ФРОНТ**“ вермас лоны лечыд бөјөвөј органөн, партија тувивэ вөсна чорыда классөвөј виэ нуөдысөн, политехнической школа организујтысөн, ужалыс массалы марксистско-ленинскөј воспитаннө уж организујтысөн, культурнөј революција ужын ынр нуөдысөн.

Мед быд кын вөлі **КУЛЬТУРА ФРОНТ!**

СУЗӨДАН ДОНЫС: во кежлө—5 шајт, вожын кежлө—2 шајт да 50 ур, төлө кежлө—50 ур.

Редакциялөн адрес: Сыктывкар, Педагогитут.

Сетны журнал быд школары, лыдфысан керкалы, комсомол да партјачејкалы, быд просвещенечлы, вөрлөтчыслы, колхозчыныкы, рабочөјлы, профсоюзчыныкы.